

Gwada ta sabi da Lukwa

Zlrafta Lukwa ta gwadani

¹ Ari n̄erma Tawfilus, nda ndaḡha mnduha ta n̄avata ka vinda gwada ta gh̄n̄a skwiha ta luta mataba n̄ni. ² Ka vindafta h̄n̄j manda va skwi ng-han̄j gwal ta nzakway ka masl̄emts̄aka tsa skwi ya, ta nuta ka gwal mna gwada Lazglafta daga tan̄tan̄j. ³ Ka n̄avatá i'i guli ka psa sn̄an̄ta d̄ina ta skwiha ta luta daga tan̄tan̄j n̄a vindaghafta nda tvani a mala da Tawfilus, ⁴ kada sn̄an̄ta ka ta kd̄avakta v̄erda skwiha mutsaf ka ta tagha skwi ta gh̄n̄jani.

I Zakari nda Elizabet

⁵ Mantsa tama, ma fitika nzakwa mgham Hiridus ta ga mgham ta had̄ika Zudiya, mamu sana mndu ta dra skwi n̄a Lazglafta, Zakari hgani mataba mnd̄era la Abiya mnd̄era gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta. Elizabet hga markwa tan̄j ta sabi nda ma mnd̄era la Haruna. ⁶ Tud̄ukwa mndu h̄n̄j his his ta wa ira Lazglafta. Ta sn̄ay h̄n̄j ta zlah̄a Lazglafta nda skwa dzahayhani, had̄ masl̄ivinza ta ks̄an̄tá h̄n̄j wa. ⁷ Mutsaf a h̄n̄j ta zwan̄j dekdek wa, kabga ka dz̄agh̄n̄j Elizabet, lula ima tan̄j guli.

Dza'a n̄atsay ka ta zwan̄j ka duhwala Lazglafta nda Zakari

⁸ Ma sana fitik, ta maga sl̄na tsa dra skwi ya Zakari ta k̄ema Lazglafta, kabga mb̄ad̄agagha mb̄ada fitik n̄a magay mnd̄era tan̄j ta tsa sl̄na ya, ⁹ ka zbaptá lu nda vindima ta Zakari n̄a lami da h̄ga

Lazglafta da dra urdi manda ya snu gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ta magay. ¹⁰ Magatá tsa fitika dra urdi ya, ka sli'aftá tsi ka lami da hɛga Lazglafta da dra tsa urdi ya, ta magə dəmga ta du'a ma bli. ¹¹ Má tsa tama, gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta kəma Zakari, ka sladata nda ga zeghwa tsa gwir ta drə lu ta urdi ya. ¹² Na gi nghanɲa Zakari, ka ghudzaftá tsi da zləɲ, sraw vghani. ¹³ «Ma zləɲ ka ta zləɲ Zakari, wana tsu'aftsu'a Lazglafta ta ndəba dzva gha. Dza'a yagha ya markwa ghuni Elizabet ta zwanɲa zgun ɲa tsanaftá gha ta hgani ka Yuhwana, ¹⁴ dza'a rfay ka ta rfu katakata, dagala gwal dza'a rfu ta ghəɲani guli. ¹⁵ Ka mndu dagala dza'a nzakwa tsi ta kəma Lazglafta. Had dza'a sa ima inabi dər skwi ta ghuya mndu wa. Dza'a ndəghundəgha nda Sulkum nda ghuɓa daga ma huɗa mani. ¹⁶ Dza'a nda ndəgha zwana la Isra'ila dza'a vranakta tsi da Lazglafta Mghama taɲ. ¹⁷ Ta kəma ta kəma dza'a dza'a tsi nda slnani ta kəma Lazglafta nda Sulkum, nda mbraku manda ɲa Iliya ɲa dzranaftá* nzaku mataba dadaha nda zwana taɲ, ɲa vranaktá ghəɲa gwal ta maga ghwadaka skwi ka ɲərma mnduha. Mantsa ya dza'a payafta† tsi ta mnduha ɲa fata taɲ ta vgha ɲa Lazglafta,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ¹⁸ «Waka yu dza'a snaɲtá skwi mantsa? Wana i'i halata mndu yu, markwa ini guli nda hala,» ka Zakari nda tsi. ¹⁹ Ka tsa duhwala Lazglafta ya zlghanaftawi mantsa: «I'i Gabriyel‡ ya, ta sladu ta kəma Lazglafta ɲa maganatá slna. Tsatsi ta

* **1:17** Ngha ta Malatsi 4:6 † **1:17** Ngha ta Malatsi 3:23-24.

‡ **1:19** Tsaya duhwala Lazglafta ghunaf lu.

ghunigihata n̄a gwad̄gaghata, ka mnaghatá tsa Lfida Gwada ya. ²⁰ Ndana tama, wana ka dza'a nuta ka rgha. Lavin̄ta a ka ta gwada ha ka sagha fitika magata tsa skwiha ya wa, kabga zlg haf a ka ta tsa skwi dza'a magaku ma fitikani mnagha yu ya wu,» ka'a.

²¹ Ta nzatá mnduha ka kzla saba Zakari, sew sabə a wa. Ka ndanu hən̄ ta ndanu: «Nu ta slanaghata ma həga Lazglafta tama?» ka hən̄. ²² Manda sabani, ka traptá tsi ta gwada nda tskatá mnduha, gi ka tsatsaftá hən̄ kazlay: Mamu mazəmzəm ta slanaghata ma həga Lazglafta kə'a. Lavin̄ a ta gwada nda wi nda hən̄ wu, mbada ka mnay nda dzvu n̄a tan̄.

²³ Tahula kduta fitika maga slnani, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. ²⁴ Nzđava a tahula tsa wu, ka zlg haftá markwa tan̄ Elizabet ta hudī. Ka zatá Elizabet ta tili hutaf ta đifa vgha. Ka'a mantsa: ²⁵ «Zđakatahudī ya magiha Mgham Lazglafta, ka skwa hula si nzakwa đa ta kəma mnduha đa, kabga ta ya a yu ta zwan̄ wa. Ama ka tawatá Lazglafta ta hidahida ta i'i ndana, ka klaghutá tsa hula ya ta ghən̄a đa,» ka'a.

Dza'a n̄atsay ka ta zwan̄, ka duhwala Lazglafta nda Mari

²⁶ Ta mamku' a tilani, ka ghunaftá Lazglafta ta duhwalani Gabriyel da sana luwa ta hgu lu ka Nazaret ma hadika Galili, ²⁷ da sana daghali ta hgu lu ka Mari ta dzugu sana mndu Yusufu hgani ta sabə nda ma mndəra la Dawuda. ²⁸ Ka lamə tsi slanaghata: «Zgu tsa, tfaghaghatfa Lazglafta ta wi katakata. Kawadaga Mgham Lazglafta nda

kagha,» ka'a nda tsi. ²⁹ K6anafta tsa gwada ya ta Mari, «nu mndera nana ma ga zgu tama,» ka'a ma ghəni. ³⁰ Ka duhwala Lazglafta nda tsi mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ Mari, zbapzba Lazglafta ta kagha ka tfaghaghatawi. ³¹ Wana dza'a zlg haf-zlg ha ka ta hudī, ŋa yata gha ta zwanja zgun, ŋa tsanafta gha ta hgani ka Yesu. ³² Dza'a nzakway ka mndu dagala, dza'a hgay lu ka Zwanja Lazglafta ta luwa ŋa vlanja Lazglafta ta ga mgham manda ŋa dzidzani Dawuda. ³³ Dza'a gay ta mgham ta ghəŋa la Isra'ila ŋa kdekeden, kdavakta a tsa ga mghamani ya wu,» ka'a. ³⁴ Ka Mari nda tsa duhwala Lazglafta ya mantsa: «Kinawu ka skwi dza'a magaku mantsa, ya wya ta sna a yu ta zgun wu?» ka Mari. ³⁵ «Sulkum nda ghu6a dza'a saha ta ghəŋa gha. Mbrakwa Lazglafta ta luwa dza'a bukwaghamta. Tsaya dza'a kəl lu ka hga tsa zwan nda ghu6a dza'a yata ka ya ka Zwanja Lazglafta. ³⁶ Ngha a ka ta zba gha Elizabet si kul faftá lu ta ghəŋ ta yayni ta zwan ná, wa'a nda hudī ndana, mamku' a tilani na nda va tsa halatani ya tani ra. ³⁷ Had sana skwi ta tranaghatá Lazglafta wa,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. ³⁸ Yaw, «kwalva Lazglafta i'i, ka maga Lazglafta manda ya mniha ka,» ka Mari. Ka sli'afta duhwala Lazglafta tavatani ka laghwi.

Laghwa Mari nghanaghatá Elizabet

³⁹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá Mari misim-misim ka laghwi da sana luwa ta ghwá ma hadika Yahuda da nghanaghatá Elizabet. ⁴⁰ Ka lamə tsi da həga ga Zakari ka ganaghatá tsi ta zgu ta Elizabet. ⁴¹ Na gi snanja Elizabet ta ga zgwa Mari, gi

ka skalavaftá zwanj ma hudani. Ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuḅa ta Elizabet. ⁴² Ka klanjtá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Kagha, nda tfawi ta ghəṇja kagha mataba mi'aha. Na zwanj ma huda gha na guli, nda tfawi ta ghəṇjani. ⁴³ Waka yu mutsa nana ma zɔaku kəl mani ma mghama da ka sagha da ini na? ⁴⁴ Nda sna ka ná, ma fitika lama tsa ga zgwa gha ya tsərah da sləmənja da, ka skalavaftá na zwanj ma huda da na da rfu. ⁴⁵ Nda tfawi ta ghəṇja kagha, kagha ta zlghaftá skwiha mna gha lu ta dza'a magaku kahwathwata daga da Mgham Lazglafta ya.»

Fa laha Mari

⁴⁶ Ka Mari mantsa:

«Ta zləzlvay yu ta Lazglafta.

⁴⁷ Ta taku ɲudufa da da rfu ta ghəṇja tsatsi mnda mba i'i,

⁴⁸ kabga dɔafɔva ta nghapta ka kwalvani nda hta. Wana daga ndana, nda tfawi ta ghəṇjani ka inda zivra mnduha dza'azlay nda i'i,

⁴⁹ kabga dagala ɲərma skwiha magiha Lazglafta nda mbra.

Nda ghuḅa həga Lazglafta.

⁵⁰ Tawa hidahidani ná, nda nza ɲa dekdek ta ghəṇja gwal ta zləɲay.

⁵¹ Nda dzvani maran̄ta tsi ta mbrakwani, ka gh-zliɲtá tsi ta gwal ta gla ghəṇ, nda ghərɔaku ma ɲudufa tan̄.

⁵² Ka slisliɲwiɲtá tsi ta sanlaha ma gwal dagaladagala ta dughurukwa dasu, ka kapanaftá tsi ta gwal nda hta,

- ⁵³ ka baghanaftá tsi ta gwal ma maya nda skwiha zdazda, ka ghzliŋtá tsi ta gwal gadghæl bɔɔɔɔɔɔ.
- ⁵⁴ Manda ya tanaf tsi ta imi ta sləmən ta dzidziha mu, ka katanťá tsi ta la Isra'ila mnda maganata slna,
- ⁵⁵ ka havaptá tsi ka tawa hidahidani ŋa Abraham nda inda zivrani tani ŋa dekdek,» ka'a.
- ⁵⁶ Ka nzatá Mari kawadaga nda Elizabet ta kla tili hkən, tahula tsa ka vraghutá tsi dzaghani.

Yagatá Yuhwana

⁵⁷ Mantsa, ka sagha fitika dgakwa Elizabet, ka yatá tsi ta zwanɔ zgun. ⁵⁸ Ka snantá sləvdahani nda la tan ta tsa ŋərma zdaku magana Lazglafta ya, ka sli'adaghatá hən gwaftá rfu kawadaga nda tsi. ⁵⁹ Baɔu matghasa fitik manda dgatani, ka sli'adaghatá hən ŋa tsanata fafada zwan. Ka kumə hən ta tsanaftá hgani ka Zakari manda va hga dani. ⁶⁰ «Mantsa a dza'a hga lu wu, Yuhwana hgani,» ka mani. ⁶¹ «Had mndu mataba mndəra ghuni tsanaf lu ta mndərga tsa hgu ya wu,» ka hən nda tsi. ⁶² Ka dawantá hən nda dzvu da dani: «Waka ka ta kuma tsanaftá hgu na?» ka hən nda tsi. ⁶³ Klagidighawa aluha, ka Zakari nda dzvu. «Yuhwana hgani,» kə'a vindaftá hga tsa zwan ya. Inda tan demdem ka ndərmim hən.

⁶⁴ Gi hadahada, ka zlrəglaftá Zakari ta gwada tsələn, ka zləzlvə Lazglafta. ⁶⁵ Ka ksafťá tsi ka zlən ta inda sləvdahani. Ka rusu lu ta inda tsa skwiha ya ma inda vli ta ghwá ma hadika Zudiya. ⁶⁶ Inda mndu ta snantá tsa gwada ya, ta ndanu ta ghənani kazlay: Kinawu dza'a nzakwa tsa zwan ya tama

kə'a? «Zlah dza'a nzakway ka mndu dagala, kabga kawadaga Lazglafta nda tsa zwan̄ ya,» ka həŋ.

Zləzlvay Zakari ta zdakwa Lazglafta

⁶⁷ Tsa Zakari dani ma tsa zwan̄ ya kay, ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuḅa, ka zraftá tsi ta mna skwi dza'a magaku: ⁶⁸ «Zləzlvama Mgham Lazglafta la Isra'ila kabga saghani da katan̄tá mnduhani, ka varatá tsi ta həŋ.

⁶⁹ Ka sladamatá tsi ta mnda mba mndu nda mbra ta sabi

ma zivra Dawuda ta nzakway ka kwalvani,

⁷⁰ manda ya mnigij̄ tsi nda ma wa la anabi daga ghalya kazlay:

⁷¹ Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghumaha ghuni,

nda ya da gwal ta dra kaghuni kə'a.

⁷² Mantsa ya, maranan̄mara ta tsa tva hidahidani ya ta dzidzih̄a mu,

ka havaktá tsi ka tsa dzratá wani nda ghuḅa ya, §

⁷³ manda ya waḁana tsi ta dzidza mu Abraham,

⁷⁴ “Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghuma ghuni,

kada laviŋta kuni ta ksanatá slna kul haḁ zləŋ,

⁷⁵ ŋa nzata ghuni ka gwal nda ghuḅa,

gwal tḁukwa ta kəmani ma inda kdavakta hafa mu.”

⁷⁶ Kagha zwan̄a ḁa, anaba Lazglafta ta luwa dza'a hga lu ta kagha.

Kagha dza'a tin̄laghuta ka mgham ŋa faḁanatá tvi,

⁷⁷ Ŋa snanamtá mnduhani kazlay:

dza'a mbay ta həŋ ma platá dmakwa tan̄ kə'a.

---

§ 1:72 Ngha ta Levitik 26:42.

⁷⁸ Dagala tawa hidahida nda zdaku da Lazglafta mu kæl tsi ka vlagatá tsuwadákani manda fitik ta safi

gavzlazlan, ka sagha da amu daga ta luwa,

⁷⁹ ña tsuwadákaku ta ghəŋa gwal ta nzaku ma grusl,

nda gwal ta nzaku ta wa hɔ́ak ma sulkuma mtaku, nda ya ña pgha səla mu ta tva zdaku,» ka'a.

⁸⁰ Mbaɔa tsa zwan ya ka glaku, ka sgaku mbrakwani ma Sulkum, ka nzatá tsi ma mtak ha ka sagha fitik kæl tsi ka maraŋtá nzakwani banluwa da la Isra'ila.

2

Yagatá Yesu

Mat 1:18-25

¹ Ma tsa fitik ya, ka mnaftá mgham Sezar Augustus ta zlahu kazlay: Vindaftá mbsaka inda mnduha ma dzva Ruma kə'a. ² Ma fitika nza-kwa Kiriniyus ka ŋumna ta hadika Siri zlrafta tsa taŋtaŋa mbədaftá mbsaka mnduha ya. ³ Inda mnduha ka sli'i hən da vinda hga taŋ ma luwa taŋ. ⁴ Ka sli'afta Yusufu ma luwa Nazaret ta hadika Galili, ka ŋladaftá tsi da luwa Batlehem ma hadika Zudiya ta nzakway ka luwa kæl lu ka yatá mgham Dawuda. Lafla da hada kabga sabə ma mndəra Dawuda tsatsi. ⁵ Ka laf tsi kawadaga nda makumidzani Mari nda huɔ́i ya, da vinda hga taŋ. ⁶ Manda ɔ́hadaghata taŋ da hada, ka sagha fitika dgakwa Mari. ⁷ Ka yatá tsi ta zumalani ka zwanja zgun, ka mbsamtá tsi ma lgut ka hananamta ma tsu'aŋ, kabga mutsaf a hən ta həga nzakwa matbay wa.

*Mnay duhwala Lazglafta ta Lfida Gwadaŋa gwal
ngha rini*

⁸ Tsaw ma va tsa luwa ya mamu gwal ta ngha rini, ta hani ma mtak ta ngha rina taŋ. ⁹ Ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta kəma taŋ, ka wanaftá tsuwadaka glakwa Lazglafta ta həŋ. Ka ksaftá zləŋ ta həŋ katakata. ¹⁰ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ, kabga Lfida Gwada dza'a nzakway ka skwa rfu dagala da inda mnduha sagma yu da mnaghunata. ¹¹ Gita yəgaghunata lu ta mnda mba mndu ta nzakway ka Kristi ma luwa Dawuda. ¹² Wya ŋizla dza'a kəl kuni ka tsəmafta: Dza'a slanaghasla kuni ta vzi'uwa mbsam lu ma lgut ka hananamta ma tsu'aŋ,» ka duhwala Lazglafta nda həŋ. ¹³ Ka gi sli'agatá ndəghata sanlaha ma duhwalha Lazglafta ta luwa ŋərbiŋ slanaghatá tsa turtuk ya. Ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka həŋ mantsa:

¹⁴ «Glaku ŋa Lazglafta ta luwa,
zdaku ta ghəŋa hadik mataba mnduha dvu tsi.»

Sli'a gwal ngha rini da luwa Batlehem

¹⁵ Manda vraghuta tsa duhwalha Lazglafta ya ta luwa, ka tsa gwal ngha rini ya mataba taŋ mantsa: «Mbadma da luwa Batlehem ka nghanata mu ta tsa skwi ta maguta mnama lu ya,» ka həŋ. ¹⁶ Ka sli'aftá həŋ ka laghwi misimmisim, ka slanaghatá həŋ ta i Mari nda Yusufu nda tsa zwaŋa vzi'uwa ya hananam lu ma tsu'aŋ*. ¹⁷ Tahula nghanəta taŋ, ka rusu həŋ ta skwi mnana lu ta həŋ ta ghəŋ tsa vzi'uwa ya. ¹⁸ Ka ndərmim inda gwal ta sna tsa skwi ta mnə gwal ngha rini ŋa taŋ ya nda ndərmima. ¹⁹ Ka ŋanatá Mari ta inda tsa skwiha

* **2:16** Ngha ta Lukwa 2:7.

ya ma ghəŋani ka ndanu ta ghəŋani. ²⁰ Ka vraghutá tsa gwal nga rini ya dzagha taŋ nda vla glaku nda zləzlvu ŋa Lazglafta ta ghəŋa inda skwi snaŋ həŋ, ka nghanṭá həŋ manda va skwi ya mnana lu ta həŋ ya. ²¹ Ta matghasa fitik ŋa tsanatá fafaḍa tsa zwaŋ ya, ka tsanaftá lu ta hgu ka Yesu, tsa hgu mna duhwala Lazglafta ma kḍaku mani ka zlgħaftá huḍani ya.

Maranṭá Yesu ma həga Lazglafta

²² Kḍatá tsa fitika ghuḅata Mari manda ya ta mnə zlahu Musa ya, ka klaghatá i Mari nda Yusufu ta tsa zwaŋ ya da Ursalima ŋa vlarṭá Lazglafta. ²³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta ka-zlay: Inda zumali ka zwaŋa zgunṭ ná, ŋa Lazglafta ya kə'a ya. ²⁴ Ka dranaftá həŋ ta Lazglafta ŋa pla ghəŋ ta «kukuha his ka zwana ghərbu' † his a tsi» manda ya nda vinda ma zlahu Mgham Lazglafta.

Rfay Saminu ta Lazglafta

²⁵ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ma Ursalima Simeyuna hgani. Tsa mndu ya ná, tḍukwa mndu ya, ta snay ta gwada da Lazglafta. Ta kzlayk-zlay ta mnda mba la Isra'ila. Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda tsi guli. ²⁶ Si mnananṃna Sulkum nda ghuḅa kazlay: Haḍ dza'a mtuta karaku ka ta nga a tsi ta ghunatá mnda Lazglafta ta nzakway ka Kristi wu kə'a. ²⁷ Ka ghunaftá Sulkum nda ghuḅa da həga Lazglafta, ta kladaghatá i dani nda mani ta Yesu ŋa kḍinṭa magatá skwi manda ya mna

---

† 2:23 Nga ta Sabi 13:2, 12, 15 nda Mbsak 18:15-16. ‡ 2:24 Nga ta Zlahu 12:8.

zlahu ɲa magay. ²⁸ Ka tsu'aftá tsatsi ta tsa zwan ɲa ma dzvani, ka rfu tsi ta Lazglafta. Ka'a mantsa:

²⁹ «Ndana tama mghama da,

nda kda magatá slna gha, zlanzla ta kwalva gha, ka bhata tsi nda vghata zdaku manda ya mna ka,

³⁰ kabga nda ngha yu nda ira da ta mbaku vla ka,

³¹ mbaku ya payaf ka ɲa inda mnduha demdem.

³² Tsuwadək ya ɲa inda mndəra mndu.

Tsatsi dza'a klaktá glaku ɲa mnduha gha la Isra'ila.»

³³ Ka va ndərmim i dani nda mani ta skwi ta gwadə lu ta ghəɲa tsa zwan ɲa. ³⁴ Ka tfanaghatá Simeyuna ta wi ta həɲ. Ka'a nda Mari mantsa:

«Nana zwan na ná, dza'a klakkla ta zləmbaku, nda sli'afta ɲa ndəghata sanlaha ma mnduha ma la

Isra'ila. Dza'a nzakway ka ɲizla daga da Lazglafta, ɲa husanɲani ta sanlaha ma mnduha. ³⁵ Dza'a

tuzigin tuza ta skwi ma ɲudufa mnduha. Vərdə kagha guli ɲa nzakwa ɲudufa gha manda skwi

sligla lu nda kafay,» ka'a nda Mari mani ma tsa zwan ɲa.

Rfay Ana ta Lazglafta ta ghəɲa Yesu

³⁶ Mamu sana marakw ka anabi nda hala katakata, Ana hgani, makwa Fanuwal ma mndəra

la Asira. Ndəfəɲ yeya vaku maga tsi nda zə'al manda laghani da mndu, ³⁷ ka nzaku tsi ka

wadgu. Tghasmbsak fwaɗ mida imani. Ma həga Lazglafta ta nzakwa tsi ta ksanatá slna nda fitik

tani nda rvidik tani, nda ma maga du'a nda suma.

³⁸ Bhadaghata tsatsi guli, ma va tsa fitik ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta, ka mnə tsi ta gwadə ta Yesu

ɲa inda gwal ta kzla mbakwa Ursalima.

Glakwa Yesu ma luwa Nazaret

³⁹ Tahula kdɪnta i Yusufu nda Mari ta maga skwi ya mnə zlaha Lazglafta, ka vraghutá hən̄ da luwa taŋ ma Nazaret ta hadika Galili. ⁴⁰ Ka glaku tsa zwan̄ ya, ka sifaku tsi, dagala difil ma ghəŋani, kawadaga zdakwa Lazglafta guli nda tsi.

Yesu ma həga Lazglafta ma Ursalima

⁴¹ Inda vaku i dani nda mani ma Yesu ta dza'a da skala Pak ma Ursalima. ⁴² Magatá ima tsa zwan̄ ya ghwan̄pdə his, ka ŋlaghatá tsi kawadaga nda i dani nda mani da Ursalima da tsa skala Pak ya manda ya snu hən̄ ta magay. ⁴³ Tahula kdatá tsa skalu ya ta vru hən̄ dzagha, ta tsaghutá Yesu ta vgha nda hən̄ ka nzaghuta ma Ursalima kul snantá i dani nda mani. ⁴⁴ Ba ta mbada hən̄ kawadaga nda grahani ka hən̄ sizlay. Tekulemes vagha taŋ ta mbada, ka zbə hən̄ mataba mndəra taŋ nda grahani, lay n̄gha a hən̄ wa. ⁴⁵ Trapta taŋ ta pahay, ka vraghutá hən̄ pahay ma Ursalima. ⁴⁶ Badú mahkəna fitik, ka slanaghatá hən̄ ma həga Lazglafta ta nzaku mataba gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ta sna skwi ta mnə hən̄, ta dza'a nda dawanta da hən̄ guli. ⁴⁷ Faflara, ka tsa gwal ta sna tsa zlghawi ta zlghə tsi nda tsa snantá skwani ya. ⁴⁸ Na ghur nghan̄tá i dani nda mani, ka ndra'u hən̄ nda ndra'uwa. «Sagəŋ, nu kəl ka ka magan̄natá skwi mandana? Hərfa ta aŋni nda da gha na təklək ta psa kagha,» ka mani nda tsi. ⁴⁹ «ŋaw kaghuni ta i'i ta psay na? Sna a kuni kazlay: Dza'a nzə ma həga da da yu ta nzaku kə'a ra?» ka'a nda hən̄. ⁵⁰ Tsərid, sna a hən̄ ta tsa skwi ta mnə tsi ŋa taŋ ya wa. ⁵¹ Mantsa tama, ka snatá tsi ta gwada taŋ,

ka sli'aftá tsi kawadaga nda hən, ka valaghata da Nazaret. Ka ηanatá mani ta inda tsa skwiha ya ma ghəñani. ⁵² Ka glaku Yesu, ka sgaku difilani, ka zdəganatá nzakwani ta Lazglafta nda mnduha tani.

3

Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni ka Yuhwana nda mnduha

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Yuh 1:19-28

¹ Ta Maghwanəpədə hutafa vakwa Tiber Sezar ta pala, ta nzakwə Pwanəs Pilat ka ηumna ta hadika Zudiya, ta gə Hiridus ta mgham ta hadika Galili, ta gə zwanəmani Filip guli ta mgham ta hadika Iture nda hadika Trakunita, ta gə Lisaniya guli ta hadika Abilena. ² Ma tsa fitik ya guli, i Hana nda Kayifa mali ta ghəñ gwal dra skwi ηa Lazglafta. Ka sagha gwada Lazglafta da ghəña Yuhwana zwanə Zakari ma mtak. ³ Ka sli'aftá Yuhwana ka laghwi da ra inda luwa ta wanaftá ghwa Zurdeñ nda hagaku, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakwa ghuni,» ka'a.

⁴ Manda ya nda vinda ma deftera anabi Isaya kazlay:

«Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta gugudaku ma mtak kazlay:

payanawa paya ta tvi ηa Mgham,
ka lele'anata kuni kə'a.

⁵ Ka sanəmta lu ta inda vli ka didiña,
ka tasiñta lu ta inda ghwá nda kudunurha, ka
dayapta lu ta skwi ka ghulunud,
ka payanata lu ta huraɓasl ta tvi,

6 ɲa nghanɲa inda mnda səla ta mbaku da Lazglafta* .»

7 Ka mnə tsi ɲa tsa mnduha ta sli'adaghata rutututa da maga batem da tsi ya. Ka'a mantsa: «Mndəra la mupuhwa, wa ta mnaghunata kazlay: Hwayawahwaya ta basa ɲuduf ta sagha ta kəma kə'a na? 8 Magawamaga ta slna ya ta maranɲa mbədatá nzakwa ghuni, ka zlanɲa kuni ta mnay ma ghəɲa ghuni kazlay: Abraham ná, dzidza ɲni ya, kə'a. Ka yu ta mnaghunata ná, laviɲlava Lazglafta ta nanaftá ya palaha ya ka zwana Abraham. 9 Daswa ka kuni! Nda ghada kapatá slpada ɲa tsinɲá fu daga ta slrəɲ. Inda fu ya kul zdaku yakwani, dza'a tsinɲsa lu ka vzamta ma vu,» ka'a.

10 Ka dəmga nda Yuhwana mantsa: «Nu ta raku ɲa magay ɲni tama?» ka həɲ. 11 Ka'a nda həɲ mantsa: «Mndu ya his lɲut da tsi, ka dganapdga tsi nda mndu ya kul had tsi da tsi. Mndu ya mamu skwa zay da tsi guli, ka maga tsi mantsa ya,» ka'a.

12 Ka sli'adaghatá gwal ta tska dzumna guli, ɲa maganafta Yuhwana ta batem ta həɲ, ka dawə həɲ da tsi: «Maləm, nu ta raku ɲa magay aɲni guli?» ka həɲ. 13 Ka'a nda həɲ mantsa: «Ma daw kuni ta skwi da mndu ka malaghutá ya tsaf lu,» ka'a nda həɲ. 14 «A ki aɲni, nu ta raku ɲa magay ɲni?» ka La sludzi dawənɲa guli da tsi. Ka'a nda həɲ mantsa: «Ma mbrəh kuni ta mndu ɲa vlaghunata skwi, rfawa ta rfu nda kuraghuta skwi ta plaghunata lu,» ka'a.

Mndu ta malaghuta ka Yuhwana

15 «Zlah Kristi a na mndu na ri,» ka mnduha nda Yuhwana, kabga nda fa ghəɲa tanɲ ka kzla

* 3:6 Ngha ta Isaya 40:3-5.

saghani. ¹⁶ Ka'a nda hən mantsa: «I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem, ama mamu mndu ta sagha ta malaghutá i'i nda mbraku. Slaghu a i'i ka plinjá zu'a baabahani wa. Tsatsi, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuḅa nda ya nda vu. ¹⁷ Nda ḡatá kuwatavihi ma dzvani, dza'a vihapviha ta hyani, ḡa tskamtani ma gvurani, ḡa driḡtani ta sabatbat nda vu kul mtavata,» ka'a nda hən demdem. ¹⁸ Mantsa ya ka Yuhwana ta mna Lfidá Gwadá ḡa mnduha, ka dza'a nda vla ndəghata hidakuha ḡa taḡ.

Tsamta Hirudus Anḡipas ta Yuhwana ma gamak

¹⁹ Ka dvanaghatá Yuhwana ta mgham Hiridus ta ghəḡa klugudunustani ta Hiridiya markwa zwanamani Filip, nda ya ta ghəḡa ndəghata sanlaha ma ghwadaka skwi ta magə tsi. ²⁰ Ka ksamtá tsi ta Yuhwana da gamak, ka sganaghata ta ghəḡa tsa ghwadaka skwi ta magə tsi ya.

Maganaftá batem ta Yesu

Mat 3:13-17, Mak 1:9-11

²¹ Manda ya ta maganafta Yuhwana ta batem ta mnduha, ka lagha Yesu ka maganaftá lu ta batem guli. Ta ndəḅu tsi ta dzvu, ka gunatá luwa buwan, ²² ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəḡani manda ghərbu' ta nghə mnduha. Mantsa, ka snaku lwa Lazglafta daga ta luwa ta mnay kazlay: Kagha Zwaná dá dvu yu ma hyahya ḡudufa dá†, ka'a.

Mndəra la taḡ ma Yesu

Mat 1:1-17

---

† 3:22 Ngha ta Zabura 2:7 nda Isaya 42:1.

²³ Ta magay ima Yesu ta hkən mbsak ta zl-raftá tsi ta ksa slnani. Manda va ya ta ndanu mnduha kazlay: Zwaṅa Yusufu ya kə'a ya, wya mndəra taṅ: Yusufu, Yusufa Heli, ²⁴ Hela Matat, Matata Levi, Levi Malki, Malki Zanay, Zanaya Yusufu, ²⁵ Yusufa Matatiyas, Matatiyasa Amus, Amusa Nahum, Nahuma Hesəla, Hesəla Nagay, ²⁶ Nagaya Mahat, Mahata Matatiyas, Matatiyasa Samayin, Samayina Yusek, Yuseka Yuda, ²⁷ Yuda Yuwana, Yuwana Resa, Resa Zwarubabel, Zerubabela Salatiyel, Salatiyela Neri, ²⁸ Nera Malki, Malki Adi, Adi Kasam, Kasama Elmadama, Elmadama Yera, ²⁹ Yera Dzesuwa, Dzesuwa Eliyezer, Eliyezera Yurima, Yurima Matat, Matata Levi, ³⁰ Leva Simeyuna, Simeyuna Yudah, Yudaha Yusufu, Yusufa Yunam, Yunama Iliyakim, ³¹ Iliyakima Meleya, Meleya Mena, Mena Matat, Matata Nataṅ, Nataṅa Dawuda, ³² Dawuda Yesay, Yesaya Ubed, Ubeda Buwaz, Buwaz Sala, Sala Nasuṅ, ³³ Nasuṅa Aminadap, Aminadapa Admin, Admina Arni, Arni Hesərum, Hesruma Fares, Faresa Yuda, ³⁴ Yuda Yakubu, Yakubu Izak, Izaka Abraham, Abrahama Tera, Tera Nahur, ³⁵ Nahura Seruk, Serukwa Ragaw, Ragawa Falek, Faleka Eber, Ebera Sala, ³⁶ Sala Kayinam, Kayinama Afaksad, Afaksada Sema, Sema Nuhu, Nuhwa Lamek, ³⁷ Lameka Matusalah, Matusalaha Inuk, Inukwa Yered, Yereda Maleleyel, Maleleyela Kayinan, ³⁸ Kayinana Inus, Inusa Set, Seta Adamu, Adamu ya Zwaṅa Lazglafta.

Dzəghantá halaway ta Yesu
Mat 4:1-11, Mak 1:12-13

¹ Ta vragaptá Yesu ma ghwa Zurden, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa. Ka wawu tsa Sulkum ya ma mtak, ² fitik fwad mbsak zaŋ a ta skwa zay wa. Ka dzəghantá halaway. Tahula luta tsa fitikha ya, ka kuzlanaftá maya. ³ Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka Zwaŋa Lazglafta ka katsi, mnanamna ta na pala na, ka navapta tsi ka buradi,» ka'a. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda skwa zay kwenkwen yeya a ta nzakwa mndu ta nzaku nda hafu wu kə'a,» ka Yesu.* ⁵ Ka kladaftá halaway ta Yesu ta wa lilwa, ka gi maranató tsi ta inda za mgham ma ghəŋa hadik. ⁶ Ka'a nda tsi mantsa: «Dza'a vlaghavla yu ta inda na mbraku nda glaku ma na ghəŋa hadik na, kabga klafkla lu ka vlihata ma dzva ḁa. Lavinlava yu ta vlantá mndu ya ta ḁvu yu guli. ⁷ Ka tsəlḅa tsəlḅa ka ma ghuva ḁa, ta vlaghavla yu,» ka'a. ⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma ghuva Mgham Lazglafta gha dza'a tsəlḅa ka ta tsəlḅu, ka maganató slnani turtukwani†,» ka'a. ⁹ Ka kləglaghatá halaway ta Yesu da Ursalima, ka kladafta ta bḁəma həga Lazglafta ka sladanata. Ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwaŋa Lazglafta ka katsi, vzada vgha gha hadna, kabga nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ¹⁰ Dza'a mnanamna ta duhwalhani ta luwa ŋa nghapta ka kagha kə'a. ¹¹ Ka'a guli na: “Ŋa tsu'afta taŋ ta kagha ma dzva taŋ, yagha pala ḁa

* **4:4** Ngha ta vrafta ta Zlahu 8:3. † **4:8** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:13-14.

dzughusta ta sála»» ka'a†. ¹² Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha dekdek kə'a,» ka'a. ¹³ Kđakwa halaway ta dzəghaŋta nda inda tsa skwiha kavghakavgha ya, ka zlanavatá tsi ka laghwi ŋa bađu ma sani guli.

Kwalaghutá Yesu ma Nazaret

Mat 4:12-17, Mak 1:14-15

¹⁴ Ta sli'aftá Yesu ka laghwi ta hađika Galili nda ndəgha nda mbrakwa Sulkum nda ghuəa. Ka tuta hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya. ¹⁵ Ka tataghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda, ka ghubu mnduha.

Zlrafta Yesu ta slnani ma Galili

Mat 13:53-58, Mak 6:1-6

¹⁶ Ka sli'aftá tsi ka Laghwi da Nazaret, luwa ta glakwani. Ka lamə tsi da həga tagha skwa la Yahuda bađu sabat* manda ya snu tsi. Ka sli'aftá tsi ŋa dzaŋaftá skwi ma defteri. ¹⁷ Ka klaftá lu ta deftera anabi Isaya ka vlan̄ta. Ka plan̄tá tsi, ka slanaghatá tsi ta vli vindaf lu kazlay:

¹⁸ «Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda i'i ŋa vlihatá mbraku.

Zbapzba Lazglafta ta i'i ka tfidaghatawi ŋa mnanatá Lfida Gwada ta gwal ka pđu, ghunafghuna ta i'i ŋa mnanatá gwal habaf lu kazlay: Palaghunispala lu kə'a,

ŋa gwanin̄tá ira gwal nda ghulpa,

ŋa zlu'agapta da ta gwal raghwana lu,

¹⁹ ŋa snanamta da ta mnduha ta vaku

† 4:11 Ngha ta zabura 91:11-12. § 4:12 Vrafta ta Zlahu 6:16.

* 4:16 Ngha ta Sabi 20:10.

dza'a sagha zdakwa Lazglafta†» kə'a.

²⁰ Manda kdīntani ta dzaṇafta, ka mbsaftá tsi ka vlanťá kwalva ma tsa həga ya, ka nzadatá tsi. Ka pghaftá inda tsa mnduha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya ta iri tida: ²¹ Ka Yesu nda həṅ mantsa: «Nana gwada Lazglafta snaṅ kuni nda sləməṅa ghuni gita na ná, nda kda magatani ka ṅa ghuni,» kə'a. ²² Inda tsa hahəṅ ma tsa vli ya ka zdəganatá tsi ta həṅ, ka ndərmim həṅ ta tsa gwada zdaku ta sabə ma wani ya. Ka həṅ mantsa: «Zwanṅa Yusufu a na mndu na kay tsawa,» ka həṅ. ²³ Ka Yesu nda həṅ mantsa: «Nda sna yu dza'a mnay kuni ta mahdihdi ta ghəṅa i'i kazlay: Ka duhtur ka katsi ná, mbanafmba ta ghəṅa gha kagha ka ghəṅa gha kə'a. Ka kuni dza'azlay nda i'i guli, "magamaga hadna ma luwa gha ta tsa skwiha snaṅ ṅni ta magə ka ma Kafarnahum ya"» kə'a. ²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had lu ta tsu'afťa hmətət ta dər wati ma anabi ma luwani wa, ka Yesu sganaghatá həṅ. ²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma fitika nzakwa anabi Iliya, si nda ndəgha wadguha ma Isra'ila, ka ghwalutá luwa ka vaku hkən nda tili mku', ka slatá maya dagala ta hadika Yahuda, ²⁶ Má ṅa ghunafta lu ta Iliya ṅa katanťa ya dər turtuk ma tsa wadguha la Yahuda ya, ka ghunaftá lu katanťá sana markwa wadga ma luwa Sarepta ta hadika Siduṅ. ²⁷ Ma fitika nzakwa anabi Alisa guli, si nda ndəgha gwal nda rda mndu ta həṅ ma Isra'ila, had ya mbanaf lu dər turtuk mataba taṅ wu, Na'ama mnda la Siri† yeya mbanaf lu.»

---

† 4:19 Ngha ta Isaya 61:1-2. † 4:27 Ngha ta 2 Mghamha 5:1-14.

²⁸ Ka 6asaftá hən ta ɲuɖuf demdem ma tsa həga tagha skwa La Yahuda ya, manda snaɲta taɲ ta tsa gwada ya. ²⁹ Ka sli'aftá hən, ka ksagaptá Yesu ma huɖa luwa, ka kladapta ta wa lilwa tsa ghwá baf hən ta luwa taɲ tida ya, ma ɲa sliɲwidɲta, ³⁰ ka tsəhaptá Yesu ta vghani mataba taɲ ka laghwani.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ksa da duhwala halaway

Mak 1:21-28

³¹ Ka laha tsi da luwa Kafarnahum ta hadika Galili. Baɖu sabat, ka taghə tsi ta skwi ɲa mnduha. ³² Ka ndərmim lu ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa gwadani ya. ³³ Ma tsa həga tagha skwa taɲ ya, mamu sana mndu ksu duhwala halaway mataba taɲ. Ka sli'aftá tsi nda lili. ³⁴ «Aya! Yesu zwaɲa la Nazaret, nu gwada gha nda aɲni sagha ka da zada aɲni? Wya nda sna yu mndu nda ghu6a daga da Lazglafta kagha kə'a, ka'a» ³⁵ «Haf wa gha, sapsa ma na mndu na!» ka Yesu dvanaghata. Gi ka slanatá tsa duhwala halaway ya ta tsa mndu ya mataba tskatá mnduha, ka saghu tsi mida kul balanata. ³⁶ Ka tsutá ɲuɖufa mnduha demdem, ha ka ɖadawu hən mataba taɲ kazlay: Nu mndərga nana ma skwi? Na gi dvanaghatani nda sgit nda mbraku ta duhwala halaway ná, gi saghwa taɲ, ka hən. ³⁷ Ka tutá hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya.

Mbanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku

Mat 8:14-17, Mak 1:29-34

³⁸ Manda sli'agapta taɲ ma həga tagha skwa la Yahuda, ka laghu hən da Simuɲ. Ta lagha hən ta 6asa ɲuɖidar midza Simuɲ katakata. Ka ndəbu lu

ta dzvu da Yesu ɲa katanɲá tsa marakw ya. ³⁹ Ka ɓukudanaghatá tsi ta tsa marakw ya, «zliɲzla!» ka'a nda ɲudidar, ka zliɲtá tsi. Gi hadahada ka sli'aftá tsa marakw ya ka maganatá skwa zay ta hɛɲ.

⁴⁰ Manda dɛɗata fitik, ka hladaghatá gwal nda mnduha taɲ kul dughwanaku da ɗaɲwaha kavghakavgha ta hɛɲ da Yesu, ka fafanaghatá tsi ta dzvu ta hɛɲ, ka mbambanaftá hɛɲ. ⁴¹ Ka sli'agaptá duhwala halaway guli nda lili ma ndɛghata mnduha. Ta sli'agaptá hɛɲ, ka hɛɲ mantsa: «kagha ná, Zwaɲa Lazglafta ka,» ka hɛɲ nda tsi. Ka davanaghatá Yesu ta hɛɲ, ɲa hanaftá wi ta hɛɲ, kabga nda sna hahɛɲ kazlay: Tsatsi Kristi kɛ'a.

*Sli'a Yesu da mna Lfida Gwada ma luwa Zudiya
Mak 1:35-39*

⁴² Na tsadakwa vli, ka sabɛ Yesu ka laghwɛ da mtak. Ka sli'aftá mnduha ka zbay, ka slanaghatá hɛɲ, ka kumɛ hɛɲ ta ɲanata yaha lavaghwɛ tavata hɛɲ. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Dina guli ka mnananɲa ɗa ta Lfida Gwada ta ghɛɲa ga mghama Lazglafta ta sana luwaha, kabga tsaya kɛl Lazglafta ka ghunighata,» ka'a nda hɛɲ. ⁴⁴ Ka sli'aftá tsi ka laghwɛ. Ka va rɛ tsi ta vli ta mna tsa Lfida Gwada ya ma inda hɛga tagha skwa la Zudiya.

5

*Hgafɛta Yesu ta taɲtaɲa duhwalhani
Mat 4:18-22, Mak 1:16-20*

¹ Ma sana fitik ta nzaku Yesu ta wa drɛf ma Genezaret, ka va sli'adaghata dɛmga dlivis

slanaghata ḡa sna gwada Lazglafta da tsi. ² Ka nghanṭá tsi ta kwambaluha his ta wa tsa drəf ya, sli'agaghu gwal tuma klipi mida ka laghu ghwaḡa kadəḡa taḡ. ³ Ka sli'aftá Yesu ka lamə da sani ma tsa kwambaluha ya, ta nzakway ka ḡa Simuḡ. «Gavadanam gava kwitikw nda ma huḡa drəf,» ka'a nda Piyer. Ka nzagaptá tsi mida ka tagha skwi ḡa mnduha.

⁴ Manda kdakwani ta gwada, «Gavadanamwa gava ta kwambalu da takataka drəf, ka wuḡadata kuni nda graha gha ta kadəḡa ghuni ḡa tuma klipi,» ka'a nda Simuḡ. ⁵ Ka Piyer mantsa: «Mghama ḡa, kurzliḡ hana ḡni ta tumay, lay mutsaf a ḡni wa. Yaw, dza'a vzadavza ḡni tama ta gwada gha» ka'a nda tsi. ⁶ Ka vzadatá həḡ, ka waftá tsi ta ndəghata klipiha ta malaghutá mbraku ka kuma ratsiḡtá kadəḡa taḡ. ⁷ Ka kəməts həḡ ta sanlaha ma graha taḡ ma sana kwambalu ḡa sagha katanṭá həḡ. Ka sagha tsahaya, ka ndaghanaftá həḡ ta tsa kwambaluha taḡ ya his his, ha ka kumə tsa kwambaluha taḡ ya ta zamta da imi. ⁸ «Mghama ḡa! laghula gha tavata i'i kabga mnda dmaku yu,» ka Simuḡ Piyer tsəlbata ma ghuva Yesu nghər tsi ta tsa skwi ya. ⁹ Tsaw si hluhla zləḡ ta i Piyer nda grahani ta ghəḡa tsa mandərmima tuma klipi maga həḡ ya. ¹⁰ Mantsa ya hluta tsi ta i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi ta gwaftá vgha nda i Simuḡ ya guli. Ama ka Yesu nda Simuḡ mantsa: «Ma zləḡ ka, daga ndanana, mnduha dza'a ka hlakta,» ka'a nda tsi. ¹¹ Manda vranakta taḡ ta tsa kwambaluha ya ta wa sgam, sdak zlanavazla həḡ ta inda skwiha taḡ ka laghwi mista Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani mndu nda rda mndu tida
Mat 8:1-4, Mak 1:40-45

¹² Ma sana fitik ma nzakwa Yesu ma sana luwa, ka lagha sana mndu ksu rda mndu. Na gi ngantani ta Yesu, ka zlambatá tsi zlumbruh ma ghuvani ka ndaba dzvu. «Mghama da, ka ta kumay ka laviŋlava ka ta mbidifta ka nzakwa yu nda ghuḅa,» ka'a. ¹³ Ka fadapta Yesu ta dzvani ka ksanta. Ka Yesu mantša: «Ta kumay yu ta mbafta gha, mbafmba gha,» ka'a. Gi hlets mbaftá ka nzaku tsi nda ghuḅa. ¹⁴ Tahula tsa ka'a nda tsi mantša: «Yahayaha ka da walaŋtá mnanantá mndu, la da maranaŋtá vgha gha ta mndu ta dra skwi ŋa Lazglafta karaku, ka vlata ka ta skwi manda ya vindaf Musa ŋa grafta mnduha ta mbatá kagha,» ka'a nda tsi.

¹⁵ Ka va sgaku dza'a hga Yesu da zərwa, ka sli'aktá dəmga da sna gwada da tsi nda ya ŋa mutsaftá mbaku ma danwaha taŋ guli. ¹⁶ Ama ta gdafa Yesu ta laghwi da mtak da maga du'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa selahani
Mat 9:1-8, Mak 2:1-12

¹⁷ Ma sana fitik ta tagha skwi Yesu ŋa dəmga, ta nzaku la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha hada ta sli'akta ma inda luwa ta hadika Galili nda ya ma luwa Ursalima, nda pdakwa gwal ma hadika Zudiya. Ka va sgaku maravata mbrakwa Mgham Lazglafta nda ma mbambay Yesu ta mnduha ma danwaha taŋ. ¹⁸ Ka sli'adaghatá mnduha, ka tsukwadanaghatá sanlaha ta sana mndu nda rwa selani. Ka zbə həŋ ta ḡhadanamta da həga fata ta kəma Yesu. ¹⁹ Ka traptá həŋ ta tvi ŋa lami, kabga hiḅa ta mnduha. Ka kladaftá həŋ nda ta

bdəma həga, ka gunaptá hən ta ghəja tsa həga ya, ka fadatá hən sruh fata ta kəma Yesu nda ta tsa ghurum ya nda ghzləjani nda ghzləjani mataba tskata mnduha. ²⁰ Nghanata Yesu ta zlgħay nda ηudufa taη ná, «nda pla dmakwa gha sagəη,» ka'a nda tsi. ²¹ «Wana ma mndu ta kwarakwara ba? Wa ta lavinťá pla dmakwa mndu ta ghəja Lazglafta turtukwani na?» ka tsa gwal tagha zlahu ηa mnduha nda la Farisa ya ta ndanay ma ghəja taη. ²² «Ndanawu mndəra na ta ndanu kuni ba! ka Yesu nda hən, kabga nda sna tsatsi ta ndana taη. ²³ Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay ηa na mndu na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re? Ari mal blakwa mnay kazlay: Sli'afslia ka mbada ka ta mbada kə'a na? ²⁴ Ala, ka da grafta kuni kazlay: Mamu Zwanja mndu nda mbrakwa plinťá dmakwa mndu ta ghəja hadik» kə'a, ka yu ta mnaghata gra wa, «sli'afslia, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya.

²⁵ Gi hadahada brahwat sli'afta tsa mndu ya tsa ta nghanay mnduha demdem, zləηal klaftá skwa hanani, ka dza'a dzaghani nda zləzlvu Lazglafta. ²⁶ Ka ndərmim inda mnduha nda ndərmima, ka zləzlvu hən ta Lazglafta. «Nda ngha ηni ta skwa mandərmimi gita,» ka hən nda zləη nda zləη.

Hgafta Yesu ta Levi ηa dza'a mistani

Mat 9:9-13, Mak 2:13-17

²⁷ Tahula tsa, ka sabə Yesu ka nghanťá tsi ta sana mnda tska dzumna Levi hgani, ta nzaku ma həga ksa slnani. «Mbadá mista da,» ka'a nda tsi. ²⁸ Ka sli'aftá Levi ka zlanavatá inda tsa skwiha ta magə tsi ya ka laghwi mistani. ²⁹ Lagha Levi ka maganatá skwa zay ga' ga taη. Ka nzata hən ka zay

kawadaga nda ndəghata mnduha, nda sanlaha ma gwal tska dzumna guli mataba taŋ. ³⁰ Ka rurunwaku la Farisa nda mnduha taŋ ta tagha zlahu ŋa mnduha ta rurunwaku. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka za skwi nda sa skwi kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma ghwadaka mnduha na?» ka həŋ nda duhwalha Yesu. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Had gwal dughwana ta zba duhur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ³² Sagha a yu da hagaktá gwal ta mnay kazlay: Tudukwa aŋni kə'a wu, sa da haga gwal ta snanŋa kazlay: Gwal dmaku aŋni kə'a yu, ŋa mbədanafŋa taŋ ta nzakwa taŋ,» ka'a nda həŋ.

Mnay Yesu ta gwada ta suma

Mat 9:14-17, Mak 2:18-22

³³ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Ta sumay i duhwalha Yuhwana nda duhwalha aŋni ta suma ka maga du'a tazlay, za skwa zay taŋ nda sa skwa say taŋ ŋa duhwalha kagha,» ka həŋ. ³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a lavinlava kuni ta mnay kazlay: Tkwe' sumawa suma ta suma kə'a nda graha zwanja midzi ka ta kawadaga zwanja midzi nda həŋ bađu kla makwa ra? ³⁵ Dza'a saghasa fitik ŋa kləgədanaghutá zwanja midzi ta həŋ. Ma tsa fitikha ya dza'a suma həŋ ta suma,» ka'a nda həŋ. ³⁶ Ka'a nda həŋ nda mahdihdi guli mantsa: «Had mndu ta kuhwa'atá lfida lgut ŋa tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ala ka kuhwa a kuhwa lu ta tsa lfida lgut ya ka tsamtá halatani nda tsi katsi, rəta a ngha tsatá tsa halata lgut ya wa. ³⁷ Had mndu dza'a pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka pghampgha lu katsi, dza'a tinŋa ta tsa

zlibi ya, ɲa mbəzutani ta bəghutá lu ma zliba huta. ³⁸ Ma zliba huta ta ka lfid ta pghamta lu ta ima inabi ta ka nuni. ³⁹ Had mndu ta sutá ima inabi nda tawa dza'a zba səgəltá ima inabi ta ka nuni guli wa. “Mal zɗakwa ya nda tawa” ka lu ta mnay,» ka'a.

6

Zwanja mndu mgham ta ghəɲa sabat

Mat 12:1-8, Mak 2:23-28

¹ Baɗu sana fitika sabat, ta lap Yesu ta tvi ma takataka vwaha alkama kawadaga nda duhwalhani, ka ɓala'atá duhwalhani ta ghəɲani. Ka vərɗə həɲ ma dzvu ka dghaɗay. ² Mamu sanlaha ma la Farisa ta nghanɗá həɲ. Ka'a nda həɲ nda həɲ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka maga skwi ya pyaf lu ta magay baɗu sabat na?» ka həɲ. ³ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Ta dzanaf a kuni ta skwi maga Dawuda* ma sana fitik kuzlanafər maya kawadaga nda gwal ta dza'a mistani tani ra? ⁴ Ka sli'aftá tsi ka lami da həga Lazglafta, ka klaftá tsi ta buradi fana lu ta Lazglafta ka zuta, daganafha ta tsa gwal mistani ya guli, aɲ mndani za a hamata mndu ta tsa skwi ta fanata lu ta Lazglafta ya wa, ba gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta yeya ta zay.†» ⁵ «Zwanja mndu ná, tsatsi mgham ta ghəɲa sabat,» ka'a nda həɲ.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Mak 3:1-6

---

* **6:3** Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7. † **6:4** Ngha ta 1 Samuyel 26:6.

⁶ Ma sana sabat guli, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi. Mamu sana mndu nda mta dzva zeghwani hada. ⁷ Ma tsa vli ya guli, mamu gwal tagha zlahu ɲa mnduha† nda la Farisa, ta kuma mutsaftá rutsak ta Yesu ɲa razay. Ka nzatá həɲ ka ngha Yesu ta iri ta iri ɲa nghay ka dza'a mbər mba a wa tsi ta mndu bađu sabat, ka həɲ. ⁸ Tsaw nda sna Yesu ta ndana taɲ. Ka'a mantsa: «Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta nghay mnduha,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka sladata. ⁹ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Nu skwi mna zlahu mu ɲa magay bađu sabat na? Maga skwi dīna ta raku re, ari maga skwi kul dīnaku a na? Mbanaftá hafu skwi nda ra re, ari klaptá hafu mida a guli?» ka Yesu dawanta da tsa gwal tagha zlahu ɲa mnduha ya, nda tsa la Farisa ya. ¹⁰ Ka waftá Yesu ta həɲ turtuk turtuk. Ka'a mantsa: «Tɔaptá da ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu ya. Ka tɔaptá tsi ta tsa dzvani ya, ka vravaftá tsi yəmad. ¹¹ Ka kuzlanaftá tsi ta həɲ ta ɲuduf, ka laghu həɲ dzədzərkaku mataba taɲ ɲa zba maganata ghwadaka skwi ta Yesu.

Zabafu Yesu ta duhwalhani ghwanɲdə his

Mat 10:1-4, Mak 3:13-19

¹² Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka laghwi tavata ghwa da maga du'a. Ka hani tsi kurzliɲ nda iri ta maga du'a da Lazglafta. ¹³ Tsadakwa vlani, ka hagadaghatá Yesu ta duhwalhani tavatani, ka sli'adaghatá həɲ. Ka zaba'atá tsi ta mnduha ghwanɲdə his mataba taɲ, ka tsanaftá tsi ta hgu ta

---

† **6:7** Ngha ta Irimiya 36:4 nda Izra 8:1.

həŋ ka gwal ghunay. ¹⁴ Wya hga tsa mnduha ghwanpɔdə his zaba a tsi ya: Mamu Simuŋ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer, nda Andre zwanamani ma Simuŋ, nda Yakubu, nda Yuhwana, nda Filip, nda Bartelemi, ¹⁵ nda Mata, nda Tuma nda Yakubu zwanja Alfe, nda Simuŋ ta hgə lu ka mnda zlu'a ghwa, ¹⁶ nda Yuda zwanja Yakubu, nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Sli'akta dəmga sna gwada da Yesu

Mat 4:23-25

¹⁷ Tahula tsa, ka saha həŋ kawadaga, ka slada-vatá həŋ ta sana vli ka dandar tskava nɔddəmata sanlaha ma duhwalhani, nda ndəghata mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima, nda sanlaha ta hadika Zudiya, nda sanlaha guli ta wa drəf ta nza-kway ka luwa Tir nda Siduŋ. ¹⁸ Inda tsa mnduha ya ná, sli'agagha da sna gwada da Yesu həŋ, nda ya ŋa mutsa mbaku ma danwa tan. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kasu ghwadaka sulkum ta həŋ. ¹⁹ Inda mndu ta zba tvi ŋa ksanta dər ndəhed, kabga mamu mbraku ta sabə ma tsatsi ka mbamba həŋ.

Nda zɔakwani nda kuzlakwani

Mat 5:1-12

²⁰ Mantsa, ka waftá Yesu ta duhwalhani, ka'a mantsa: «Rfawarfa ta rfu, kaghuni gwal ka pɔdu, kabga ŋa ghuni ga mghama Lazglafta.

²¹ Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta kuzlanja maya ndanana, kabga dza'a baghaku kuni. Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta taw ndanana, kabga dza'a ghuḃasay kuni ta ghuḃasu.

22 Rfawarfa ta rfu ka ta husaṅhusa kuni ta mnduha,
ka ta vziḡhunivza həṅ,
ka ta razay həṅ ta kaghuni,
ka ta vazay həṅ ta rutsak ta kaghuni kabga vəl
zlghafta ghuni ta Zwanṅa mndu.

23 Rfawarfa ta rfu,
ka vavalakwa kuni da rfu baḡu slaghunaghata tsa
skwiha ya,
kabga dza'a mutsay kuni ta nisəla dagala ta luwa.
Mantsa ya si ta ghuya dzidzīha taṅ ṅa la anabiha
ghalya.

24 Daṅwa ṅa ghuni kaghuni gwal ka gadghəl,
kabga nda ghada mutsuta ghuni ta ṅa ghuni
zḡaku.

25 Daṅwa ṅa ghuni!
Kaghuni gwal nda bagha,
kabga dza'a dzay maya ta kaghuni.
Daṅwa ṅa ghuni!
Kaghuni gwal ta ghuḡbasu ndanana,
kabga dza'a taway kuni ta taw nda ima taw.

26 Daṅwa ṅa ghuni!
ka ta mṅay inda mnduha ta zḡaku ta kaghuni,
kabga mantsa si ta mna dzidzīha taṅ ta ghəṅa la
ghwadaka anabiha ghalya.»

Dvuwadva ta ghumaha ghuni

Mat 5:38-48, 7:12a

27 «Ka i'i nda kaghuni gwal ta sna gwada da
na, dvuwadva ta ghumaha ghuni, magawa zḡaku
ṅa gwal ta husaṅta kuni. 28 Dawawa tfawi ta
ghəṅa gwal ta ksi'a kaghuni. Ndəḡawa dzvu ta
ghəṅa gwal ta giri ṅa ghuni. 29 Ka dzughunus
dza mndu ma lagəṅ katsi, mbəḡanawa sana lagəṅ

guli. Ka klægadaghawkla mndu ta lguta huda gha katsi, ma pyə ka ta klægədaghawtá dawra gha. ³⁰ Vlanvla ta skwi ta mndu ta dawanta da kaha. Ka klægədaghaw kla mndu ta skwa gha na nani katsi, ma dawugəl ka da tsi. ³¹ Ka nu skwi dina ta kumə ka ghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga manda va tsaya ta hahəŋ guli. ³² Ka gwal ta dvutá kaghuni yeya ka kaghuni ta dvuta katsi, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəлта kaghuni tama ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli, gwal ta dvutá hahəŋ ta dvuta həŋ? ³³ Ka na gwal ta magaghunatá zdaku yeya ka kaghuni maga zdaku katsi, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəлта kaghuni ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli? ³⁴ Ka na gwal ta ndanu kuni dza'a plaghunamta yeya ka kuni bla nzawa katsi ní, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəлта kuni guli ya mantsa ya ta bla gwal dmaku ta nzawa na gwal dmaku guli, na planamtá həŋ manda va tsaya? ³⁵ Kaghuni ya ná, dvuwadva ta ghumaha ghuni, magawamaga ta zdaku na tan. Blawa nzawa na mnduha, ma faf kuni ta ghəŋ ta vraghunamta, dza'a mamu nisəla ghuni dagala, dza'a nzakway kuni ka zwana Lazglafta ta luwa, kabga tsatsi ná, zda ghəŋani nda mnduha kul had ta rfa mndu, nda gwal ta sidi tani.»

Ma tsə kuni ta guma ta sanlaha

Mat 7:1-5

³⁶ «Tawawa tawa ta hidahida ta mndu, manda ya ta taw Da ghuni ta hidahida ta mndu ya. ³⁷ Ma tsanagha kuni ta guma ta mndu. Had Lazglafta dza'a tsaghunaghatá guma guli wa. Ma nam kuni ta mndu ma nuduf, had Lazglafta dza'a namtá

kaghuni ma nɔɔfuf guli wa. Pliniswa dmakwa mnduha, dza'a plighunispla Lazglafta ta ɲa ghuni guli. ³⁸ Vlawā vla ta skwi ɲa mndu, dza'a vlay Lazglafta ɲa ghuni guli, ɲa ndəghaghunamta ta wa lguta ghuni, ka gəgzanata, ka va tsihwaghunamta, ka ndəghanafta ha ka paghakwani. Ta tsa skwi ta kəl kaghuni ka gra skwi ɲa mndu ya dza'a gra Lazglafta ɲa ghuni guli,» ka'a.

³⁹ Wya ka Yesu nda hən nda mahdihdi guli: «Dza'a ksay mndu nda ghulpa ta mndu nda ghulpa ka mbaɔa ta tvi ra? Haɔ hən dza'a rkaghata his his da ghurum ra? ⁴⁰ Haɔ zwan ta taghə lu ta skwi ɲani malaghutá Maləmani wu, ba ka nda tagha skwa tsa zwan ya dza'a kəl tsi ka nzakway manda Maləmani kasi'i.

⁴¹ «Kabgawu ta kəl kagha ka laghwi ngha hiwir ma ira zwanama gha, kul haɔ kagha ta nghapta ka dughusl ma ɲa gha iri na? ⁴² Waka kagha ta mnay ɲa zwanama gha kazlay: Yaha ka klighista yu ta hiwir ma ira gha kə'a, ya ngha a kagha ta dughusl ma ɲa gha iri na? Mndəra wani ma madgwirmadgwir tsa? Kligin kla karaku ta dughusl ma ɲa gha iri, kada nghanɔta ka ta vli ɲa lavinɔta kliginɔta hiwir ma ira zwanama gha.»

Ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu

Mat 7:16-20, 12:33-35

⁴³ «Haɔ yakwa fu zɔa ta yaku ta fu kul zɔaku yakwani wa. Haɔ yakwa fu kul zɔaku yakwani ta yaku ta fu zɔa yakwani guli wa. ⁴⁴ Ta yakwani ta tsatsafta lu ta inda fu. Haɔ lu ta mutsaftá mana ta hul'uwa wa. Haɔ lu ta ɔaga yakwa ghuku ta madzəfdzəf wa. ⁴⁵ Mantsa ya guli,

mataba ndəghata skwiha dīnadīna ma ṅudufani ta mniginṭa ṅərma mndu ta skwi. Mataba ndəghata ghwadaka skwiha ma ṅudufani ta mniginṭa ghwadaka mndu ta ṅani guli, kabga skwi ma ṅudufani ma mndu ta mniginṭa wubisim.»

Həgaha his

Mat 7:24-27

⁴⁶ «“Mghama da! Mghama da!” ka kuni ta hga i’i, kabgawu tama? wya had’kuni ta maga skwi ta mnaghunata yu wu na? ⁴⁷ Ka mnaghunamna yu ta nzakwa mndu ta sagha da i’i ba. Tsa mndu ya ná, ta snaṅsna ta gwada da, ka ksa slna nda tsi. ⁴⁸ Ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá həgani. Ma zrayni ta bay, ka ladata tsi ta mndərani, ka thagafta ta kutumba. Ma sagha zala vlundud dista tsa həga ya ma ṅa zliṅta, trid, traptá zliṅta kabga nda diha mndərani. ⁴⁹ Mndu ya ta snaṅta gwada da, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá həgani ta had’ik, kul ladata mndərani da had’ik. Ma saha zala vlundud dista tsa həga ya, gi krip zluta tesne’ dekdek,» ka’a.

7

Mbanafta Yesu ta kwalva mnda la Ruma

Mat 8:5-13

¹ Tahula kdīṅta Yesu ta mna inda tsa gwada ya ṅa tsa ndəghata mnduha ta sna tsa gwadani ya, ka sli’aftá tsi ka lami da luwa Kafarnahum. ² Hada, mamu sana mghama sludza la Ruma kul dughwanaku kwalvani ya dṽu tsi katakata, ta dza’a mtaku. ³ Manda snaṅta tsa mghama sludzi

ya ta mna gwada ta Yesu, ka ghunadaptá tsi ta la galata mndu ta ghəŋa la Yahuda, ŋa guyata nda Yesu, ŋa ndəbanatá dzvu ŋa sagha mbanaftá tsa kwalvani ya. ⁴ Ka sli'aftá həŋ ka lagha slanaghatá Yesu, ka ndəbanatá həŋ ta dzvu katakata. Ka həŋ mantsa: «Kdəkkdək nda ra katanŋa gha ta tsa mndu ya. ⁵ Tsa mndu ya ná, ta dṽay ta mndəra amu, tsatsi ta banŋaftá həga tagha skwi,» ka həŋ. ⁶ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda həŋ. Ndusa Yesu ka ɓhadaghata tama ta ghungladapta tsa mghama sludzi ya ta grahani ŋa mnanatá Yesu. Ka həŋ mantsa: «Mghama da, yaha lu da danwazlaghafta, ra a yu ka ŋlata gha ga ini wa. ⁷ Tsaya dər kəl yu ka mnay kazlay: La a vərda i'i da guya kuma nda tsi wu kə'a. Ka sabsa gwada ma wa gha ya ná, prək mbanaftá kwalva da tsa. ⁸ I'i guli ná, mista gwal dagaladagala nziŋta yu, mamu sludziha ta ksa slna mista i'i guli. Ka "la," ka yu nda sani ná, gi sli'ani. Ka "saghasa," ka yu nda sani guli ná, gi saghani. Ka "magamaga ta ya skwi ya," ka yu nda kwalva da, gi magatani,» ka'a.

⁹ Na snanata Yesu ta tsa gwada ya, ka ndrau' tsi nda ndrau'uwa ta tsa mghama sludzi ya. Ka mbədavata tsi tvə tsa ndəghata mnduha ta dza'a mistani ya. «Ka yu ta mnaghunata ná, dər mataba la Isra'ila, ta slanagha a yu ta mndərga nana ma zlgay nda ŋuduf wu,» ka'a.

¹⁰ Ta vradaghatá tsa mnduha si ghunagha tsa mghama sludzi ya dzagha, ka slanaghatá həŋ ta mbatá tsa kwalva si kul dughwanaku ya.

Vranamta Yesu ta hafu ma zwaŋa sana wadgu

11 Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Nayina. Ka sli'aftá duhwalhani nda dənga guli mistani. 12 Ndusa ka lami ta watgha tsa luwa ya, ka guyatá tsi nda mnduha ta kla mbli ŋa paɗay. Tsa mbli ya, kɗakwakɗakwa zwanja sana markwa wadgu ya. Nda tska mnduha tsa luwa ya ta dza'a mista tsa marakw ya. 13 Na nghanja Yesu ta tsa marakw ya, ka ksafatá tsi ka hidahida. «Ma taw ka» ka'a nda tsi. 14 Ka gavadaghatá Yesu tavata tsa kativinɗ ta kəl lu ta mbli tida ya, ka ksanta. Ka sladavatá tsa mnduha ta kla mbli ya. «I'i ya ta gwada nda kagha galaɓay ɗa, sli'afsl'i'a gha!» ka'a. 15 Ka sli'aftá tsa mbli ya ka nzata, ka gwadə tsi ta gwada. «Wya zwanja gha makwa ɗa,» ka Yesu nda tsa mani ya. 16 Ka ksutá tsi ta inda tanɗ ka zləŋ. Ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta guli. «Nda zлага mghama anabi mataba mu, saghasa Lazglafta nghanaghatá mnduhani,» ka həŋ. 17 Ta ghəŋa tsa skwi ya, ka tuta gwada wdid ta ghəŋa Yesu ta inda hadika Zudiya, nda ya ma inda luwaha ta wanafta.

Daway Yuhwana mnda maga batem

Mat 11:2-19

18 Ka snanamtá duhwalhani ma Yuhwana, ta inda tsa skwiha ta maguta ya ta Yuhwana. 19 Ka hgaftá Yuhwana ta gwal his mataba duhwalhani, ka ghunaftá həŋ da Mgham Yesu. Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala ɗawanja! Kagha tsa mndu snə ŋni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ŋni ta sana mndu a na?» ka kuni nda tsi. 20 Ka sli'aftá həŋ ka ɓhadaghata da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Yuhwana mnda maga batem ta ghunaganaghatata da kagha

kazlay: Kagha tsa mndu snə ɲni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na kə'a?» ka həŋ.

²¹ Ma va tsa fitik ya, ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma dāŋwa taŋ, nda gwal nda raghwa, nda gwal kasaf ghwadaka sulkum, gwananaha ta iri ta gwal si nda ghulpa. ²² Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala mnanata Yuhwana ta inda skwiha nghan kuni, nda inda skwiha sanan kuni. Gwal si nda ghulpa nda ngha həŋ ta vli, ta mbađa gwal si nda raghwa səla taŋ, kwandlan kwandlan mbambatá gwal si nda rda mndu ta həŋ, nda gwana sləməŋa gwal si ka rgha si kul snanťá sləməŋ. Gwal si nda rwa, varamvara həŋ nda hafu. Mananamana lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pďu. ²³ Rfu da mndu ta kwal kul zlanťá zlg hay nda ɲuďufani ta i'i,» ka'a nda həŋ.

Mnay Yesu ta gwada ta Yuhwana

²⁴ Manda vraghuta tsa mnduha si ghunadap Yuhwana ya, ka zlraftá Yesu ta mna gwada ta ghəŋa Yuhwana ɲa tsa ndəghata mnduha ta tska-vata ya. Ka'a mantsa: «Ma tsa laghwa ghuni da mtak ya ní, nahgani laghu kuni nghay? Sana mndu ta tatamaku manda sulam ta gigđu falak rki laghu kuni da nghay? ²⁵ Ka tsa a tsi wu, nahgani laghu kuni nghay 6a? Sana mndu nda sudatá lgut ta wuďaku ta vghani rki laghu kuni da nghay? Ya wya gwal ta kla lgut nda bla dzvani ná, ta za mghama taŋ həŋ ka nzaku ma həga ma mgham mgham. ²⁶ Wa va mndu laghu kuni da nghay tama na kula? Sana anabi rki laghu kuni da nghay? Anj mantsa nzakwani, malaghumala tsa mndu ya

ta mbrakwa anabi. ²⁷ Ta ghəŋa tsa Yuhwana ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay: I'i Lazglafta wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kagha

ŋa dza'a fadaghata tvi* kə'a ya.

²⁸ Ka yu nda kaghuni wa, mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, had'ya ta malaghutá Yuhwana wa. Tsaw tama, mndu ta nzakway kwitikw ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta Yuhwana. ²⁹ Tsaw inda hamata mnduha nduk nda gwal tska dzumna tani, snaŋta taŋ ta gwada Yuhwana, ka həŋ mantsa: "Ta kumay Lazglafta ta mbamafta," ka həŋ. Ka dawu həŋ ta maganaftá batema Yuhwana ta həŋ. ³⁰ Kuraghuta la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya, ka kwalaghuta həŋ ta tsu'aftá skwi ta kumə Lazglafta ta magay ŋa taŋ. Ka kwalaghutá həŋ ta tsa batem ta magə Yuhwana ya.»

³¹ «Ndaw dza'a gra yu ta mnduha ta na fitik na? Yakwa wa həŋ? ³² Ka guram nda zwani ta kurbut ta mnay mataba taŋ kazlay: Vyanafha ŋni ta sinlak skala a kuni wu, fanafha ŋni ta laha ta taw, tawaŋ a kuni ta taw wu kə'a ya həŋ. ³³ Tsaya ná, nzakwani manda sagha Yuhwana mnda maga batem, ka kwalaghuta tsi ta za buradi nda sa ima inabi, "a' nda ksa da halaway" ka kuni. ³⁴ Saghaha Zwaŋa mndu guli, ka zay ka say, "a' dagala mahahaw'ani, dagala sasakwani, gra gwal tsəka dzumna nda la ghwadaka mnduha ya," ka kuni. ³⁵ Inda gwal nda difil ma ghəŋa taŋ ná, tsatsaftsatsa hahəŋ ta vərđaka difla Lazglafta,» ka'a.

* **7:27** Ngha ta Malatsi 3:1 nda Sabi 23:20.

Yesu ma həga ga Simuŋ mnda la Farisa

³⁶ Ka hgaftá sana la Farisa ta Yesu ŋa za skwa zay ga taŋ. Ka lagha Yesu da tsa mndu ya, ka lamə tsi da həga ka zə tsi ta skwi. ³⁷ Mamu sana ghwadaka marakw ma tsa luwa ya, ka snaŋtá tsi kazlay: Wa'a Yesu ta za skwa zay ga tsa la Farisa ya kə'a, ka klaftá tsi ta hwaraka Albastra ndəghatani nda urdi nda bla dzvani, ka kladaghata. ³⁸ Ka lagha tsi tavata səla Yesu nda ga mahulhulani, ka mbəza ima taw ta səla Yesu, ka ksafatá tsi ta swidani ka takaday nda tsi, ka habwa'aku ta səlani, ka pgha tsa urdi ya ta səla Yesu. ³⁹ Na nghanŋa tsa mnda la Farisa ta hgađaghatá Yesu ya ta tsa skwi ya, ka'a ma ghəŋani mantša: «Ka ma vərda anabi na mndu na ná, ma dza'a tsatsaftsatsa ta mndərga na marakw ta ksəŋta na. Ma dza'a nda sna kazlay: Ghwadaka marakw ya kə'a.» ⁴⁰ Ka Yesu zlaftá gwada nda tsa mnda la Farisa ya mantša: «Ari Simuŋ, mamu gwada ta kumə yu ta mnaghata,» ka'a. «Aŋi Mghama da mna,» ka'a zlgħanaftá wi. ⁴¹ «Mamu sana mndu ta balanaftá nzawa ta sana mnduha his. Prək ka tseda vagma mnduha hutaf dərmaək kə'a vlaŋtá sani, prək ka tseda vagma mnduha hutaf mbsak kə'a vlaŋtá sani guli. ⁴² Ka traptá həŋ ta palata kabga hađ skwi da həŋ prək ka palata taŋ wa. Ka zlanəŋtá tsi ta tsa dməŋ ya ta həŋ his his. Wati mataba tsa mnduha ya dza'a malaghuta dvtutá tsa mndu ya, ka kagha ta gray na?» ka'a. ⁴³ «Mataba tsa mnduha ya ra! Ta graftá yu ná, tsa mndu zlanəŋ lu ta ŋani dagala ya ya,» ka Simuŋ. «Ta ŋa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁴ Ka mbəđavatá Yesu tvə tsa marakw ya, ka mnə tsi ŋa Simuŋ: «Nda ngha ka ta na marakw na

ki'e? Samsa yu da həga ga ghuni, walaŋ a ka ta tidiftá imi ŋa mbaza səla da manda ya snu lu wu, ka mbazihatá na marakw na nda ima tawani, ka takadihata nda swidani. ⁴⁵ Brusa a ka ta i'i ma sagha da manda ya snu lu wa. Tsatsi, ka yawu sama da ta zlana a ta brusa səlaha da wa. ⁴⁶ Walaŋ a ka ta pghigihatá rdi ma ghəŋ manda ya snu lu wu, tsatsi, pghidif pgha tsatsi ta rdi ta səlaha da. ⁴⁷ Ka yu ka mnaghata na: Nda pla inda dmakwa na marakw na. Tsaya kəl tsi ka maraŋta dʋutani ta i'i dagala. Ka ki'a planata lu ta dmakwa mndu ya, ki'a dʋu maraŋ tsa mndu ya guli.» ⁴⁸ «Nda pla inda dmakwa gha makwa da» ka Yesu nda tsa marakw ya. ⁴⁹ Ka sana mnduha ta za skwi kawadaga nda tsi mantsa: «Wa va na mndu na katak na? Ta uwala pla dmaku na?» ka həŋ. ⁵⁰ «Zlghay nda ŋudufa gha ta mbaghafta makwa da, la nda vghata zdakwa gha,» ka Yesu nda tsa marakw ya.

8

Sana mi'aha ta pgha Yesu

¹ Tsəbəkʋ fitik tahula tsa, ka laghwi Yesu da ra luwaha dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw, ka tuza Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mna gwada ta ghəŋani ² nda sanlaha ma mi'aha ya ghazligiŋ lu ta ghwadaka sulkumha ma həŋ, ka mbambanaftá həŋ ma daŋwaha taŋ. Tekw i Mari makwa ta Magdala sli'agap ghwadaka sulkumha ndəfəŋ mida, ³ nda Yuwana markwa Kuza. Tsa Kuza ya, mndu ya fanam mgham Hiridus ta inda skwi ma həgani ma dzvani ya. Mamu Suzana, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha guli mataba taŋ. Inda tsa mi'aha ya ná, katanƙata

həŋ ta i Yesu nda duhwalhani nda skwi ma dzva taŋ.

Gwada ta ghəŋa sana mndu ta wutsa hulfani

Mat 13:1-9, Mak 4:1-9

⁴ Ka sli'aktá mnduha ma luwaha kavghakavgha ka tskavata tizlik tavata Yesu. Mantsa tama, ka zlraftá Yesu ta mna mahdihdi:

⁵ «Mbađa sana mndu ka sli'afta ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. Tata wutsaywutsay, ka rkata sanlaha ma tsa hulfaha ya ta tvi, ka diŋlaku lu tida, ka sli'adaghata dyaakha da daguta.

⁶ Ka rkatá sanlaha ta kluluh: Na tsa gi dyaftani ya, ka ghwalutá tsi kabga haď nasa mistani wa.

⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka dyaftá tsi, ka glanaghatá teki ka raghwanata. ⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək. Tsahaya, ka dayaftá həŋ, ka glafta ka pghaftá ghəŋ ghəmbəts ghəmbəts. Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi,» ka Yesu sganaghata nda lwi dagala.

Garay Yesu nda gara ta gwadani

Mat 13:10-17, Mak 4:10-12

⁹ «Nu klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya na?» ka duhwalhani dawəŋta da tsi. ¹⁰ «Kaghuni, vlaghunavla lu ta snaŋtá difatá gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta. Nə sanlaha ya, ba nda mahdihdi dza'a mnanəŋta lu ta həŋ kabga

“ta nghay həŋ, trid'ŋgha a həŋ wu, ta snay həŋ, sew sna a həŋ wa.*”»

Gwada ta ghəŋa mndu ta wutsa hulfa

Mat 13:18-23, Mak 4:13-20

* **8:10** Ngha ta Isaya 6:9, 10.

11 «Wya klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya: Tsa hulfa ya ná, gwada Lazglafta ya. 12 Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida həŋ. Hahəŋ ná, gi snaŋta taŋ ta gwada Lazglafta, gi ndadaghata halaway klugudunustá həŋ yaha həŋ da zlglafta ma ŋudufa taŋ da mbafta həŋ. 13 Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh rkaf hulfa tida həŋ, snaŋta taŋ ta gwada Lazglafta, gi zlglafta taŋ nda rfu, ama had həŋ ta zlaŋtá vli ŋa dzugwamta tsa gwada ya ta slrəŋ ma ŋudufa taŋ wa. Ka dzghanɔdzgha skwi ta həŋ, gi suwak zlaŋta taŋ ta zlglafta nda ŋudufa taŋ. 14 Sanlaha ma mnduha guli ná, manda hulfa ta rkamta da teki ya həŋ, snaŋta taŋ ta gwada Lazglafta ka laghu həŋ da ndana nzaku ma ghəŋa hadik nda zba gadghəl nda ndana zba skwi ta hara'uwa iri, mantsa tama, mbafta tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwada ya, ka niŋta həŋ ka ksubaŋ. 15 Sanlaha ma mnduha guli, manda gənək həŋ, snaŋta taŋ ta gwada Lazglafta, ka zlglaftá həŋ nda ŋuduf turtuk, ka ŋanatá həŋ ka ksa slna nda tsi ka dihavata mida.»

Daswa ka kuni nda sna skwi ta snu kuni

Mak 4:21-25

16 «Ka mnaghunamna yu 6a! Had mndu ta tsamta vu ma pitirla ka dzu6amta ma tughuba wu, had ta fiŋta mista ghzləŋ guli wu, ta fagata ta vli tskala, kada nghanŋta gwal ta lamə da dzuguvi ta tsuwadək. 17 Inda skwi nda difa ná, dza'a maravamarara. Inda skwi nda bukwa guli dza'a snaŋsna lu, ŋa zlagaptani bdaŋay ta da6i. 18 Dasuwa ka kuni nda tva snaŋta skwi ta snaŋta kuni, kabga ŋa mndu nda guna sləməŋani ŋa sna skwi dza'a sganaghata lu ta snanamta. Ama ka had tsi da mndu wu, dza'a

kləgadanaghu kla lu ta va tsa má si ta ndanu tsi ta mutsaya.»

Vərda zwanamani ma Yesu
Mat 12:46-50, Mak 3:31-35

¹⁹ Ka lagha i mani nda zwanamani ma Yesu slanaghata, ama trid traptra həŋ ta ɓhanavata, tskutska mnduha. ²⁰ «Wa a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta gəvala kagha,» ka lu nda tsi. ²¹ «Gwal ta sna gwada Lazglafta ka maga slna nda tsi, tsaha ya i ma da nda zwanama da,» ka'a.

Lɓanata Yesu ta mativirau' ta ghəŋa imi
Mat 8:23-27, Mak 4:35-41

²² Ma sana fitik, «mbadma ta a sana ɓla drəf a,» ka Yesu nda duhwalha, ka sli'afata həŋ kla lamə da kwambalu ka sli'i. ²³ Tata ndəru həŋ, ka dzata hani ta Yesu, ka sli'avafata mativirau' ta ghəŋa drəf, ka dza'a imi ndəghanafta kwambalu. Ta wa hdak həŋ. ²⁴ Ka lagha həŋ sli'a Yesu, «Maləm! Maləm! Nda zadá mu!» ka həŋ nda tsi. Ka sli'avatá Yesu ka davanaghatá tsi ta falak, nda tsa vavalakwa imi ya. Ka lɓatá vli ka nzata tɓekw. ²⁵ «Nu ta kəl kuni ka zləŋ mantsa? Kulam ndana had' zlgħay nda ŋuduf da kaghuni dekdek katək ra?» kə'a mbədavata tvə duhwalhani. Ka ksafatá zləŋ ta həŋ, ka ndra'u həŋ. «Wa na mndu na katək na? Na dvanaghatani ta dər falak nda imi ná, gi ka snanata taŋ?» ka həŋ mataba taŋ.

Mbanafata Yesu ta sana mndu nda duhwalha halaway mida

Mat 8:28-34, Mak 5:1-20

²⁶ Ka ɓhadaghata i Yesu nda duhwalhani ta hadika Geraseni ta nzakway mbəŋ ya mbəŋ ya

nda luwa Galili. ²⁷ Nda fagata Yesu ta sɛla ta hadik ta sabɛ tsi ma kwambalu, ka sagha sana mnda tsa luwa ya da guyay. Tsa mndu ya ná, ksuxsa duhwala halaway. Nda kɔ́a fitikani kul sudgəltá lgut dekdek, had ta nzəglata mintgha wu, mataba kuluha kə'a ta nzaku. ²⁸ Na ghur nghayni ta Yesu, ka wahatá tsi ka zləmbatá ma ghuvani. Ka'a mantsa: «Yesu Zwanja Lazglafta ta luwa, Nya mataba u nda kagha? Kdəkkdək, wya dzvu, yaha ka ghuydiptá đanwa,» ka'a wahata nda lwi dagala. ²⁹ Kəl tsi ka mna tsaya na: Sabsa ma na mndu na ka Yesu dvanaghtá tsa duhwala halaway ya. Tsa mndu ya ná, nda kɔ́a fitika ksaftha tsa duhwala halaway ya. Ma tsa fitika ksafthani ya, si ta habafhaba mnduha nda zidá, ka tsamtá səlahani ma tsuhwal, ma ŋa habanata. Ka raratsiŋtá tsi ka baɓaliŋta. Ka klaghatá tsa duhwala halaway ya ka laghwi ra vli ma mtak. ³⁰ «Wa hga gha na?» ka Yesu nda tsi. «Dɔ́a' hga da,» ka'a zlghanaftá wi. Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha duhwala halaway ta sli'amta dida. ³¹ «Kdəkkdək, yaha ka da ghuna aŋni da gudzuvruŋwa vu†,» ka tsa duhwala halaway ya ndi'ata, ka ndəba dzvu da Yesu.

³² Ndusa nda tsa vli ya, mamu sana bra ghuvazu ta zbutá skwa zay taŋ tavata ghwá. «Kdəkkdək vlaŋna tvi, ka sli'amta ŋni da a ghuvazuha a,» ka həŋ nda Yesu. «Araŋ,» ka Yesu vlaŋtá tvi ta həŋ. ³³ Ka gi sli'agaptá tsa duhwala halaway ya ma tsa mndu ya, ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa

---

† **8:31** Gudzuvruŋwa vu: Ngha ta Ruma. 10:7, Suna Yuhwana 9:1-2, 11, 11:7, 17:8, 20:1, 3.

ghwá ya ka rkaghata da drəf ka rwuta.

³⁴ Nghay tsa mnduha ta ngha tsa ghuvazuha ya ta tsa skwi ta magata ya, ka hwayaftá hən̄ ka laghwi tay ma luwa nduk ma zwana luwaha ta tsa skwi ta maguta ya. ³⁵ Ka sli'aftá mnduha ka laghwi da ngha tsa skwi ta maguta ya. Ka lagha hən̄ slanaghatá Yesu, ka slaftá hən̄ ta tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya ta nzaku kurevesa tavatá səla Yesu nda sudatá lgut ta vgha, nda mbatani kwandlan̄. Nghaŋta taŋ, ka ksutá tsi ta hən̄ ka zlən̄. ³⁶ Mbada tsa gwal si ta nghay ta magaku tsa skwi ya, ka rusay ŋa taŋ ká tsa mndu si ksaf duhwala halaway ya mbafta. ³⁷ Ka hən̄ mantsa: «Kdəkkdək sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka inda mnduha ma hadika Geraseni nda Yesu, kabga nda ksa hən̄ da zlən̄ katakata. Ka sli'aftá Yesu ka lamə da kwambalu ŋa vru. ³⁸ «Wya dzvu, kla ta i'i ta səla gha,» ka tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya nda Yesu. ³⁹ «Vra dzagha gha, ka dza'a ka rusa inda skwi maga gha Lazglafta,» ka Yesu pyafta ka dza'a mistani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi tay ma inda luwa ta inda skwi magana Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani marakw, nda sana zwan̄a makwa

Mat 9:18-26, Mak 5:21-43

⁴⁰ Ta vrəgladaptá Yesu ta sana 6la drəf, ka slanaghatá tsi ta ndəghata mnduha guli ta kzlay hada ŋa zlghafta. ⁴¹ Mbadaka sana mndu ta hgə lu ka Zayrus ta nzakway tekw mataba la mali ta ghəŋa həga tagha skwa la Yahuda, ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. Ka'a mantsa: «Kdəkkdək mbada da ini,» ka'a nda tsi, ⁴² kabga mamu

kdakwakdakwa makwani ta kla imi ghwanpɔdɔ his kul dughwanaku ta kala ghəŋ. Ka sli'aftá Yesu ka dza'a mistani. Ta mbada Yesu ka dza'a mataba tskata mnduha, had tva mbədayni ta vgha wa. ⁴³ Mamu sana marakw mataba taŋ Maghwanpɔdɔ hisa vakwani tsa ta paghaku. Kdɪŋkɔda ta inda skwi ma dzvani ŋa la duhtur. Had ya ka dər turtuk mataba taŋ ta mbanaftha wa.

⁴⁴ Ka lagha tsa marakw ya nda ga mahulhula Yesu ka ksantá wa lgutani. Na tsa gi ksantani ya, gi hle' sladata tsa paghaku ya tsa. ⁴⁵ Ka Yesu mantsa: «Wa tsa ta ksita ya na?» ka'a. «Andaw! Andaw! Andaw!» ka mnduha. Ka Piyer mantsa: «Maləma da! Mataba ndəghata mnduha mandana ta waghaftha, had tva mbəda vgha gha ná, wa ta kshata na, ka ka?» ka'a nda tsi. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Mamu mndu ta kshata! Nda sna yu ta mbraku ta savaghuta ma i'i,» ka'a. ⁴⁷ Snay tsa marakw ya ta tsa gwada ya ná, a nda tsatsa yu, ka'a. Ka lagha tsi nda ghudzatani da zləŋ zləmbatá ma ghuva Yesu, ka mnə tsi ta kəma inda mnduha ta skwi kabgawu kəl tsi ka ksanta nda ya kə'a mbafta ma va tsa fitik ya. ⁴⁸ Ka Yesu mantsa: «Makwa da, zlghay nda ŋudufa gha ta mbaghaftha, la nda vgha ta zdakwa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁹ Tata tsa gwada ya Yesu, ka lagha sana mndu ta sli'afta ga Zayrus da mnay ŋa Zayrus: Ka'a mantsa: «Kdakwa tsa makwa gha ya tsa, ta ŋa danwazlgelta gha ŋaw ta Maləm na,» ka'a. ⁵⁰ Ka Yesu mantsa: «Ma tdu ŋudufa gha, fata gha ta ghəŋa gha yeya ŋa gha, dza'a mbaku,» ka Yesu nda Zayrus snanər tsi ta tsa gwada ya. ⁵¹ Manda bhadaghata taŋ da taŋ, ka pyaftá Yesu ta mnduha ta lami da həga

mistani, ka hla'atá tsi ta i Piyer nda Yuhwana, nda Yakubu nda dani nda mani ma tsa makwa ya ŋa lamə mistani. ⁵² Ta lamə həŋ, ta wahu inda gwal ma həga ka tawa ghəŋ ta ghəŋa tsa makwa ya. Ka həŋ mantsa: «Ma taw kuni, mta a wu, hani ta hani tsi,» ka'a. ⁵³ «Ta mndu nda mta ná, mta a wu ka'a,» ka həŋ ka ghuḅasay. ⁵⁴ Ka lagha Yesu ksafá tsa makwa ya ta dzvu. «Sli'afli'a gha makwana!» ka'a. ⁵⁵ Ka vramtá tsa makwa ya, ka gi sli'afta. «Vlaŋwavla ta skwa zay,» ka Yesu nda həŋ. ⁵⁶ Ndandrakau' ká i dani nda mani ma tsa makwa ya nzata ka ndərmimay. «Yaha kuni da mnay dər ŋa wati ma mndu ta skwi ta maguta,» ka Yesu zlahanaghatá həŋ.

9

Ghunafta Yesu ta duhwalha ghwanpḁə his Mat 10:5-15, Mak 6:7-13

¹ Lagha Yesu ka tskanatá duhwalhani ghwanpḁə his, ka vlaŋtá tsi ta həŋ ta mbrakwa mbranaghatá inda duhwala halaway, nda mbrakwa mbambanaftá dərŋwaha. ² Ka ghunaftá tsi ta həŋ tuza gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, nda mbambanaftá gwal kul dughwanaku. ³ Ma kḁaku həŋ sli'afta, ka'a nda həŋ mantsa: «Yaha kuni klaftá sana skwi dekdek ŋa dza'a da wawaku, dər dafa, dər zlibi, dər skwa zay, dər tsemi, turtuk turtuk ka kuni da klaftá lgut. ⁴ Dər ma wati həga da tsu'afta lu ta kaghuni ya, nzata ghuni hada ha ka sagha fitika sli'apta ghuni ma tsa vli ya. ⁵ Ala, dər ga vli dza'a kwal lu tsu'aftá kaghuni ya, wya dzva ŋni wya dzva ŋni ka kuni dazlay ka zlanavata kuni

ta tsa luwa ya, tsaya dza'a marananťa hən ta 6asa nđufufa Lazglafta ta ghəŋa taŋ,» ka'a nda hən.

⁶ Ka sli'aftá hən ka laghwi da ra luwaha, ka mna Lfida Gwada, ka mbamba gwal kul dughwanaku ma inda vli.

*Wa Yesu na ka Hiridus Anťipas
Mat 14:1-12, Mak 6:14-29*

⁷ Na snanťa tsa Hiridus Tetrak ta nzakway ka mgham ta hadika Galili ya, ta mna gwada ta inda skwiha ta magaku. Ka traptá tsi ta skwi ŋa ndanay. «A', Yuhwana ya ta sli'agapta nda hafu,» ka sanlaha ta mnay. ⁸ «A', anabi Iliya ya ta zlagapta,» ka sanlaha. «A', sani mataba la anabiha ghalya ya ta sli'agapta,» ka sanlaha. ⁹ «Ya wya tsaghwa tsa ta ghəŋa Yuhwana ka yu, ka tsaghutá lu ní, wa na mndu na ta mnə lu ta mndərga na skwiha ta snə yu na ta ghəŋani tama?» ka Hiridus, ka psə tsi ta tva nghanťa Yesu.

*Zunťa Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf
Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Yuh 6:1-14*

¹⁰ Ka varaktá tsa gwal ghunay ya. Manda varakta taŋ, ka rusu hən ŋa Yesu ta inda skwi maga hən. Ka hlaghatá Yesu ta hən mistani, ka laghu hən nda tvə sana luwa ta hgə lu ka Betsayda nda ghəŋa taŋ. ¹¹ Snanťa dəmga kazlay: Laghula hən k'a, ka sli'aftá hən zbinťa hən. Ka lagha hən slanaghatá hən, ka zlghaftá Yesu ta hən, ka mnə tsi ta gwada ta ga mghama Lazglafta ŋa taŋ. Ka mbambanaftá tsi ta gwal ta kuma mbambanaftá hən ma đanwa taŋ.

¹² Ta fitik hawu, ka gavadaghatá duhwalhani tavatani, ka mnay ŋani: «Mnanamna ta na mnduha

na, ka dza'a hən da luwa dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw ta waftá na vli na, ɲa dza'a taŋ zba skwa zay nda vli ɲa hana taŋ, kabga ma mtak mu hadna,» ka hən. ¹³ Ka Yesu nda hən mantsa: «Vlaŋwawla kaghuni ɓa ta skwi ɲa zay ta hən,» ka'a. Ka duhwalhani mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu, ɲa dza'a ɲni da dzawagaghatá skwa zay ɲa zunťá inda na mnduha na rki?» ka hən nda tsi. ¹⁴ [Tsaw ta magay mnduha* ta dambu' hutaf ma tsa vli ya.] «Mnanawa mna ta hən ka tsakavata hən hutaf mbsak hutaf mbsak,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹⁵ «Aray!» ka hən ka tsakanatá hən ta mnduha. ¹⁶ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha hutaf ya, nda tsa tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghənani, ka ɓalanaptá tsi ka valaŋťá duhwalhani ɲa daganaptá mnduha. ¹⁷ Ka zə inda tsa mnduha ya, ka babaghawťá hən. Ka tskaftá lu ta padakwani ka ghwanak ghwanpďə his.

Yesu ná, Kristi ya ka Piyer

Mat 16:13-19, Mak 8:27-29

¹⁸ Ma sana fitik ta nzaku Yesu turtukwani ka maga du'a, ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka'a ɗawaŋta da hən mantsa: «Wa i'i ka dəmga ta mnay na?» ka'a. ¹⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya, ka sanlaha. Iliya ya, ka sanlaha. Sani mataba la anabi ghalya ya ta sli'agapta nda hafu, ka sanlaha,» ka hən nda tsi. ²⁰ Ka'a nda hən guli mantsa: «A ki kaghuni, waya ka kaghuni ta mnay nda i'i na?» ka'a. Ka Piyer mantsa: «Kagha ná, Kristi ka,» ka'a.

* **9:14** Ngha ta Mata 14:21.

*Mnan̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani
Mat 16:20-28, Mak 8:30—9:1*

²¹ Ka Yesu zlahanaghatá həŋ ka ŋɔŋɔnda mantsa: «Yaha kuni da mnay dər ŋa wati ma mndu tsi,» ka'a.

²² Ka'a sganaghata guli na, «dza'a ghuyay Zwan̄a mndu ta ɔŋwa katakata, dza'a wɔɔŋwɔɔ la galata mndu nda gwal mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Dza'a dzadza lu, ŋa sli'agaptani nda hafu baɔu mahkən,» ka'a.

²³ Wya ka'a nda həŋ demdem: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista ɔa katsi, ba zlan̄tani ta ndanu ta ghəŋa ghəŋani, ka vlatani ta ghəŋani ka kla udza zlan̄ayni † inda fitik, ka dza'a mista ɔa,» ka'a.

Kinawu ta dza'a lu mista Yesu?

²⁴ Ka'a guli mantsa: «Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa ɔa ka mndu katsi, dza'a Zadiŋzad̄a tsa mndu ya ta hafani. Ala ka dza'a Zadiŋzad̄a mndu ta hafani ta ghəŋa i'i katsi, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ²⁵ Nu dza'a katan̄ta mutsafta mndu ta inda na ghəŋa hadik na ka ŋani ka Zadiŋzad̄a tsi ta hafani, ka ghəŋani a tsi na?

²⁶ Ka ta ɔasa zlan̄ mndu ka mnantá hga ɔa, nda gwada ɔa guli katsi, i'i Zwan̄a mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala i'i guli ta mnantá tsa mndu ya baɔu sagha dza'a sagha yu ma glakwa ɔa, nda ya ma glakwa Da ɔa nda duhwalhani nda ghuɔa, ta luwa. ²⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghu-

nata: Mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta, dza'a nda ngha həŋ nda ira tan̄,» ka'a.

---

† 9:23 Ngha ta Lukwa 14:27, Markus 8:34.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-8, Mak 9:2-8

²⁸ Ta magay fitik tghas manda mnutani ta tsa gwada ya, ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana nda Yakubu, ka ɲlaghatá hən ta ghwá da maga du'a. ²⁹ Ta magə Yesu ta du'a, ka mbədavaftá kumani tskəm, mbədavafha lgutani ka wudaku tilil ka ɲusliɲ. ³⁰ Gi wya mnduha his ta ghwa yiva nda tsi. I Musa nda Iliya tsa mnduha ya, ³¹ ta zlagapta ta wudaku tili ma glakwa Lazglafta ta luwa, ta gwada nda Yesu kinawu kə'a dza'a kdɪnta magata skwi ta kumə Lazglafta nda ma mtakwani ma Ursalima.

³² Ma tsa fitik ya, nda ghərɓa i Piyer nda grahani da hani, sli'avata taɲ, ka nghanɗá hən ta glakwa Yesu nda tsa mnduha his ya tavatani. ³³ Ma fitika dgay tsa mnduha ya ta vgha nda Yesu, ka Piyer nda Yesu mantse: «Maləma dá! Dina ka nzakwa mu hadna, ka magafmaga ɲni ta həga tumpul hkən. Pal ɲa gha, pal ɲa Musa, pal ɲa Iliya!» ka'a. Tsaw, snəgla a Piyer ta skwi ta mnə tsi wa.

³⁴ Tata mna tsa gwada ya tsatsi, ka saha kusay bukwamtá hən, ka ksafɗá zlən ta tsa duhwalha ya nghər hən ta saha tsa kusay ya bukwamtá hən. ³⁵ Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantse: «Nanana zwanɲa dá ya zbap yu, snawasna ta gwada da tsi!» ka'a ³⁶ Tahula gwadata tsa lwi ya, Yesu yeya ta nghə lu turtukwani, sriw nzanza tsa duhwalha ya ma tsa fitik ya, had mndu ya mnanan hən ta tsa gwada ya wa.

Mbanafta Yesu ta sana zwanɲa nda ghwadaka sulkum mida

Mat 17:14-18, Mak 9:14-27

³⁷ Gamahtsimani ka saha hən ta ghwá, ka sli'aftá ndəghata dəmga ka sagha da guya Yesu. ³⁸ Ka wahatá sana mndu mataba mnduha: «Maləma da! Ta ndəba dzvu yu da kagha, nghanava na zwanə da na ba! kdakwakdakwa zwanə da na. ³⁹ Ghwadaka sulkum ta ksafu. Na ksafu, gi wahayni ta wahu, ka ghudzay nda mbraku, ka pgha mahupak ka giri nani, zlah kə'a ta zliŋta. ⁴⁰ Ka ndəbu yu ta dzvu da duhwalha gha ma nə ghzligiŋtá mida ná, trid traptra hən,» ka'a nda tsi. ⁴¹ Ka Yesu mantsa: «Gwal təŋtəŋa ghəŋa tən kul had zlgay nda nɔdɔf da hən, kulam nə yawu dza'a nzavaghunata yu? Kulam nə yawu dza'a nzata yu ka su'aghunata? Klak tsa zwanə gha ya da hadna,» ka Yesu nda tsa mndu ya. ⁴² Ta gavadaghatá tsa zwanə ya, ka slanatá tsa ghwadaka sulkum ya ta hadik, ka ghudzay nda mbraku. Ka davanaghatá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya, ka mbanaftá tsi ta tsa zwanə ya, ka vləŋtá tsi ta tsa dani ya. ⁴³ Ka ndərmim mnduha ta glakwa mbrakwa Lazglafta.

*Mnəgləŋta Yesu mtakwani nda sli'agaptani
Mat 17:22-23, Mak 9:30-32*

Ta laghu mnduha da ndərmima inda tsa skwi maga Yesu ya, ka Yesu nda duhwalhani mantsa:

⁴⁴ «Fawafa ta sləmən dīna, ka sna na skwi dza'a yu mnaghunata na. Dza'a ksafksa lu ta Zwanə mndu, ka vlata ma dzva mnduha,» ka'a. ⁴⁵ Sna a tsa duhwalha ya ta tsa gwada ya wa, tsala a tsa gwada ya da hən wa. Nda difa klatá ghəŋa tsa gwada ya da hən, kabga nə kwala tən kul snəŋta. Ta zləŋay hən ta dawəŋtá tsa gwada ya guli da tsi.

Nahgani skwi ka ηərmani na?

Mat 18:1-5, Mak 9:33-37

⁴⁶ Ka sagha sana ndanu da ghəη taη, ka zlərdə həη mataba taη. Ka həη mantsa: «Wa mali mataba mu na?» ka həη. ⁴⁷ Daslafta Yesu ta tsa ndana taη ya, ka hgaftá tsi ta zwaη kwitikw ka sladanata tavatani. ⁴⁸ Ka'a nda həη mantsa: «Dər wa ta tsu'aftá na zwaη kwitikw na nda hga dá, vərda i'i tsu'af tsi. Dər wa ta tsu'aftá i'i guli, tsu'aftsu'a ta tsa mndu ta ghunigihata ya. Tsa mndu ta niηtá ghəηani ka zwaη gudzekw dekdek mataba ghuni ya ná, tsa mndu ya ta nzakway ka mali,» ka'a.

Mndu kul had kuni ta husaηta ná, kaghuni tsa

Mak 9:38-40

⁴⁹ Ka gi tsu'aghutá Yuhwana ta gwada, ka'a mantsa: «Maləma dá! Nda ngha ηni ta sana mndu ta ghzla duhwala halaway nda hga gha, ka lmaftá ηni kabga had tsatsi mataba mu wu,» ka'a. ⁵⁰ «ηaw! Ma pyə kuni! Ka had gwada mndu nda kaghuni wu, mista ghuni tsa mndu ya,» ka Yesu nda tsi.

Ksay Yesu ta tvi ka dza'a da Ursalima

⁵¹ Manda ndusakta fitik dza'a kəl Yesu ka zlaηtá ghəηa hadik, ka klaftá tsi ta ghəηani ηa dza'a bhata ma Ursalima. ⁵² Ka ghunaghatá tsi ta sana mnduha ηa dza'a ta kəma ta kəma. Ka sli'aftá tsaha ya ka ksafá tvi, ka bhadaghatá həη da sana zwaηa luwa la Samari ηa payanaftá vli. ⁵³ Ka kwalaghutá mnduha ma tsa luwa ya ta tsu'afta, kabga nza-kwani ta dza'a da Ursalima. ⁵⁴ Snaηta gwal his mataba tsa duhwalha ya, i Yakubu nda Yuhwana ta tsa gwada ya, «Maləma dá! Va a ka ta dawaηta ηni da Lazglafta ηa zligiηtani ta vu ta luwa, ka

zadanata tsi ta həŋ ra?» ka həŋ. ⁵⁵ Ka mbəɖavata Yesu ka davanaghatá həŋ: «[Sna a kuni ka mndəra wani ma sulkum ta klaghunaktá mndərga tsaya ma ndanu wu! Sagha a Zwaŋa mndu da zadanatá mndu wu, saghasa ŋa mbanaftá həŋ,]» ka'a. ⁵⁶ Ka sli'aftha həŋ ka laghwi da sana zwaŋa luwa.

*Zlaŋta inda skwi demdem ka dza'a mista Yesu
Mat 8:19-22*

⁵⁷ Ta mbada həŋ ta tvi, ka sana mndu mantsa: «Dər dza'a diga ka, ta dza'a yu mista gha,» ka'a. ⁵⁸ Ka Yesu mantsa: «Mamu ghuruma gərhanha, mamu həga dyakha, Zwaŋa mndu ná, had vli ŋa fadatani ta ghəŋani wa,» ka'a. ⁵⁹ Ka'a nda sana mndu guli mantsa: «Mbadá mista dá!» ka'a nda tsi. «Mghama dá! Zlihazla ka dza'a yu padamtá da dá karaku,» ka tsaya zlgšanaftá wi. ⁶⁰ «Zlaŋzla ta gwal nda rwa ka pada həŋ ta ghəŋa taŋ, sli'afslia kagha ka dza'a ka da mna gwada ta ga mghama Lazglafta,» ka'a nda tsi. ⁶¹ Ka sana mndu guli mantsa: «Ta dza'a yu mista gha mghama dá. Nziya nza tsi tama ná, ka la yu mnanatá la ga ini nda sli'asli'a dá ka'a.» ⁶² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka nda ghada sli'aftha mndu ka dza'a mista dá, ka ləglaghwani ngha vli nda ga muhul hul katsi, tsa mndu ya ná, had hayhayani dekdek ŋa magaftá slna ga mghama Lazglafta wa,» ka Yesu nda tsi.

10

Ghunafta Yesu ta duhwalha ndəfáŋ mbsak his mida

¹ Tahula tsa ka zabəglaptá Mgham Yesu ta sanlaha ma duhwalha ndəfáŋ mbsak his mida, ka

ghunaftá tsi ta həŋ his his his ta kəma ta kəma da inda vli ya má dza'a ɓhata tsatsi. ² Ka'a nda həŋ mantša: «Dagala skwiha ŋa ts kay ta vwah, tsaw slaghwa a mnduha ŋa magay wa. Ndəbawa dzvu da mnda vwah ka sganaghata tsi ta mnduha nda ndəgha ŋa tskanata. ³ Lawala, ta ghuna kaghuni yu manda zwana tuwak da taba kramtakha. ⁴ Yaha kuni klaftá tšedi, dər zlibi, dər ɓaɓah. Yaha kuni laghwi da gaga zgu ŋa mnduha.

⁵ «Dər da wa dza'a lagha kuni, “ka nza zɗakwa Lazglafta ta ghəŋa na həga na,” ka kuni dza'azlay karaku. ⁶ Ka mamu mnda zɗaku ma tsa həga ya katsi, dza'a nzaku tsa zɗakwa ghuni ya nda tsi. Ka haɗ tsi wu dza'a vragaghuvra tsa zɗakwa ghuni ya da kaghuni. ⁷ Ka tsu'aftsu'a lu ta kaghuni, ka nzata kuni ma tsa həga ya, ka za kuni, ka sa kuni ta inda skwi dza'a vlaghunata lu, kabga nda ra ka tsu'ay mndu ta maga slna ta nisəlani. Yaha kuni dza'a da ra həga. ⁸ Ka lamla kuni da luwa ka tsu'aftá lu ta kaghuni, tsu'awatsu'a ka za kuni ta skwi dza'a vlaghunata lu. ⁹ Ka mbambanafta kuni ta gwal kul ɗughwanaku dza'a slanaghata kuni ma tsa luwa ya. “Ndana ná, ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta,” ka kuni dza'azlay nda həŋ, ¹⁰ Dər da wati ma luwa dza'a lama kuni, ka kwalaghutá lu ta tsu'aftá kaghuni, lawala ta tvi ta tvi ma tsa luwa ya, ka kuni dza'azlay nda həŋ na: ¹¹ “Wana ŋni ta tukwaghunatá nduk nda rgitika na luwa ghuni ta ndi'afta ta səla ŋni na, kada grafta kuni si ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta kə'a.” ¹² Ka yu ta mnaghunata na: Baɗu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, ta

lən]lən]a n]a luwa Suduma* ka n]a tsa luwa ya,» ka'a nda hən].

Luwaha ta kwalaghutá zlgħafta nda n]uduf

Mat 11:20-24

¹³ «Dan]wa n]a għa luwa Kurazin! Dan]wa n]a għa luwa Betsayda! Ka má magamaga lu ta mndərga tsa mazəmzəm maga lu mataba kaghuni ya ma luwa Tir nda luwa Sidu] katsi ná, má nda kđa fitika mbəđanaftá ta] ta nzakwa ta], ka zlanavatá maga ghwadaka skwiha, ka pghavatá buhu ta vgha nda hutidif ma ghə] ¹⁴ Tsaya dza'a kəl tsi ka nzakway bađu tsa fitika guma Lazgħafta ya, dza'a malaghumala kafatá guma ta ghə]a luwa Tir nda luwa Sidu] ka n]a ghuni.

¹⁵ «Kagħa luwa Kafarnahum, dza'a kapidif kapa lu ta luwa ka kagħa ra? Siga! Dza'a vradaghavra lu ha da vla gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu guli nda duhwalhani mantsa: «Mndu ta snatá gwada ghuni, gwada đa sna tsi. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá kaghuni, i'i kwalagħu tsi ta tsu'afta. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá i'i, kwalaghukwala ta tsu'aftá mndu ta ghunighata,» ka'a.

Varakta tsa duhwalha ndəfá] mbsak his mida ya

¹⁷ Manda lagħwa tsa gwal ndəfá] mbsak his mida ya, ka varaktá hən] nda rfu katakata. «Mgham đa! Nduk nda duhwalha halaway tani ná, snasna hən] ta gwada davanagħar n]ni ta hən] nda hga għa,» ka hən] nda Yesu. ¹⁸ Ka Yesu nda hən] mantsa: «Nda ngħa yu ta halaway ta dəđagata ta luwa manda wudakwa luwa. ¹⁹ Snawa 6a! Vlagħunavla yu ta mbrakwa di]lanaptá nahadikħa nda rdaha,

* **10:12** Ngħa ta Zlrafta 19:1-29.

nda ya ta ghəŋa inda mbrakwa ghuma, had sana skwi dza'a balaghunata wa. ²⁰ Kulam nda tsa, ma rfu kuni ta rfu kabga snaghunata ghwadaka sulkumha ta gwada, rfawa ta rfu ta ghəŋa vindatá hga ghuni ta luwa,» ka'a nda həŋ.

*Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani
Mat 11:25-27, 13:16-17*

²¹ Ma va tsa fitik ya ka zdanaftá Sulkum nda ghuḅa ta ŋuduf ta Yesu, ka'a mantisa: «əŋka'a Da, Mgham ta luwa nda ya ta hadik, ta ghəŋa difanata gha ta tsa skwiha ya da gwal nda difil ma ghəŋa taŋ, nda ya da gwal nda mahizl ma ghəŋa taŋ, ka maranaŋtá ka ta gwal kul snaŋtá skwi. Kah-wathwata mantisa nzakwani Da, ta rfa kagha yu ta ghəŋa dvafta gha mantisa, ka'a.

²² «Inda skwiha vlihavla Da da, had mndu nda sna ta tsa Zwan ya wa, Da yeya nda sna. Had mndu nda sna ta tsa Da ya guli wa, Zwan yeya nda sna nda mndu ya ta kumə zwan ta maranaŋta,» ka'a.

²³ Ka mbədavatá Yesu tvə duhwalhani, ka mnay ŋa taŋ nda ghəŋa taŋ kazlay: Rfu ŋa ghuni, kaghuni gwal ta nghanťá skwi ya nghan kuni kə'a. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata na: «Nda ndəgha la anabiha nda mghamha si ta kuma nghanťá skwi ya nghan kaghuni, trid nghan a həŋ wa. Si ta kumay həŋ ta snaŋta, sew, sna a həŋ wa,» ka'a nda həŋ.

Dvuḍva ta Lazglafta, dvuḍva ta sləvda gha guli

²⁵ Lagha sana mnda tagha zlahu ŋa mnduha ka sli'afta kabga ŋa dzəghaŋťá Yesu, ka'a mantisa: «Maləma da, nu dza'a yu magata ŋa mutsafta da ta hafu ŋa kdəkeden na?» ka'a nda Yesu. ²⁶ Ka Yesu nda tsi mantisa: «Waka lu vindafta ma deftera

zlahu na? Nu dzanaf ka mida na?» ka'a. ²⁷ «Ka d̄vuta ka ta Mgham Lazglafta gha nda kd̄avakta ṅudufa gha, nda kd̄avakta hafa gha, nda kd̄avakta mbrakwa gha, nda kd̄avakta ndana gha guli, ka d̄vuta ka ta sl̄vda gha manda va gh̄ṅa gha† k̄'a,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantsa ya nzakwani, la magay mantsa dza'a mutsay ka ta hafu,» ka Yesu nda tsi.

²⁹ Ka'a nda Yesu mantsa: «Wa ya ta nzakway ka sl̄vda d̄a na?» Ka tsa mnda tagha zlahu ya kabga ta kumay ta nzakwa gwada ta ṅani. ³⁰ Ka Yesu mantsa: «Mbad̄a sana mndu ka sli'af̄ta ma Ursalima ka valu da Yeriku. Ta laha tsi, ka d̄d̄amt̄a tsi mataba la ḡnda, ka zlu'at̄a h̄ṅ ta tsa mndu ya ka dgata ka p̄danamt̄a hafu hafu, ka laghwa taṅ. ³¹ Ta lala sana mnda dra skwi ṅa Lazglafta ta va tsa tvi ya, ka dukwaft̄a tsi ta tsa mndu ya, ka tsaghut̄a tsi ta warawara ka laghwani. ³² Ka lagha sana mnda la Levi dukwafta tida guli, ka tsaghut̄a tsaya ta warawara guli ka laghwani. ³³ Mataba tsa ka lagha sana mnda la Samari ta dza'a wawakwani dukwafta tida. Ghur k̄'a ná, ka ksant̄a tsi ka hid̄ahid̄a. ³⁴ Ka gavadaghat̄a tsi, ka maganaft̄a tsi ta rd̄i nda ghwani ta lkuhani, ka habanafta. Ka tsukwaft̄a tsi ka fafta ta kd̄ihani. Ka klaghata da h̄ga tsu'a matbay, ka zughulay hada. ³⁵ Gamahtsimani, ka klaft̄a tsi ta tseda vagha mndu his ta maga sl̄na ka vlan̄t̄a mndu nda tsa h̄ga ya, ka'a nda tsi mantsa: "A'a, ka nghapta ka ka na mndu na, ka kidaghi dza'a sgavaghata ta gh̄ṅani ya, ṅa mnihata gha vragaghar yu, ṅa plaghata d̄a,» ka'a nda tsi. ³⁶ «Wati mataba tsa

---

† 10:27 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5 nda Levitik 19:18.

duhwalha hkən ya, ta nzakway ka sləvda tsa mndu ta dədamta mataba la gənda ya, ka kagha ta gray na?» ka'a nda tsi. ³⁷ «Tsa mndu ta tawatá hidahida tida ya ya,» ka tsa mnda tagha zlahu ya. «La, ka maga kagha mantsa,» ka Yesu nda tsi.

Tsu'af̄ta i Marta nda Mari ta Yesu

³⁸ Tata mbaḁa i Yesu nda duhwalhani, ka ḁhadaghatá hən̄ da sana luwa. Ka tsu'af̄tá sana marakw ta hgə lu ka Marta ta Yesu ga taŋ. ³⁹ Mamu mukumani ta hgə lu ka Mari guli, ka nzatá tsi tavata Yesu, ka sna skwiha ta gwadə tsi, ⁴⁰ ta ksaghutá slna rmba ta Marta. Ka sap tsi mnay ŋa Yesu, ka'a mantsa: «Mghama ḁa! Tha a kagha ta na zlid̄iŋta mukuma ḁa ta slna na katək ra? mnanamna ḁa ka katihata tsi,» ka'a. ⁴¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Marta! Marta! Ma ghuyə ka ta ghəŋa gha, ma laghu ka da ndandanaku ta ghəŋa ndəghata skwiha. ⁴² Turtuk skwi ta raku. Ka zbaptá Mari ta vərdani ya dza'a kwal lu klugudunusta ḁəkḁek,» ka Mgham Yesu nda tsi.

11

Taghay Yesu ta maga du'a ŋa duhwalhani

Mat 6:9-13, 7:7-11

¹ Ma sana fitik ka magə Yesu ta du'a ma sana vli. Manda kḁakwani ta maga tsa du'a ya, Ka ḁawan̄tá sani mataba duhwalhani da tsi, ka'a mantsa: «Mghama ḁa! Taghanaf tagha ka lu ta maga du'a manda ya taghanaf Yuhwana ta duhwalhani ya,» ka'a. ² Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Ta magə kuni ta du'a, wya ka kuni da mnay: “Da ŋni ya ta nzakway ta luwa,

ka snavasna hga gha nda ghuḅa, ka saghasa ga mghama gha.

³ Vlaṅnavla ta skwa zay prək zay ṅni inda fitik,

⁴ plaṅnapla ta dmakwa ṅni,

manda ya ta plinista aṅni ta dmakuha gwal ta maganata guli.

Ma zlaṅna ka tawa skwi dza'a dzəghaṅnata,» ka'a.

Dawawadawa, dza'a mutsay kuni

⁵ Ka Yesu nda həṅ guli mantsa: «Ka waya ka skwi mamu sana mndu mataba ghuni mamu grani, ka sli'aftá tsa mndu ya ma takala, ka laghwi slanaghatá tsa grani ya. “Zwanama ḁa, katihakata nda kanaya buradi hkən. ⁶ Mamu sani mataba graha ḁa si ta wawakwani ta dukwata ga ini, tsaw had skwa zay ṅa vlaṅta ḁa wu,” ka'a. ⁷ Ka waya ka skwi ka gwadagaptá tsa grani ya ma həga, ka'a mantsa: “Ma gərzlə ka ta i'i gra, nda ghada hatá tgha ḁa, nda ghada ṅni ta ghzləṅ nda zwana ḁa, lavgliṅ a yu ta sli'afta ṅa vlaghatá buradi wu,” ka'a.

⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, dər má laviṅta a tsi ta sli'iglafta ṅa vlaṅtá skwi ya ta ḁawu tsi, kabga dər má nzakwani ka grani wu, má dza'a sli'afslí'a ka vlaṅtá inda skwi ta kumə tsi kada kwala tsi ta gərzləgəlta.

⁹ «Ka i'i ta mnaghunata ná, ḁawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni, dzawadza ta tgha ta gunaghunaguna lu. ¹⁰ Ka dər wa ta ḁawaṅta ta mutsay, ka dər wa ta zbaṅta ta slafsla tida, ka dzaṅdza mndu ta tgha, ta gunanaguna lu. ¹¹ Wati ya mataba ghuni dza'a klaftá pala ka vlaṅtá zwanani, ḁawaṅər tsi ta buradi na? Ari ka klipi a ḁawaṅ tsi, ṅa klaftani ta nahadik

ka vlanṭa ka zlanṭá klipi na? ¹² Ari ka slislik a ḍawanṭ tsi ná, ṅa klaftani ta rda ka vlanṭa na? ¹³ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha ya, nda sna kuni ta vla skwi dina ṅa zwana ghuni ya ní, Da ya ta nzakway ta luwa yeya dza'a kwal kul vlanṭá Sulkum ta mndu ta ḍawanṭa rki na?» ka'a.

Ghzlay Yesu ta duhwalha halaway

Mat 12:22-30, Mak 3:22-27

¹⁴ Ma sana fitik ka ghzliginṭá Yesu ta duhwalha halaway ta tsa mndu ka rgha ma sana mndu. Manda saghwa tsa duhwalha halaway ya ma tsa mndu ya, ka zlraftá tsa mndu ya ta gwadá tsəlenṅ, ka va ndərmim dəmga. ¹⁵ Ka sanlaha mataba tsa dəmga ya mantsa: «A' nda mbrakwa belzebul mgham ta ghəṅa duhwalha halaway ta ghazla tsi ta tsa duhwalha halaway ya!» ka hənṅ. ¹⁶ «Magaṅnamaga ta mazəməzəm dza'a maranṭa kazlay: Sa daga da Lazglafta mbrakwa gha kə'a,» ka sanlaha nda tsi ṅa dzghay. ¹⁷ Tsatsafta Yesu ta ndana taṅ, ka'a mantsa: «Ka tavaptá ga mgham turtuk his katsi ní, nda zla tsa ga mgham ya ṅa zlazlakwa həga sani ta sani. ¹⁸ Ka si dgavapdga halaway his katsi ní, wa ka tsa ga mghamani ya dza'a gdavata tama, “ya nda mbrakwa belzebul ta ghazla tsi ta duhwalha halaway” ka kaghuni nda i'i? ¹⁹ Ka si i'i, nda mbrakwa halaway ta ghazla yu ta duhwalha halaway katsi ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Hahənṅ dza'a tsaghunatá gumani. ²⁰ I'i, nda mbrakwa Lazglafta ta ghazla yu ta duhwalha halaway, tsaya ta maranṭá ghadata sagha ga Mgham Lazglafta da taba ghuni.

21 «Ka hbaƒhba mndu nda mbra ta vghani ka ngha hægani ka tsi ná, haď skwi dza'a ksaŋtá skwihani wa. 22 Ala, tsa lagha sana mndu ta malaghutá mbrakwani ka lagha habaƒta tsehwtsehwehw ka hlægadanaghutá huzla lmani ya faf tsi ta ghəŋani tida ya katsi, ta haď mbrakwani wa. Na hlaƒta tsa mndu ya ta tsa huzla zlu'a tsi ya ka dgiŋta.

23 «Mndu ya kul haď mista ɗa ná, nda i'i gwadani. Mndu kul haď ta katihata ka tskanata ná, kwiziŋtá ŋani,» ka'a.

Vramta ghwadaka sulkum da vli sabə tsi

Mat 12:43-45

24 «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ŋa dza'ani da ra vli tuhwayaŋ tuhwayaŋa, ŋa zba vli ŋa mbi'a vghani, ka triď mutsaf a tsi ta tsa vli ŋa mbi'a vghani ya wu katsi, ka'a dza'azlay na: "Ka vra yu da tsa həga ɗa ma vəl sabi yu ya gra," ka'a, ŋa sli'aftani ka vradaghata. 25 Ka ta vradaghatá tsi da tsa həga ya, nda tsukwa vli mida nda paya ɗina katsi, 26 yawa da kə'a dza'azlay ŋa vraghutani, ŋa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfáŋ ta malaghutá tsatsi nda sidi, ŋa lama taŋ da tsa həga ya ka nzamta mida. Tsaya dza'a kəl nzakwa tsa mndu ya ka ɓwadzuta ka malaghutá nzakwani taŋtaŋ,» ka'a.

Tfawi ta ghəŋa gwal ta sna gwada Lazglafta

27 Tata gwada tsa gwada ya Yesu, «rfu da tsa marakw ta klaftá kagha ma huďi ka sughustá u'a ya!» ka sana marakw klaŋtá lwi mataba tskata mnduha. 28 «Katək ná, rfu da mndu ta fata sləməŋ ka sna gwada Lazglafta, ka ksa slna nda tsi,» ka Yesu nda tsi.

*Zlghawa Yesu ɲa gwal ta dawaw mazəmzəm da tsi
Mat 12:38-42*

²⁹ Ta tskakutskaku mnduha tavata Yesu, ka'a mantsa: «Ghwadək mnduha ma na fitik na, má maganɲamaga lu ta mazəmzəm ta saha daga da Lazglafta, ka həŋ ta dawaw. Had sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta həŋ, ka mndərga ɲa anabi Yunusa a tsi wa. ³⁰ Manda va ya nza anabi Yunusa* ka ɲizla ɲa gwal ma luwa Niniva ya, manda va tsaya dza'a nzakwa Zwanja mndu, ɲa gwal ma na fitik na. ³¹ Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'ij ta hadika Seba ka lagha da sna difil da Salumuŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá Salumuŋ hadna, bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ɲa ghuni dmaku ka tsa marakw ya dza'a sli'afta mnanatá mnduha ma na fitik na. ³² Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna həŋ ta gwada anabi Yunas, ka mbədanaftá həŋ ta nzakwa taŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ɲa ghuni dmaku ka gwal ma luwa Ninive dza'a sli'afta mnay ɲa mnduha ma na fitik na,» ka'a.

*Nzaku ma tsuwadək
Mat 5:15, 6:22-23*

³³ «Had mndu ta tsamtá vu ma pitirla ɲa fata ma lwa vli ka ka dzuɓamta ma tughba a tsi wu ta vli tskala ta fagata tsi ɲa nghanɲa mnduha ta lami da həga ta tsuwadək. ³⁴ Ira gha ná, pitirla vgha gha ya. Ka ta dinadina ira gha, ma tsuwadək vgha gha. Ka nda badza ira gha, ma grum vgha gha. ³⁵ Dasuwa

---

* **11:30** Ngha ta Yunusa sura 1-4.

ká ka, yaha tsa tsuwadák ma kagha ya da nuta ka grum. ³⁶ Ka si má tsuwadák inda vgha gha, had pđákwa sana vli ma gruma wu katsi, inda vgha gha dza'a nzata ma tsuwadák manda tsuwadaka pitirla ta tsuwadaka vli ya,» ka'a.

Manay Yesu ta maliha ta ghəŋa dina

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

³⁷ Manda kdákwa Yesu ta gwada, ka hgaghatá sana la Farisa ŋa dza'a za skwi ga taŋ. Ka lamə tsi da hga, ka nzatá tsi ka za skwi. ³⁸ Ka nzatá tsa la Farisa ya ka ndərmima kwala Yesu kul mbaziŋtá dzvu kada za skwi. ³⁹ Ka Mgham Yesu nda tsi mantša: «Kaghuni la Farisa, hula leghwa nda hula hliba yeya ŋa ghuni ta mbaziŋta, ama ma ŋudufa ghuni ta kumay kuni ta ghalatá sanlaha, ta sidi kuni guli. ⁴⁰ Rghaha! Tsa mndu ta magaftá hulani ya a ta magaftá hufani guli ra? ⁴¹ Klawa skwi ma leghwa ghuni nda ya ma hliba ghuni, ka vla kuni ŋa gwal ka pđu, tsaya dza'a kəl inda skwi ka nzaku tsuwedaka da kaghuni.

⁴² «Daŋwa ŋa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni vla skwi turtuk ma ghwan ta nzakway mataba nidali ta mutsafta kuni ma vwah, nda masu'ataha ta hvata kuni nda hva ka vlay ŋa Lazglafta, ka zlanťá nzaku tdukwa, nda đvutá Lazglafta. Tsaya skwi má ŋa magay nda kwal kul zanaptá sana skwiha.

⁴³ «Daŋwa ŋa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni đvaftá taŋtaŋa vla nzaku ma həga tagha skwa la Yahuda, ta kumay kuni ta gagay mnduha ta zgu ŋa ghuni ta dawadawa. ⁴⁴ Daŋwa ŋa ghuni! Manda kulu ta zwaduta ta mbađə mnduha ta mbađa tida kul snaŋta ya kuni.»

⁴⁵ «Mghama dā, aṅni ta razə ka ndana gwada gha na,» ka sana mnda ta tagha zlahu ṅa mnduha nda tsi. ⁴⁶ «Daṅwa ṅa ghuni guli, gwal tagha zlahu! Kərtawa ndəgaku ka kaghuni nda mnduha, va a kaghuni ta hiṅtá dər ndəfiṅa dzva ghuni ṅa katanťá həṅ ka klay wa.

⁴⁷ «Daṅwa ṅa ghuni! Kula anabiha psła dzidziha ghuni ghalya ṅa ghuni ta babay. ⁴⁸ Ma tsa babay ghuni mantša ya ná, ta maray kuni kazlay: Zdəgaghunazdā tsa skwi maga dzidziha ghuni ya kə'a. Pslapsła hahəṅ ta la anabiha, baba kuluha taṅ ṅa ghuni. ⁴⁹ Tsaya kəl Lazglafta ma dīfilani ka mnay kazlay: Dza'a ghunədaghuna ghuna yu ta la anabi nda gwal ghunay ta həṅ, dza'a pslapsła həṅ ta sanlaha, dza'a ganapga həṅ tiri ta sanlaha kə'a. ⁵⁰ Ta ghəṅa tsaya dza'a kəl lu ka ghuzlananťá iri ta gwal ta na fitik na kabga psłata taṅ ta inda la anabiha daga złrafta ghəṅa hadik, ⁵¹ na złrafta ta Abel, ka sagha ta Zakari dza lu ma takataka gwir nda vli nda ghuḅa ma həga Lazglafta ya. Mantša tsaya, dza'a ghuzlananḡhuzla lu ta iri ta gwal ma na fitik na ta ghəṅa vəl psłata taṅ ta tsa mnduha ya.

⁵² «Daṅwa ṅa ghuni gwal tagha zlahu! Nu'af nu'a kuni ta watgha snanťá skwi, lamə a vərđa kaghuni wu, pyafpya kuni ta sanlaha ta kuma lami guli,» ka'a.

⁵³ Manda zlanťa Yesu ta tsa vli ya, ka złraftá gwal tagha zlahu nda la Farisa ta złurgwa gwada kavghakavgha da tsi. ⁵⁴ Ka đakwats həṅ ṅa ksafťa nda gwada dza'a sabi fətes ma wani, ṅa fanamťá tḅaṅ ma lwi.

12

Gwada banluwa

Mat 10:26-27

¹ Mataba tsaya, ka tskadaghatá mnduha ta vgha ηəɖdəm tavata Yesu ka bisla vgha sani tavata sani. Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Dasuwa ka kuni nda Isa la Farisa ta nzakway ka madgwirmadgwir ta magə həŋ ya. ² Had skwi nda difa dza'a kwal kul sabi ta daɓi wa. Had skwi kdekdek dza'a kwal kul snavata guli wa. ³ Tsaya dza'a kəl inda skwi dza'a kuni mnay ma grum ka snaku ta daɓi. Skwi dza'a kuni mnay ma sləməŋ ma sləməŋ ma dzuguvi dza'a tuta wdíd ta daɓi.»

Fafwa ghəŋ ta Lazglafta

Mat 10:28-31

⁴ «Wya ka yu ta mnaghunatá kaghuni ta nzakway ka graha da: Ma zləŋ kuni ta gwal dza'a dzatá slu'uvgha ghuni kwenkwen, kul laviŋtá həŋ ta magəglatá sana skwi tahula tsa. ⁵ Ka maraghu-namara yu ta mndu dza'a kuni zləŋay. Zləŋawa zləŋa ta Lazglafta. Tsatsi ta laviŋtá dzatá slu'uvgha ghuni, mamu guli nda mbrakwa klafta kaghuni ka vzamta da vu. Mantsa ya nzakwani, tsatsi dza'a kuni zləŋay, ka yu ta mnaghunata.

⁶ «Had lu ta skwaptá tiytiha hutaf ta aneni his ra? Kulam nda tsa, Zanap a Lazglafta ta ya dər turtuk ma həŋ wa. ⁷ Mbəɖaf mbəɖa lu nduk nda swidi ma ghəŋa ghuni tani, ma zləŋ kuni ta zləŋ dekdek. Malaghumala kuni piw ta tiyti,» ka'a.

Mnaŋtá Yesu banluwa

Mat 10:32-33, 12:32, 10:19-20

⁸ «Ka yu ta mnaghunata na, mndu dza'a marañtá ghəñani ta dabi ka mnay: “Ŋa Yesu i'i” ka'a ná, ka Zwaŋa mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: “Ŋa da na mndu na,” ka'a dza'azlay. ⁹ Ama Mndu dza'a mnay ta kəma mnduha: “ŋa Yesu a i'i wu” ka'a, ka Zwaŋa mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: “Ŋa da a na mndu na wu,” ka'a. ¹⁰ Mndu dza'a vaza ŋazlu ta ghəŋa Zwaŋa mndu, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ka Sulkum nda ghuḅa dza'a razanafta mndu katsi, had lu dza'a plinistá dmakwani dekdek wa.

¹¹ «Ka kladaghunaghakla lu da həga tagha skwa la Yahuda, ka tsaghunaghatá guma, ka dər da gwal tsa guma nda gwal ŋumna a tsi, yaha kuni da ndana skwi dza'a kuni magay ŋa kata ghəŋa ghuni, nda ya dza'a kuni mnay guli. ¹² Sulkum nda ghuḅa dza'a mnaghunata ma tsa fitik ya ta skwi ŋa mnay ghuni.»

Ma zbə kuni ta tsagana

¹³ Ka sana mndu mataba dəmga nda Yesu mantsa: «Maləma da, mnanamna ta zwaŋama da kada dganapta ŋni ta skwa za hga ŋni,» ka'a. ¹⁴ «Ari gra! Wa ta famtá i'i ŋa tsaghunatá guma, ari wa ta famtá i'i ŋa dgaghunaptá skwa za hga na?» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda tsagana. Vəl nzakwa skwa mndu mamu ka nutá tsi ka gadghəl a kəl tsi ka nzata nda hafu wu, ka Yesu kay guli nda inda mnduha.»

¹⁶ Ka'a nda həŋ nda mahdihdi mantsa: «Lagha sana mndu ka gadghəl ka hvatá hva dagala. ¹⁷ “Waka yu dza'a maga na skwi ná, wana had vli ŋa pgha na nimaya da na wu?” ka'a ma

ghəŋani. ¹⁸ “Yawa! Wya skwi dza’a yu magay: Dza’a dzaɓiŋtá guvurha ɗa yu, ka tahanaghata ŋa tskamta ɗa ta inda nimaya ɗa, nda hamata skwiha ɗa mida. ¹⁹ Wana mamu skwi dər ŋa vaku kidaghi tsi. Mbi’a ta vgha gha, za, sa, rfa ta rfu tama, ka yu dza’azlay nda vgha ɗa,” ka’a. ²⁰ “Rghargha vgha na, kuɗaŋ hafa gha ta na rvidik gita u na, ŋa wa inda na skwiha papayaf ka na tama?”» ka Lazglafta nda tsi. ²¹ Ka Yesu sganaghata mantasa: «Tsaya skwi ta magaku nda mndu ta tskanatá skwi ta ghəŋani, ka zlaŋtá tskanatá skwi ta ghəŋani da Lazglafta,» ka’a.

Zbawazba ta ga mgham Lazglafta karaku

Mat 6:25-34

²² Tahula tsa, ka Yesu nda duhwalhani guli: «Tsaya ta kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Ma mnə kuni ta “He’, a nu dza’a yu zay ní, a nu da fə yu ta vgha ní,” kə’a. ²³ Mal hafu ka skwa zay, mal vgha ka lgut. ²⁴ Nghawa zarakataghuvu ɓa, haɗ ta sləgu dər tska skwi ta vwah wu, haɗ wbani wu, haɗ guvurani guli wu, Lazglafta ta zuŋtá skwi. Malaghumala a kaghuni piw ta ɗyakha ra? ²⁵ Waya mataba ghuni dza’a laviŋtá sganaghata dər kwitikw ta fitik ta ghəŋa hafani kabga vəl mnayni ta he’ na?

²⁶ «Ka si laviŋ a kuni ta magatá skwi dər ka ki’a wu, nu ta kəl kuni ka mna he’ nda pɗakwani tama. ²⁷ Nghawa vzlizla ma vwah ɓa, haɗ həŋ ta maga slna wu, haɗ həŋ ta ga lgut wa. Ka yu ta mnaghunata ná, dər Salumuŋ, kulam nda tsa nzakwani ka gadghəl ya tani, ta fava a ta lgut manda ŋa sani ma tsa vzlizlaha ya wa. ²⁸ Ka gita u

na ka Lazglafta pghanavatá rka ta kuzun ma vwh ná, gi gamahtsimani ña drinta nda vu. Kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunatá lgut tama rki? Nahgani ta htintá zlghay nda ñudufa ghuni? Nu kul lavintá kuni ta faftá ghəŋ? ²⁹ Ma laghu kuni da ndana skwi dza'a kuni zay nda skwi dza'a kuni say. ³⁰ Gwal kul snantá Lazglafta ma ghəŋa hadik ta laghu da zba tsahaya. Kaghuni ná, nda sna da ghuni kazlay: Ta dvay kuni ta tsa skwiha ya kə'a. ³¹ Dzawadza ta vgha ka zba ga mgham Lazglafta karaku, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta pďakwani,» ka'a.

Gwal ka gadghəl ta luwa

Mat 6:19-21

³² «Ma zləŋ kuni ta zləŋ kaghuni gwal ta nzakway ka ña dā manda zwanja bra. Zdəganazda ta Da ghuni Lazglafta na vlaghunatani ta ga mghamani. ³³ Dzawinwa dzawa ta skwiha ghuni, ka dgingta kuni ña gwal ka pďu ta tsedani. Tskawa tseda ghuni ma vəl dza'a kwal kul badzavata ta nzakway ta luwa. Hada, ksanja a ghali wu, ksanja a hzay guli wa. ³⁴ Ka ga vla tskatá gadghəla gha ya ná, hada ñudufa gha guli,» ka'a.

Fawafa ta vgha ka kzla saha Zwanja mndu

³⁵ «Hbawahba ta vgha ña maga slna, tsamwa vu ma pitirla ghuni, ³⁶ nzawanza manda duhwalha ta kzla dzanja danahəga tanj ta watgha vrankər tsi ma vla kla makwa ña gunanata tanj. ³⁷ Rfu da tsa kwalvaha dza'a sagha danahəga tanj slanaghatá həŋ ndiri ya! Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a habafhaba ta vgha, ña nzanatani ta həŋ ma vla za skwi, ña saghani vlanjta skwa zay ta həŋ.

³⁸ Rfu da tsa kwalvaha ya ka slanaghasla tsi ta hən ndiri ma takala dər nda dga a vli ya!

³⁹ «Fawafa ta sləmən dīna. Ka má nda sna zə'ala hga ta fitik dza'a lagha ghali da taŋ katsi, má dza'a nzanza ndiri má zlan̄ta a ka zlratan̄i ta hgani wa.

⁴⁰ Kaghuni guli, habafwa vgha, kabga ma fitik kul ndanantá kuni dza'a sagha Zwan̄a mndu,» ka'a.

Nərma kwalva nda sna ta skwi

Mat 24:45-51

⁴¹ Ka Piyer dawant̄a mant̄sa: «Mghama dá! ɲa aŋni nda ghəŋa ɲni re, ari ɲa inda mndu demdem a ta mna ka ta na mahdihdi na na,» ka'a nda tsi.

⁴² «Wa na mndu tdukwa nda mahizl ma ghəŋani na na? Tsaya a mndu dza'a dan̄ahəgani mnay ɲani: “Ta vlaghavla yu ta slna, ka vla ka ta skwa zay ɲa gwal ta magihatá slna nda fitikani,» ka'a ya ra.

⁴³ Rfu da tsa mndu dza'a sagha dan̄ahəga slanaghata ta magay mant̄sa ya! ⁴⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Dza'a fanaghafa ta tsa mndu ya ta ghəŋa inda tsa skwihani ya.

⁴⁵ Ala ka ka tsa kwalva ya ma ghəŋani mant̄sa: “Wana nda gərda mghama dá katək na,» ka'a ka lintá ps̄la sanlaha ma kwalva nda kwalva mi'aha, ka laghwi da zazaku nda sasaku ka ghuyaku katsi, ⁴⁶ dza'a saghasa mghama tsa kwalva ya dluk ma vaghu kul graftá tsatsi ta fitik ya kul snantá tsi, ɲa ghuyaghu-naptani ta dan̄wa katakata, ɲa tsanaghatani ta guma kawadaga nda gwal ta maga ghwadaka skwiha.

⁴⁷ «Tsa kwalva nda sna ta skwi ta kumə mghamani ka kwalaghutá tsi ta payavata ka magay ya, dza'a dgapdga lu kwərɔk. ⁴⁸ Kwalva ya kul snantá skwi ta kumə mghamani, ka magatá tsi

ta skwiha præk ka dɔgapta, ki'a yeya dza'a dɔgunɔta lu. Ka dagala vɔlanɔta lu ta mndu katsi, dagala dza'a dɔawa lu da tsi guli. Ka si fɔrta tani vɔlanɔ lu ta mndu katsi, fɔrta tani dza'a dɔawu lu da tsi guli,» ka'a.

Hwazɔɔaba ta mnduha ta gwada ta Yesu

Mat 10:34-36

⁴⁹ «Sagha da vzatá vu yu ta hadik, ta kumay yu ta gi kbaftani misimmisim. ⁵⁰ Dza'a lamla yu da ghuya dɔanɔwa manda ya ta lamə mndu da imi ma maga batem. Ya ta kzlə nda imi ma kulunɔ yu ta magatani. ⁵¹ Zɔdaku klagagha yu ta ghəŋa hadik ka kaghuni ta gray ra? Si ga! Daga vgha klagagha yu. ⁵² Daga ndanana, dzrafta a mnduha hutaf ma hga ta wi wa. Dzrafta a gwal hkən ta wi nda gwal his wa. Dzrafta a gwal his ta wi nda gwal hkən guli wa. ⁵³ Dza'a nda dma i da nda zwanɔ, dza'a nda dma i zwanɔ nda dani. Dza'a nda dma i ma nda makwani, dza'a nda dma i makwa nda mani. Dza'a nda dma i midzi nda ghwa'alani, dza'a nda dma i ghwa'ali nda midzani,» ka'a.

Nghawangha ta skwi ta magaku ndana

Mat 16:2-3

⁵⁴ Ka Yesu guli nda ndəghata dəmga na: «Nghay ghuni ta nɔatá ghwayak nda ga mazu ná, “dza'a saghasa imi” ka kuni ta mnay, gi nɔa magatani mantsa. ⁵⁵ Nghay ghuni ta vyakwa falaka Sud ná, “dza'a mamu vis gita,” ka kuni ta mnay, gi nɔa magatani mantsa. ⁵⁶ Tsa madɔgwirmadɔgwir madɔgwira ghuni ya! Nda sna kuni ta dganatá skwiha ta magaku ta hadik nda ya ta luwa, waka kuni traptá snanɔtá dganatá skwiha ta magaku ma na fitik na tama?» ka'a.

*Dzraftá skwi nda ghuma**Mat 5:25-26*

⁵⁷ «Waka kaghuni ka ghəŋa ghuni traptá tsatsaftá maga skwi dīna? ⁵⁸ Ka wlawla mndu ta kagha, ka sli'afra kuni ka dza'a da guma katsi, ŋavaŋa ka dzray nda tsi ma kdaku kuni ka 6hadaghata da tsa vla guma ya, da lamə ka da dzva mnda tsa guma, da klaftá tsi ta kagha ka vlata ma dzva la sludziha, da klaftá tsahaya ta kagha guli ka vzamta ma gamak. ⁵⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, “had'ka dza'a walaŋtá sabi hada ka ta kdīŋ a ka ta platá kdavakta anena tsa mndu ta vlaghata ya wu,» ka'a.

13*Mbədanafwambəda ta nzakwa ghuni, yaha kuni da rwuta*

¹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'adaghatá sanlaha ma mnduha mnay ŋa Yesu ta skwi ta slanaghatá gwal ma Galili psila Pilat ma fitika dray taŋ ta skwi ŋa Lazglafta. ² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mal ŋa tsa la Galili psila lu ya glakwa dmaku ka ŋa pďakwa sanlaha ma gwal ma Galili, kəl həŋ ka ghuytá tsa đanwa ya, ka kaghuni ta gray ra? ³ Malaghumala a ŋa taŋ wa. Ka mbədanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kuni demdem manda hahəŋ. ⁴ Ari tsa mnduha ghwanpďə tghas ta rwuta ma fitika zləmbanaghata sana həga daga ma Silwe ta həŋ ya ná, mal ŋa taŋ glakwa dmaku ka pďakwa sanlaha ma mnduha ma Ursalima a ka kaghuni ta gray na? ⁵ Malaghumala a ŋa taŋ wa. Ka mbədanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kaghuni manda hahəŋ guli,» ka'a.

Fu ya kul had ta yaku

⁶ Wya ka'a nda həŋ nda mahdihdi guli: «Mamu sana mndu dyaf fwa ghuraf ma vwaha inabani. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da daga yakwani. Ta lagha tsi ná, lay yaf a dekdek wa. ⁷ Ka'a nda tsa mndu ta ngha tsa vwaha inabi ya mantša: “ngha ba ta na ghuraf na, mahkəna vakwa da na ta sagha da daga yakwani, lay had ta yafta wa. Nəw ŋa zləŋutani ta vli ka bətbət na, tsințsa!” ka'a nda tsi. ⁸ “Mghama da! Ka va va tsi karaku, ka lapta yu ta vli mistani, ka pghința yu ta rgwa distani. ⁹ Ka waya ka skwi dza'a yafya kdaghalam. Ka yəglafa a tsi wu katsi ŋa tsința gha,”» ka tsa mndu ta nghay ya.

Mbanafta Yesu ta sana marakw kul dughwanaku badu sabat

¹⁰ Badu sana sabat, ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Hada, mamu sana marakw kul dughwanaku ta maga vaku ghwanpdə tghas ŋiŋ sulkuma halaway kut-suvud, laviŋ a ta sladata ndədap wa. ¹² Nghanța Yesu ta tsa marakw ya, ka hganța tsi. «Nda mba ka ma danwa gha makwa da,» ka'a nda tsi. ¹³ Ka faftá tsi ta dzvu tida, gi hadahada ka sladatá tsi ndədap, ka zləzlvu tsi ta Lazglafə. ¹⁴ Ka kuzlanafť tsi ta ŋuduf ta mgham ta ghəŋa tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, kabga tsa mbanafta Yesu ta mndu badu sabat ya. «Mamu fitik mku' ŋa maga slna sagha ghuni da mbamba vgha ghuni ma tsa fitikha ya, badu sabat a wu,» ka'a nda tsa tskatá vgha mnduha ya. ¹⁵ «Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Had inda kaghuni ta pla slani ka kdihani a tsi ta

wa guduk* ka klay da vla sa imi baɗu sabat wu ra? ¹⁶ Wana na marakw na ta sabə ma mndəra la Abraham Maghwanɗapɗə tghasa vakwani na manda hbuta halaway, ra a ka plinɗá tsəna marakw na ma tsa zida ya baɗu sabat wu ra?» ¹⁷ Ka ksutá tsa zlgħawa Yesu ya ta ghumahani ka hula. Ka rfu hamata sanlaha ma mnduha ta rfu ta ghəŋa inda nɗerma slna ta magə Yesu.

Ndaw dza'a gra lu ta ga Mgham Lazglafta

Mat 13:31-32, Mak 4:30-32

¹⁸ Ka Yesu guli mantsa: «Ndaw dza'a gra lu ta ga mghama Lazglafta na? Ndaw dza'a gra yu? ¹⁹ Ka guram nda hya kramasa klaf sana mndu ka sləgamta ma gam, ka dyaftá tsi ka glafta gəɗiz, ka babaftá dyakha ta hga tan ta zligamahani nzakwani,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa is

Mat 13:33

²⁰ Ka Yesu guli mantsa: «Ndaw dza'a gra yu ta ga mghama Lazglafta na? ²¹ Ka guram nda is klaf sana marakw ka laɓanamta ma gratá darama hupu hkən ŋa ŋlanafɗa inda tsa hupu ya nzakwani,» ka'a.

Wa dza'a lami da ga mghama Lazglafta?

Mat 7:13-14, 21-23

²² Ka tadaptá Yesu ta zwana luwa nda luwaha dagala dagala, ta sli'i tsi da luwa Ursalima, ka dza'a nda tagha skwi ŋa mnduha. ²³ Ka lagha sana mndu dawanta da tsi: «Mgham da! Ki'a yeya mnduha dza'a mbafta rki na?» ka'a. Ka Yesu nda hən mantsa: ²⁴ «Ŋavawaŋa ka lami nda ta watgha

* **13:15** Ngha ta Lukwa 2:7.

slrehwa. Ka yu ta mnaghunata na: Nda ndəgha gwal dza'a zba lami nda tida, trid̄ŋa trapta tan̄.

²⁵ «Ka sli'afsl̄i'a dan̄ahəga ka n̄ərzlaft̄a watgha ta ma bli kaghuni katsi, n̄a kuduslafta kaghuni ta dza watgha kazlay: Mghama d̄a! Mghama d̄a! Gunan̄naguna ta watgha kə'a. "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu!" ka'a dza'azlay nda kaghuni.

²⁶ "Taw kay Mghama d̄a! Ta va an̄ni si ta za skwi, ka sa skwi, ka tataghə ka ta skwi n̄a mnduha ta inda pazlala ma luwa n̄ni kay ra!" ka kuni dza'azlay nda tsi.

²⁷ "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu, laghwala demdem tavata i'i, kaghuni gwal ta maga ghwadaka skwi," ka'a dza'azlay nda kaghuni kay guli.

²⁸ Hada, dza'a waha kuni ta wahu nda hpada sli'in̄ŋ nghan̄ər kuni ta i Abraham nda Izak, nda Yakubu, nda inda anabiha ta nzaku ma ga mghama Lazglafta, wd̄in̄wda lu ta kaghuni ma bli. ²⁹ Dza'a sli'aksli'a mnduha nda ta slərpa luwa fwad̄, n̄a nzata tan̄ ka za skwi ma ga Mgham Lazglafta. ³⁰ Nda tsaya tama, gwal nda hul ndanana guli, dza'a nzakway hən̄ ta kəma. Gwal ta kəma ndanana, dza'a nzakway hən̄ nda hul,» ka'a.

Yesu nda Ursalima

Mat 23:37-39

³¹ Ma va tsa fitik ya, ka lagha sanlaha ma la Farisa slanaghat̄a Yesu, ka hən̄ mant̄sa: «Ta psa kagha Hiridus n̄a dzata, sli'afsl̄i'a hadna ka laghwa ka da sana vli,» ka hən̄.

³² «Lawa mnanat̄a tsa gərhan̄ ya kazlay: Ta ghazla duhwala halaway yu, ta mbamba gwal ma dan̄wa yu gita nda ya mahtsim, ta mahkəna fitik n̄a kd̄in̄ta d̄a ta slna d̄a, ka'a nda hən̄. ³³ Ka kd̄a yu ta mbada d̄a gita, nda ya

mahtsim, nda ya badīma. Ra a ka mtuta anabi ma sana vli, ka zlanṭá mtuta ma Ursalima wa.

³⁴ «Luwa Ursalima! Luwa Ursalima! Kagha ta rwanatá anabiha. Ghunəgagha gha Lazglafta ta mnduha ná, rwana ka, ka pslatá həŋ nda pala. Kumaŋkuma yu ta tskanatá mnduha gha tavata i'i, manda mana ghatalakw ta tskanatá ndudukhani ma zlambakani, ka kwalaghutá kuni. ³⁵ Wana lu dza'a zlaghunaṭá həga ghuni. Had kuni dza'a nghəglaṭá i'i dekdək ha ka sagha fitik dza'a mnə kuni kazlay: Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hga Mgham kə'a,» ka'a nda həŋ.

14

Mbanafta Yesu ta mndu bađu sabat

¹ Bađu sana sabat, ka sli'aftá Yesu ka lami da həga ga sana mali mataba la Farisa da za skwa zay. Ka pghaftá gwal hada ta iri tida ka nghay ndeezla.

² Mamu sani mndu kul dughwanaku nda hasla vghani ta nzaku hada. ³ «Mamu tvi ŋa mba mndu bađu Sabat re had wa a na?» ka Yesu dawanta da gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa.

⁴ Tsitsirid nzanza həŋ kul zlghanaftá wi. Ka lagha Yesu ksantá tsa mndu kul dughwanaku ya ka mbanafta, ka ghuniṭa dzaghani. ⁵ Ka'a nda həŋ tama mantsa: «Wa mataba ghuni ka dədəghadədə zwanani, ka slani a tsi da vəvrəm bađu Sabat dza'a kwal kul tdiginta misimmisim na?» ⁶ Trid, traptra həŋ ta skwi ŋa zlghanaftá wani.

Dasuwa káka nda vli ŋa nzata gha

⁷ Na nghay Yesu ta gwal hagaf lu ta zba vla nzaku dīnadīna, ka'a nda hən̄ nda mahdihdi mantša: ⁸ «Ka hgaf hga mndu ta kagha da vla za skwa zay, ma gi lə ka da nzata ma vli dīna, ka waya ka skwi mamu sana mndu ta malaghutá kagha hgaf lu ɲa da tsa vli ya. ⁹ Da lagha tsa mndu ta hgaftá kaghuni ya, da mnay ɲa gha kazlay: Sli'afslī'a, zlanəɲzla ta na vli na ta na mndu na kə'a, ɲa ksutani ta kagha ka hula ta dza'a nzəglata ma hamata vla nzaku. ¹⁰ Skwi ta raku ná, ka hgaf hga lu ta kagha da vla za skwa zay katsi, nzanza gha ma hamata vla nzaku karaku. Kə'a ka tsa mndu ta hgaftá kagha ya ná, “bay gra! sli'afslī'a, sawi da nzata hadya,” ka'a dza'azlay. Mantša tama nda tsafara vgha gha da gwal dza'a za skwi kawadaga nda kagha. ¹¹ Inda mndu ta glanaftá ghəɲani, dza'a vraganavra lu, inda mndu ta vraganatá ghəɲani dza'a kapanafkapa lu,» ka'a nda hən̄.

Hagaftá gwal ka pđu ɲa za skwa zay

¹² Ka'a nda tsa mndu ta hgafta ya mantša: «Ka magamaga ka ta skwa zay ɲa badawa ka vaghu dər skwa zay ka hani a tsi ɲa mnduha, ma laghu ka hagay ta gra gha ta gra gha, ta zwanama gha ta zwanama gha, ta laghuni ta laghuni, nda ya ta sləvdaha gha ka gadghəl ka gadghəl, da hgaftá hən̄ ta kagha ɲa plaghamta manava tsaya bađu ya ga taɲ guli. ¹³ Ka magamaga ka ta skwa zay ɲa badawa katsi, haga ta la ka pđu, nda la ka marghum, nda la nda rwa səlahə taɲ, nda gwal nda ghulpa, ɲa zay. ¹⁴ Dza'a nzanza ka nda rfu kabga hađ fitik dza'a plaghamta hən̄ manda va

tsaya wa. Lazglafta dza'a plaghamta badu fitik dza'a sli'agapta tdukwa mnduha nda hafu,» ka'a.

Skwa zay dagala

Mat 22:1-10

¹⁵ Tahula snanata sana mndu mataba tsa gwal ta za skwa zay ya tsa gwaɗa ya, ka'a nda Yesu mantse: «Rfu da mndu dza'a za skwa zayni ma ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu nda tsi mantse: «Lagha sana mndu ka magatá skwa zay dagala, ka hagarntá tsi ta mnduha nda ndəgha. ¹⁷ Ndusakwa skwa zay, ka ghunaftá tsa mndu ya ta duhwalani da mnanatá tsa mnduha hagarntá tsi ya kazlay: Saghawasa nda maga fitikani kə'a. ¹⁸ Lagha tsa mnduha ya ka mbahanaftá wi ta tva turtuk. "Mamu vwah skwa yu ná, tsaw nda nza tkwe' ka dza'a ɗa nghanata ná, kiɓa, wya dzvu," ka sani tanɗan nda tsi. ¹⁹ "Mamu slaha hva dzawa yu ghwan dza'a yu dzaghanta" ná, kiɓa, wya dzvu, ka sani. ²⁰ "Klafta ɗa yeya ta makwa ta ga maghurbi yu tsaya dza'a kwal yu ɓhata," ka sani nda ɗani. ²¹ Ka vragaghatá tsa duhwal ya dza-gha, ka rusanatá tsi ta mghamani. Ka ɓasaftá tsa ɗanahəgani ya ta ɗuduf. Ka'a nda tsa duhwalani ya mantse: "La misimmisim ta badawaha nda ya ta pazlalaha ma luwa, ka hagakta ka ta la ka pɗu, nda la marughumha, nda ghulpata mnduha, nda la nda rwa səlahatɗan," ka'a. ²² Tahula magatani, ka vradaghatá tsi. "Mghama ɗa, nda maga tsa skwiha mna ka ya kay, tsaw ta teke'a vla nzakuha, ka'a." ²³ "La ta tvi ta tvi nda ya ma vla ɗanɗatá gam, ka hlakta ka ta inda mnduha dza'a slanaghata ka, ka ɗa ndaghagapta vli ma hga ga ini, ka tsa ɗanahəga

ya nda duhwalani. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, had mndu mataba tsa gwal hagan lu ya dza'a danjta skwa zaya da wa,"» ka'a.

Dina zlanja duhwalha Yesu ta inda skwi

Mat 10:37-38

²⁵ Ma sana fitik ta mbaɗa mnduha rutututa ta tvi mista Yesu, ka mbəɗavata Yesu, ka'a nda həŋ mantsa: ²⁶ «Ka sagha da i'i mndu katsi, ba malaghutani ta ɗvutá i'i ka i dani nda mani, nda markwa taŋ, nda zwanani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nduk nda vərɗa ghəŋani tani, kada nzakwa tsi ka duhwala ɗa. ²⁷ Dər wa tsi ta kwalaghutá kla udza zləŋayni*, ka kwalaghutá dza'a mista ɗa, laviŋ a ta nzakway ka duhwala ɗa wa. ²⁸ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta baftá həga dagala katsi ní, had ta nzata ka mbəɗaftá mbsaka skwi dza'a zadinja tsi karaku ŋa nghayni ka mamu re had wa a tsedani prək ka kɗinja tsa slna ya ra? ²⁹ Ka mantsa a tsi wu, ka laghani ka thaftá mndəra tsa həga ya ka kwal kɗinja bafta katsi, inda gwal dza'a nghanavata ná, dza'a ghuɓasay həŋ. ³⁰ "Ngha ta na mndu na ta thaftá mndəra hga ka traptá kɗinja," ka həŋ dza'azlay. ³¹ Mantsa guli, ka ta kumay sana mgham ta vulu nda sana mgham katsi, had ta nzata karaku ka ndanapta ka dza'a laviŋərlaviŋ a wa a tsi ta guyata nda ghumani ta dza'a sagha guyata nda tsi nda mnduha dəmbu' hisamsak wu ra? Tsaw tsatsi, dəmbu' ghwan yeya ŋani ma mnduha. ³² Ka kə'a kə'a nghadapta laviŋta a tsi wu, ta ghunafghuna ta mndani da tsa sana mgham ya ta kul ɓhadaghatá

* 14:27 Ngha ta Lukwa 9:23.

tsi ndusa, ɲa dawa tva dzrafta nda tsi. ³³ Mantsa tama, haɗ mndu dza'a laviɲtá nzata ka duhwala ɗa mataba ghuni, ka zliɲ a tsi ta inda skwihani wu,» ka Yesu sganaghata.

Slughul kul haɗ zɗaku mida

Mat 5:13, Mak 9:50

³⁴ «Wya zɗa slughul, ka nda kɗa zɗaku mida katsi, ndaw dza'a vrəɣlanamta lu ta zɗakwani na? ³⁵ Zɗəɣla a ɲa pghafta ta vwah dər ɲa rgwa wu, dza'a pghidiɲpgha lu ta haɗik. Ka mamu mndu nda sləmənɲa snay, ka sna tsi,» ka'a.

15

Slafta sana mndu ta tuwakani nda zaɗa

Mat 18:12-14

¹ Ma sana fitik, ka gavadaghata gwal ta tska dzumna da sna gwaɗa da Yesu. ² Mbaɗa la Farisa nda gwal tagha zlahu ka ruruɲwaku. «Niɲna na mndu na ta ghənani ka gra gwal dmaku, wana ta za skwi kawadaga nda hən,» ka hən. ³ Ka mnə Yesu ɲa taɲ nda mahdihdi hdi: ⁴ «Waya mataba ghuni, ka dər mək tuwakhani, ka zaɗavaghuta ya turtuk mataba taɲ, dza'a kwal kul zlanavatá tsa pɗakuha taɲ təmbaymbsak təmbay mida ya ma mtak, ka laghwɪ da zba tsa turtuk ta zwaɗuta ya, ha ka nghanɲani na? ⁵ Manda nghanɲani, ka rfu tsi ta rfu, ka tsukwaftá tsi ta badzagani. ⁶ Manda vraktani dzagha, ka haganɲá tsi ta grahani nda sləvdahani. “Sawa ka rfa mu ta rfu, wana nda ngha yu ta tuwaka ɗa si ta zwaɗuta kay,» ka'a nda hən. ⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu ta luwa ta ghənɲa mnda dmaku turtuk ta mbəɗanaftá

nzakwani, ka ɲa tɔukwa mnduha tɔmbaymbsak tɔmbay mida ta kwalaghutá mbɔɔanaftá nzakwa taɲ,» ka'a.

Slafta sana marakw ta kwabani si ta zwaɔɔta

⁸ «Ari wati marakw ya, ta mutsaftá suley ghwanɲ, ka zwaɔɔgudunustá suley turtuk matabani, dza'a kwal kul tsamtá vu ma pitirla, ka tsukwa hɛga ka psay ɔasuwa ha ka nghanɲani na? ⁹ Manda nghanɲani, ɲa haganɲani ta magrahani nda slɔvdahani. "Sawa, rfama ta rfu, wana nda ngha yu ta suley ɔa si ta zwaɔɔta kay, ka'a." ¹⁰ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu da duhwalha Lazglafta ta ghɛɲa mnda dmaku turtuk ta mbɔɔanaftá nzakwani,» ka'a.

Dukwafta dani ta zwanani si ta zwaɔɔta

¹¹ Wya ka'a guli: «Mamu sana mndu his zwanani. ¹² "Ari da! Vlihavla ta ɲaɔa ma skwa za hɛga má dza'a yu mutsay," ka sagɛɲ nda dani. Aray, ka da taɲ. Ka dganaptá tsi ta gadghɛlani ta hɛɲ. ¹³ Tsɔɔakw fitik tahula tsa, ka dzawɲntá tsa sagɛɲ ya ta ɲani demdem, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta sana hadik di'ɲ. Hada, ka ɔadziɲntá tsi ta skwani ma maga sli'ɲsli'ɲ. ¹⁴ Manda kuɔɔta tsa skwani ya demdem, ka slatá maya ta tsa hadik ya. Lay, ta had skwi ɔekɔek da tsi wa. ¹⁵ Ka laghu tsi vzatá ghɛɲani ɲa maga slna ga sana mndu ma tsa hadik ya. Ka ghunaghatá tsa mndu ya da ngha ghuvazuha ma vwahani. ¹⁶ Ka dzɔ maya. Ta kumay si má ta za tsa skwa zaya ghuvazuha ya, lay had mndu ta vɲaɲta wa. ¹⁷ Ka zɲraftá tsi ta ndanu: "Kidaghi gwal ta ksa slna ga da ɔa, ta za skwi ka haslay, wana i'i hadna ta mtaku da maya! ¹⁸ Dza'a vru yu da da

ḏa. Vradaghata ḏa ya, da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku guli, ¹⁹ rgl a yu ka hḡay ka zwaṇa gha wu, fafa ta i'i manda mndu tek w mataba gwal magaghatá slna," ka yu dza'azlay nda tsi, ka'a. ²⁰ Ka sli'aftá tsi ka vraghuta da dani.

«Ta ghwa a ka ḡhadaghata dzagha wu, ka ng-hantá dani. Ka ksafatá tsi ta dani ka hidahida, ka sli'aftá tsi nda hwaya, ka lagha tsi habwa' tida, ka brusay. ²¹ «Ari Da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku ta kagha guli, rgl a yu ka hḡəgəlt a ka zwaṇa gha wu," ka tsa zwaṇ ya nda tsi. ²² «Klagapwa kla misimmisim ta tsa lḡut dīna katakata ya, ka sudanavata kuni, fanaf kuni ta halagar ta dzvu, sudanam kuni ta ḡaḡah ma səla. ²³ Ksagaghawaksa ta mamakwa sla nda uwasla, ka hnata kuni, ka za mu, ka rfa mu ta rfu. ²⁴ Nana zwaṇa ḏa wana tsi na ná, manda skwi si nda mta, wana vrakta nda hafu, si nda zadá ka nghavatá tsi," ka dani nda kwalvahani. Ka zraftá həṇ ta rfu.

²⁵ «Tsaw ma vwah zumala tsa mndu ya ta tsa fitik ya. Ta vraktá tsa zumali ya dzagha, laghani ndusa nda həga, ka snantá tsi ta ghudzaga dewdew nda skal u ga taṇ. ²⁶ Ka hḡantá tsi ta sani ma kwalva taṇ, ka ḏawanṭa da tsi ta skwi ta magaku. ²⁷ «Zwaṇama gha ya ta vrakta, ka dzatá da gha ta mamakwa sla nda uwasla, kabga nḡhantani ta ḏughwana," ka tsa kwalva ya nda tsi. ²⁸ Ka ḡasaftá tsi ta ṇuḏuf, ka kwalaghutá dza'a da həga. Ka sabə dani gatay ṇa lamani da həga. ²⁹ «Má kidagha vakwa ḏa na ta magaghatá slna, ta kwalaghu a yu

ðekdek ta snatá skwi ta mnihata ka wa. Ta ksaf a ka ta dər biza biza gu ka vlihata ɲa hnata da, ka rfay ɲni ta rfu nda graha da wa. ³⁰ Na vrakta zwaɲa gha ya ta zadánatá gadghəla gha ɲa gwal ta hliri ná, ɲani ta hna yu ta mamakwa sla nda uwasla ka ka,” ka’a nda dani. ³¹ “Sagəɲ, kawadaga kagha nda i’i inda fitik. Inda skwa da ná, ɲa gha ya. ³² Nda ra ka magatá skwa skalu, ka rfay mu ta rfu. Nana zwaɲama gha wana tsi na ná, si nda mta, ka vraktá tsi nda hafu. Si nda zaða, ka nghavatá tsi,”» ka dani nda tsi.

16

Nərma kwalva

¹ Ka Yesu nda duhwalhani guli mantša: «Mamu sana mnda gadghəl ta hlaftá huzlani ka pghanamtá sana mndu ma dzvu ɲa nghanata. Ka lagha lu da mnanata kazlay: Wa’a tsa mndu ya ta badza huzla gha kə’a. ² Ka hganťá tsi. Ka’a nda tsi mantša: “Waka ka ta magay ka lu ta snə yu ya na? Mnihamna káka ta maga slna gha. Ndanana na, nzəglanaghata a ka ta ghəɲa huzla da wa,” ka’a nda tsi. ³ Ka tsa mndu si ma dzvani tsa huzlaha ya mantša: “Waka yu dza’a magay tama? Wana hlaghuhla danahəga da ta inda huzlaha ma dzva da? Ka la yu da hva ka yu, had mbrakwa da wu. Ka la yu da gatá skwi ka yu, dza’a ksay ta i’i ka hula. ⁴ Ala, nda sna yu ta skwi dza’a yu magay dza’a kəl mnduha ka tsu’aftá i’i ghzlədisrə lu dazlay,” ka’a. ⁵ Tahula tsa tama ka hagaftá tsi ta gwal nda huzla danahəgani da həɲ. “Kidaghi skwi ta dza’a ka vlay ɲa danahəga da na?” ka’a nda tanťaɲa mndu. ⁶ “Garwa rdí dər mək ya,” ka’a nda tsi. “Klafkla ta

delewera gha, nzanza misimmisim ka vindafta ka ta hutafmbsak,” ka’a nda tsi. ⁷ “Ki da kagha, ta kidaghi ɲa gha ɲa vlay?” ka’a nda sani guli. “Buhwa hya dærmæk ya,” ka’a nda tsi. “Klafkla ta delewera gha, vindafvinda ta Tghasmbak,” ka’a nda tsi. ⁸ Hwidhwida na mndu na, ka tsa danahæga ya ka ghuba tsa ghwadaka mndu ya. Tsaw mal hidata mnduha ma na ghæɲa hadik na nzakwa tanj mataba tanj, ka zwana tsuwadək,» ka’a.

Laviɲ a mndu ta gwaftá danahæga his wa

⁹ «Ka i’i ta mnaghunata na: Hlawa na ghwadaka skwa gadghæl ta na ghæɲa hadik na, ka kasa kuni ta gra nda tsi. Baðu kdaghutani da kaghuni ya, ɲa tsu’ay Lazglafta ta kaghuni ma hægani ɲa kðekedzen. ¹⁰ Ka nda sna mndu ta ɲanatá skwi kwitikw, nda sna guli ta ɲanatá skwi dagala. Ka sna a mndu ta ɲanatá skwi kwitikw wu katsi, sna a guli ta ɲanatá skwi dagala wa. ¹¹ Ka laviɲ a kuni ta ɲanatá ghwadaka skwa gadghæla na ghæɲa hadik na wu katsi, wa dza’a mnay kazlay: Zlgha ta vërða skwa gadghæl kə’a? ¹² Ka laviɲ a kuni ta ɲanatá skwa gadghæl wu ní, wa dza’a vlaghatá vërða ɲa gha ma skwi tama.

¹³ «Laviɲ a kwalva turtuk ta ga kwalva danahæga his wa. Nda husanɲa sani turtuk, nda dɖutani ta sani. Ka mantsa a tsi wu, dza’a ndi’anava ndi’a ta vgha ta sani, ɲa husanɲa tsa sani ya. Laviɲ a kuni ta nzakway ka kwalva Lazglafta kuni guli na, ka kwalva tsemi kuni guli wa,» ka Yesu.

*Nzakwa la Farisa nda guma Lazglafta
Mat 11:12-13, 5:31-32, Mak 10:11-12*

14 Ka ghuḅasu la Farisa ta sna inda tsa gwada ya ta Yesu, kabga ḏvudva hahəŋ ta tsemi. 15 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka ḏḏukwa mndu aŋni ka kaghuni ta mara ghəŋa ghuni ta kəma mnduha. Tsaw nda sna Lazglafta ta ḡudufa ghuni. Tsa skwi ta ghubu mnduha nda ghuba ya ná, ka manzakḏaway nzakwani ta wa ira Lazglafta.

16 «Daga ghalya ta zlaftá lu ta mna gwada ta ghəŋa skwi vindaf lu ma deftera zlahá Musa, nda ya ma deftera anabiha, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga Batem. Ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga batem tama, ka zlaftá lu ta mna gwada ta ghəŋa Lfida Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka zlu'u mnduha ta vgha ŋa lami. 17 Tsaw mal ndəkweḏata hərḏuta luwa nda haḏik ka ḏəḏavaghuta thatá skwi turtuk ma zlahu,» ka'a.

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

18 «Mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ ka klaftá sani ná, hliri ta hlu tsa mndu ya. Mndu ta klaftá marakw ghzliŋ zə'ala taŋ guli ná, hliri ta hlu tsa mndu ya,» ka'a.

I sana mnda gadghəl nda Lazar

19 «Mamu sana mndu ghalya ka gadghəl, lgut kulefedfeda nda bla dzvani ta sudə tsi ta vgha. Inda fitik, skwi zdazda ta zə lu ga taŋ. 20 Mamu sana mndu guli Lazar hgani, ka pḏu, ka lku vghani dze'dze', ta zi'aku, ta hani ta watgha ga tsa mnda gadghəl ya. 21 Ta kumay si ta baghaftani nda wiwisa ḏafa ta rkata ma vlə zay tsa mnda gadghəl ya, sew mutsaf a wa. Ama kriha yeya katək ta sli'adaghata da ni'a tsa lkuhani ya. 22 Ka mtuta

tsa mndu ka pđu ya, ka tsukwaghatá duhwalha Lazglafta fata tavata Abraham. Ka mtutá tsa mnda gadghəl ya guli, ka pađamta lu. ²³ Ka ghuyə tsi ta đanwa katakata ma vla nzakwa gwal nda rwa. Kə'a kə'a klanťá ghəŋ ná, ka nghanťá tsi ta Abraham di'ŋ kawadaga nda Lazar. ²⁴ “Da đa Abraham! Tawatá hidahida ta i'i! Ghunafghuna ta Lazar ka tsughumamta tsi ta ndəfiŋa dzvani ma imi, ka diđifta tsi ta ghanik ləŋləŋləŋ, kabga ta ghuya đanwa yu katakata ma na vu na,” ka'a dzatá lawlaw. ²⁵ Ka Abraham nda tsi mantša: “Sagəŋ! Havaphava ka za mghama gha si ta zə ka ma nzakwa gha nda iri ta ghəŋa hadik, ta ghuyə Lazar ta đanwani ya. Ndana tama nda lba ŋudufa tsatsi, ta ghuyə kagha ta đanwa gha. ²⁶ Zlanha lu ta tsa, mamu mghama gudzuvruŋ ta dgamata. Dər má ta kumay mnduha ta sli'af ta hadna da aŋni ŋa dza'a da kaghuni ná, laviŋ a həŋ wa. Laviŋ a lu ta tsughwadagapta da kaghuni ka sagha da aŋni guli wu,” ka'a. ²⁷ “Ka si mantša tsi, wya dzvu, ghunatá Lazar da la ga da đa, ²⁸ kabga ta mamu zwanama đa hutaf. Ka dza'a tsi da snanamta həŋ, da sagha hahəŋ guli da ghuya đanwa ma na vla ghuya đanwa na,” ka tsa mnda gadghəl ya. ²⁹ “Mamu vindatá deftera zlahá Musa nda vindatá gwada la anabiha da zwanama gha, ka snasna həŋ,” ka Abraham nda tsi. ³⁰ “Slaghwa a tsaya da đa Abraham wu, ka sli'af hadna mndu da gwal nda rwa, ka lagha slanaghatá həŋ ka tsi ná, hadahada həŋ dza'a mbəđanaftá nzakwa tan,” ka tsa mnda gadghəl ya. ³¹ “Ka va a həŋ ta sna tsa zlahá Musa nda tsa gwadaha la anabi ya wu katsi, dər ki sli'af ta mndu da gwal nda rwa ka lagha slanaghatá həŋ,

had fitik dza'a snata hən wu, ka Abraham nda tsi,» ka'a.

17

Hidaku vla Yesu

Mat 18:6-7,21-22, Mak 9:42

¹ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Nda nza tkwe' ka nzakwa skwiha dza'a dziñtá mnduha ka tuthun. Ama danwani ma mndu ta zləmbiñtá sani. ² Ta dran ya ma hbanam lu ta buna ma lwi ka vzaghata da drəf, ka vzamtani ta sanlaha nda hta da dmaku. ³ Nghawa ghəña ghuni!

«Ka gaga zwanama gha ta dmaku, mnananmna dar. Ka mbədanaf mbəda tsi ta nzakwani, planapla ta dmakwani. ⁴ Ka dər ndəfáj səla gaghata tsi ta dmaku ta fitika turtuk ka va sagha tsi mnaghan̄ta kazlay: Bgadəya kə'a, plinispla,» ka'a.

Gwadata zlgħay nda ɲuduf

⁵ Ka gwal ghunay nda Mgham Yesu mantsa: «Sgan̄nagha zlgħay nda ɲuduf,» ka hən. ⁶ Ka Yesu tsu'anaf̄tá wani ta hən mantsa: «Ka mamu zlgħay nda ɲudufa ghuni taḅta hya kramasa katsi, dza'a mnay kuni ɲa ya babala ya kazlay: Tdaft̄da ta vgha gha ka dza'a ka vzamtá vgha ma drəf kə'a, ɲa snaghunatani.»

Vərda kwalva

⁷ «Ka mamu ya mataba ghuni ta hvanatahva ta mndu, ka ta nghanatá rini a tsi, na gi nghan̄ta tsa mndu ya ta saghani ma vwah ná, “sawi mis-immisim da za skwa zay” ka'a dza'azlay nda tsi ra? ⁸ Skwi dza'a tsi mnay ná, “diha skwa zay, ka

mbəɖapta ka ta lgut ɲa vla skwi ɲa ɖa, ta zə yu. Tahula tsa, ɲa zay gha ta ɲa gha kə'a." ⁹ Dza'a rfay ta tsa kwalva ya kabga magatani ta tsa skwi mnana tsi ya ra?

¹⁰ «Mantsa ya kaghuni guli, ka magamaga kuni ta skwi mnaghuna Lazglafta ɲa magay katsi, “nu hayhaya kwalva ma aɲni ɓa, skwi ya laviɲ ɲni ta magata maga ɲni, ka kuni mnay,”» ka'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu ksu rɖa mndu

¹¹ Ta dza'a Yesu da luwa Ursalima, ka labə tsi ma takataka hadika Samari nda Galili. ¹² Tata lamə nda la Yesu da sana luwa, ka sagha gwal ghwanɲ hlu rɖa mndu ta həɲ guyaku nda tsi. Ka nzagaghatá həɲ kətsau'. ¹³ «Mgham Yesu, tawatá hidahida ta aɲni,» ka həɲ kapaɲtá lwi. ¹⁴ Na gi pghafta irani ta həɲ, «lawa la maranaɲtá vgha ghuni ta mnda dra skwi ɲa Lazglafta,» ka'a nda həɲ. Tata mbada həɲ ka dza'a, gi kləwəɖ nda mbamba həɲ. ¹⁵ Na gi nghaɲtá sani turtuk mataba taɲ ta tsa mbatani ya, ka vraktá tsi nda zləzlva Lazglafta nda lwi dagala dagala, ¹⁶ ka lagha tsi zləmbatá ma ghuva Yesu, ka rfay. Tsaw mnda la Samari tsa mndu ya. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ghwanɲ a həɲ ta mbambafta kay ra? Ga tsaha təmbay ya katək na? ¹⁸ Nana mndu ka matbay na yeya kwenkwenɲ ta vragaghata da rfanaghatá Lazglafta ra?» ka Yesu ta ghəɲani. ¹⁹ «Sli'afslí'a gha ka dza'a ka, zlghay nda ɲudufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi.

*Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta
Mat 24:23-28,37-41*

²⁰ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Yawu dza'a sagha fitika ga mghama Lazglafta na?» ka həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ghur a dza'a nghan̄ta lu ta sagha ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. ²¹ «Hađ lu dza'a mnay kazlay: A'! "Wana tsi," a'! "Wa'a tsi" kə'a wa. Dina ka snan̄ta ghuni kazlay: Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta kə'a,» ka Yesu nda həŋ.

Fitik dza'a sagha Zwan̄a mndu

²² Ka'a nda duhwalhani guli mantsa: «Dza'a saghasa fitik ŋa kuman̄ta ghuni ta nghan̄tá fitika Zwan̄a mndu dər turtuk səla tsi, nghan̄ta a kuni wa. ²³ Ka lu dza'azlay nda kaghuni na: "A'! Wa a hada a," "a'! Wana hadna," yaha kuni da dza'a, yaha kuni da slaslamaku. ²⁴ Manda daslakwa wuda luwa ta sli'afta ta sana slərpu ka labə da sana vli ya ná, mantsa ya dza'a sagha Zwan̄a mndu bađu ŋani fitik. ²⁵ Ma kdə tsaya, dza'a ghuyapə ghuya ta dan̄wa katakata ŋa vziŋta na mnduha ta na fitik na. ²⁶ Tsa skwi ta maguta ma fitika Nuhu* ya ná, mantsa ya dza'a magakwa tsi ma fitika Zwan̄a mndu guli. ²⁷ Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka hla mi'i, ka vla kwagha tan̄ ŋa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lami da kwambalu, ka sagha imi vlundud zad̄anatá həŋ. ²⁸ Ka guram nda skwi ta magata ta fitika Ludu dza'a magakwa tsi. Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka sakway, ka dzawapta, ka ŋabay, ka babay, ²⁹ vagim bađu saghwa Ludu ma Suduma† ya, ka zlagatá drəfa vu zad̄anatá həŋ tendərzlele'. ³⁰ Manda va tsaya dza'a

* **17:26** Ngha ta Zrafta 6:5-12 nda 7:6-23. † **17:29** Ngha ta Lukwa 10:12.

nzakwa tsi bađu tsa fitik dza'a zlagapta Zwaņa mndu ya.

³¹ «Bađu tsaya, ka ta nzaku mndu ta dödematá ghəņa həga, dər ma mamu huzlani ma huda həga, yaha tsi da saha da hlay, ka hwayaghuta tsi. Mantsa mndu ma vwah guli, yaha vru dzaghani.

³² Havakwa markwa Ludu† 6a! ³³ Mndu ta kuma mbanafá hafani ka ghəņani ná, dza'a zadinjada.

Ama mndu ya ta zadintá hafani dza'a mutsaf-mutsa. ³⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, ma tsa rvidik

ya, gwal his ta hani ta ghzləņa turtuk, ņa klaghutá sani, ka zlanavatá sani. ³⁵ Mi'aha his ta hu'u ka skwa turtuk, ņa klaghutá sani ka zlanavatá sani.

³⁶ [Mnduha his ma vwah, ņa klaghutá sani ka zlanavatá sani,] ka'a nda həņ. ³⁷ Ka duhwalhani

nda tsi mantsa: «Ga dza'a magakwa tsa skwiha ya ní Mghama dá?» ka həņ. «Ka ga mbla skwi ya ná, hada ta tska gugzlum ta vgha,» ka'a nda həņ.

18

Sana ghwadaka mnda tsa guma

¹ Ka mnə Yesu ta mahdihdi ņa taņ, ņa gdavata taņ nda maga du'a, yaha malandugwa taņ da rwaku, da zlanatá həņ. ² Ka'a mantsa: «Mamu sana mnda

tsa guma ma sana luwa kul zləņa Lazglafta, had ghuyani nda mnda səla wa. ³ Mamu sana markwa

wadgu ma va tsa luwa ya guli, ta va gdata ta lagha da mnay ņani kazlay: Dgaņa guma mataba ņni nda ghuma dá, ka'a tazlay. ⁴ Nda kda fitika

kwalaghutani ta tsanatá tsa gumani ya. Tahula tsa, ka'a ma ghəņani mantsa: «Dər ma zləņa a yu ta

† 17:32 Ngha ta Zlrafta 19:26.

Lazglafta wu, had ghuya da nda mnda sɛla guli wu, ⁵ tsaw wana na wadgu na ta ghuya i'i, dɛr tsanata da ta na gumani na, yaha da gdata ta sagha da ghuya ghɛɲa da,"» ka'a. ⁶ «Fawa slɛmɛɲ ka sna kuni ta skwi mnɛ tsa ghwadaka mnda tsa guma ya ba! ⁷ Lazglafta yeya dza'a kwal kul maganata zɛaku ta mnduhani ta wahu da tsi gifitik nda rvidik tani ɲa gɛrda hɛɲ rki na? ⁸ Ka i'i ta mnaghunata, dza'a gi maganamaga ta zɛaku ta hɛɲ gi hadahada. Nziya nza tsi, baɗu vragata dza'a vragata Zwanɲa mndu ni, dza'a slanaghasla ta gwal ta zlglafta nda ɲuduf rki na?»

Mnda la Farisa nda sana mnda tska dzumna

⁹ Ka mnɛ Yesu ta sana mahdihdi guli kabga sanlaha ta ngha ghɛɲa taɲ ka gwal tɛdukwa ta kɛma Lazglafta ka ghuɓasa sanlaha. ¹⁰ Ka'a mantsa: «Mamu sana mnduha his ta ɲladafta da hɛga Lazglafta da maga du'a. La Farisa sani, mnda tska dzumna sani. ¹¹ Ka sladatá tsa la Farisa ya ka maga du'a ma ghɛɲani. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, ta rfay yu ta kagha, kabga nza a i'i manda sanlaha ma mnduha, gwal ghali, ka ghwadak mnduha, nda gwal hliri wa. Nza a yu manda ya mnda tska dzumna ya wa. ¹² Fitik his ta fata yu ka suma ma luma, ta vlay yu ta skwi turtuk ɲa gha ma skwiha da ghwan kɛ'a." ¹³ Na tsa mnda tska dzumna ya kay ka nzagaghata kɛsau', walaɲ a ta kapaɲtá ghɛɲ nda ta luwa wa. Mbada kɛ'a ka wuslikay dzvu, ka dza ghuva. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, tawa ta hidahida ta i'i ta nzakway ka mnda dmaku na," ka'a. ¹⁴ Ka i'i ta mnaghunata, ta lagha tsa mndu ya dzaghani, nda dzra ɲani nda

Lazglafta. Mantsa a nzakwa ɲa tsa la Farisa ya wa. Nzakwani ná, dər wa ta kapanaftá ghəɲani, dza'a gwitsaganagwitsa lu. Ka hananahana mndu ta ghəɲani, dza'a kapanafkapa lu,» ka'a.

Na gwal ta gara vgha nda zwani, ga mghama Lazglafta

Mat 19:13-15, Mak 10:13-15

¹⁵ Mbada mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ɲa tfanaghatani ta wi ta həɲ guli, Na nghan̄ta duhwalhani ta tsa hladaghatá zwani ya, ka ghzlə həɲ ta həɲ. ¹⁶ Ka hgan̄tá Yesu ta həɲ, ka'a mantsa: «Zlan̄wazla ta zwani ka sagma həɲ da i'i! Ma pyə kuni ta həɲ. Nda nza ga mghama Lazglafta ka ɲa gwal ta gara vgha nda həɲ. ¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wa ta kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwan̄ kwitikw ná, had̄ dza'a walan̄ta lami dida dekdek wu,» ka'a.

Sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Mak 10:17-31

¹⁸ Ka dawantá sana mghama la Yahuda da Yesu ka'a mantsa: «ɲərma mgham, nu da a yu magay ka da mutsafta yu ta hafu ɲa kdekeden̄ na?» ka'a.

¹⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu ta kəl ka hga i'i ka ɲərma na? Lazglafta turtukwani ɲərma. ²⁰ Nda sna ka, ka zlahu ta mnay: “Ma hlu ka tiri, ma dza ka ta mndu, ma ghali ka ta ghali, ma tsanava ka ta gwada ta mndu, vlatá glaku ɲa i da gha nda ma gha*, kə'a,» ka Yesu nda tsi. ²¹ «A'! Sna a i'i ta tsaha ya daga ma ga zwan̄a da ra,» ka'a. ²² Na

* **18:20** Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

snaŋta Yesu ta tsaya, ka'a mantsa: «Turtuk skwi ta pɔɔgɔdaghawta. La dzawɔntá skwiha gha, ka daganafɔta ka ta tɔɔdani ta la ka pɔɔ, dza'a mutsai ka ta gadghɛl ta luwa, ka vrakta ka, ka dza'a ka mista ɔa,» ka'a. ²³ Na snaŋtani ta tsa gwadɔ ya, su'anak kumani kabga gadghɛl ya katakata.

²⁴ Ngahanata Yesu ta tsa su'anaka ta ŋuɔufani ya, ka'a mantsa: «E! Nda bla ka lama gadghɛl da ga mghama Lazglafta. ²⁵ Ta dran lama ŋalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama gadghɛl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ «Ka si mantsa tsi, waya dza'a mbafta ɔa?» ka tsa gwal ta sna skwi ta mnɔ tsi ya. ²⁷ «Tsa skwi nda bla nzakwani da mnda sɛla ya ná, bla a da Lazglafta wu,» ka Yesu zlgħanaftawa taŋ. ²⁸ Ka Piyer mantsa: «A'a! Wana aŋni ta zlanɔta inda skwa ŋni, ka dza'a mista gha,» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda hɔŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlanɔla mndu kabga ga mghama Lazglafta, ta hgani, ka markwa taŋ a tsi, ka zwanamani a tsi, ka i dani nda mani a tsi, ka zwanani a tsi, ³⁰ dza'a kwal kul mutsaftá skwi dagala ma na zamana na, ŋa mutsaftani ta hafu ŋa kɔɔkedzɛŋ dazlay wu,» ka'a.

*Mnɔgɔlta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani
Mat 20:17-19, Mak 10:32-34*

³¹ Ka hgadagħatá Yesu ta duhwalhani ghwanɔpɔɔ his da tsi, ka'a nda hɔŋ mantsa: «Wana mu ta dza'a da Ursalima hada dza'a kɔɔfta skwi vindaf la anabi ta ghɔŋa Zwanɔ mndu. ³² Dza'a vlanɔla lu ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ŋa gagay taŋ, ŋa rarazay taŋ, ŋa tafay taŋ ta sɔɔɔk tida. ³³ Tahula slɔvapta taŋ nda krupi, ŋa dzata. Ta mahkɔna fitik,

ɲa sli'agaptani.» ³⁴ Sna a duhwalhani ta tsa skwi ta mnə tsi ya wa. Gwada nda difa ya ta snə hahəɲ, sna a həɲ ta klatá ghəɲani wa.

Mbanafɽa Yesu ta sana mndu nda ghulpa

Mat 20:29-34, Mak 10:46-52

³⁵ Ndu sadagħata Yesu tavata luwa Yeriku, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ta gatá skwi. ³⁶ Snaɲtani ta dəmga ta sli'adagħatá, ka dawəɲtá tsi ta skwi ta magaku. ³⁷ Ka mnanatá lu kazlay, Yesu mnda la Nazaret ya ta labə kə'a. ³⁸ Ka'a mantsa: «Yesu zwaɲa Dawuda, tawatá hidahida ta i'i,» ka'a dzatá lawlaw. ³⁹ Lagħa tsa gwal ta kəma ya ka davay, ka mbəl ɲa hanaftá wi. «Zwaɲa Dawuda, tawatá hidahida ta i'i!» ka'a sganagħatá lwi dagala dagala. ⁴⁰ Ka sladavatá Yesu. «Klakwakla,» ka'a mnanatá mnduha. Manda gavadanagħata, ⁴¹ «nu ta kumə ka ta magagħata da na?» ka Yesu dawəɲta da tsi. «Maləma da, ka nghəgləɲta yu ta vli,» ka'a nda tsi. ⁴² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nghəgləɲ ngha għa, zlgħay nda ɲudufa għa ta mbagħafta,» ka Yesu nda tsi. ⁴³ Gi hadahada, nzuwidid irani, ka sli'aftá tsi ka dza'a mista Yesu nda zləzlvə Lazglafta. Inda mndu ta nghanɽa ka zləzlvu tsi ta Lazglafta.

19

I Yesu nda Zakayus

¹ Ka ɓhadamtá Yesu da luwa Yeriku, ka labə nda mida. ² Mamu sana mndu ta hgə lu ka Zakayus, mali ta ghəɲa gwal tska dzumna, gadghəl ya guli. ³ Ka zbə tsi ta tva gmata nda Yesu, ka wa tsi ya.

Tsaw laviŋ a ta nghan̄ta wa. Ka dekweri nzakwani tskutska mnduha guli ⁴ Ka hwayaghatá tsi nda ta kəma, ka ŋladafta ta sana fwa babala, ŋa nghan̄ta Yesu ta labə nda ta tsa tvi ya. ⁵ Manda bhadaghata Yesu da tsa vli ya, ka kapaŋtá tsi ta ghəŋ, ka nghan̄dafta. Ka'a mantsa: «Zakayus, sasa gha misimmisim da ghuni ta dza'a yu gita,» ka'a. ⁶ Ka gi saha Zakayus, ka laghu həŋ da taŋ, ka tsu'aftá tsi ta Yesu nda rfu. ⁷ Nghan̄ta mnduha ta tsaya, mbaďa həŋ ka ruruŋwaku. «Wa a laghwa tsa mndu ya da mnda dmaku,» ka həŋ. ⁸ Ka sladata Zakayus, ka'a nda Mgham Yesu mantsa: «Sna ba Mghama ďa! Dza'a daganaftá sləahwa gadghəla ďa yu ta la ka pďu. Ka mamu mndu si hulgudunus yu ta skwani, fwaď səla dza'a planamta yu ta va tsa skwani ya guli,» ka'a. ⁹ Ka Yesu mantsa: «Samsa mbaku da na həga na gita, kabga zivra Abraham tsatsi guli. ¹⁰ Tsaya ná, sa psa gwal nda zaďa ŋa mbambanaftá həŋ Zwaŋa mndu,» ka'a.

Kwalvaha hkəŋ

Mat 25:14-30

¹¹ Tata snaysnay həŋ ta tsa skwi ya, ka sganaghatá Yesu ta mahdihdi kabga ndusanavatani ta luwa Ursalima. Guli ná, zlah gi dza'a zlagapzłaga ga mgham Lazglafta, ka mnduha ta ndanay. ¹² Wya tsa skwi ta mnə tsi ya: «Mamu sana mndu ka katsala mndəra taŋ ta laghwí ta sana hadík di'in, ŋa famta ka mgham, kada vrakta tsi. ¹³ Ma kďa tsi kada laghwí, ka haga'atá tsi ta gwal ksanatá slna ghwan̄ ka daganaftá tseda dasu* pal pal pal ta həŋ. “Ka

* **19:13** Tseda vagha mndu turtuk turtuk ya.

tsakala kuni ta tsakala nda tsi ta vraktá yu,” ka’a nda həŋ. ¹⁴ Tsa mndu ya ná, ta husaŋhusa ta tsa mnduha ta tsa hadik ya. Ka ghunaftá həŋ ta mnduha ta hulani kazlay: Va a ŋni ta gayni ta mgham ta ghəŋa aŋni wu kə’a. ¹⁵ Kulam nda tsa, ka famtá lu ma mgham, ka vraktá tsi ta hadikani. Ka hagaktá tsi ta tsa gwal daganaf tsi ta tsemi ya, ŋa dawanja da həŋ ta skwi mutsanagha həŋ. ¹⁶ Ka lagha sani taŋtaŋ. Ka’a mantsa: “Mghama dá! Ghwan mutsanaghata yu ta ghəŋa tsa vliha ka ya kay,” ka’a nda tsi. ¹⁷ “Dina tsa, vərda kwalva ka. Fitika tsa nzata gha ka vərda mndu ma skwi ki’a ya, ka ŋumna ta ghəŋa luwaha ghwan ta famta yu ta kagha,” ka tsa mgham ya nda tsi. ¹⁸ Ka lagha mahis. “Mghama dá! Hutaf mutsanaghata yu ta ghəŋa tsa vliha ka ya kay,” ka’a nda tsi. ¹⁹ “Kagha guli, ka ŋumna ta ghəŋa luwaha hutaf ta fanaghata yu ta kagha, ka’a.” ²⁰ Ka sagha sani. Ka’a mantsa: “Mghama dá! A’a tsemi dasa gha. Ma lgut si mbsamta yu. ²¹ Zlənafzləŋa yu ta kagha, nda bla gwada ta kagha, ta klay ka ta skwi kul fata ka, ta ts kay ka ta skwi ta vwah ya kul sləgaftá ka,” ka’a nda tsi. ²² “Ghwadaka kwalva ka. Ta gwada gha ta tsaghaghata yu ta guma. Nda sna kagha kazlay: Nda bla gwada ta i’i, ta klay yu ta skwi kul fata yu, ta ts kay yu ta skwi ta vwah kul sləgaftá yu kə’a a tsa wa. ²³ Kabgawu kwal ka kul famta ta tsa tsemi dá ya ma baŋki? Ma na vrakta dá na ná, ma ŋa klagapta dá nda zwan ta ghəŋani?” ²⁴ Ka mgham nda tsa gwal hada ya mantsa: “Kləgədanaghwa tsa tsemi dasu ya ka gwanaghata kuni ta tsa ghwan ŋani ya,” ka’a. ²⁵ Ka həŋ nda tsi mantsa: “A’a!

Ghwan̄ a ɲani tsa mghama ɗa wa!” ka hən̄ nda tsi. ²⁶ “Ka i’i ta mnaghunata wa, ka mamu skwi ɗa mndu katsi, ɲani ta sganaghata lu. Ala ka haɗ skwi ɗa mndu wu katsi, kləgadanaghutá va tsa ki’atani ta fə tsi ta ghən̄ tida ya, ka’a zlganaftawi ta hən̄. ²⁷ Tsa hamata gwal kul kuma nzakwa ɗa ka ga mgham ta ghən̄ja tan̄ ya, hlagaghawahla ta hən̄ ka pslata kuni ta hən̄ tawa ira ɗa, ka’a nda hən̄,”» ka Yesu. ²⁸ Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, Ka sli’aftá tsi ka mbaɗa ta kəma tan̄ ɲa dza’a da Ursalima.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Yuh 12:12-19

²⁹ Manda ndusanavatani ta luwa Beslaze, nda luwa Betani ta nzakway ndusa nda ghwá Zaytuŋ ya, ka ghunaftá tsi ta duhwalhani his. Ka’a nda hən̄ mantsa: ³⁰ «Lawala da na luwa ta kəma mu na. Bhadaghata ghuni ya, dza’a slanaghasla kuni ta zwan̄ja kɗih ta hba, ta kul walaŋtá mndu ta lafi tida. Ka plata kuni ka klaktá kuni. ³¹ “Ka ɲaw ta pla kuni na?” ka mndu nda kaghuni ya, “Mgham ta psay”» ka kuni dazlay nda tsi, ka’a.

³² Ka laghu tsa gwal ghunagha lu ya, ka slanaghatá hən̄ manda va ya mnana Yesu ta hən̄. ³³ Tata playplay hən̄, «ɲaw kuni ta zwan̄ja kɗih na?» ka tsa gwal nda kɗiha tan̄ ya. ³⁴ «Mgham ta psay,» ka hən̄ zlganaftawi ta hən̄. ³⁵ Ka klanaktá hən̄ ta tsa zwan̄ja kɗih ya ta Yesu. Ka pghaftá hən̄ ta lgutha tan̄ tida. Ka faftá Yesu tida. ³⁶ Ka gavu hən̄ ya ná, ka zlazlatə mnduha ta lgutha tan̄ ta tvi. ³⁷ Ndusadaghatani nda Ursalima, nda ta tsa tvi ta saha nda tvə ghwá Zaytuŋ ya, mbaɗa inda

tskata duhwalhani ka rfu, ka zləzlva Lazglafta nda lwi dagaladagala ta ghəŋa inda mazəməzəm ya nghanj həŋ. ³⁸ «Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mgham ta sagha ma hgani. Zđaku ta luwa, glaku ŋa Lazglafta ta luwa nda gaftək,» ka həŋ. ³⁹ «Lma ta na duhwalha na 6a, ka l6ata həŋ,» ka sanlaha ma la Farisa ta lami da taba dəmga. ⁴⁰ «Ka i'i nda kaghuni wa, ka hafha həŋ ta wa taŋ ná, pala dza'a wahay,» ka'a nda həŋ.

Taway Yesu ta luwa Ursalima

⁴¹ Ndusadaghatani dekdek nda luwa, ka ng-hanavatá tsi, ka taw tsi ta taw ta ghəŋani. ⁴² Ka'a mantsa: «Ka má nda sna kagha Ursalima káka má da zba zđakwa gha gita! Ndana tama, zadaghaghazada nghəglan̄ta a ka wa. ⁴³ Dza'a saghasa fitika ksaghaghata, ŋa dzə6afta ghumaha gha ka waghaftha, ka ŋamtá kagha hesl dər ndiga. ⁴⁴ Ŋa zadaghata nda mnduha gha tani. Zlanata a həŋ ta nzugwatá pala ta ghəŋa sani wu, kabga tsatsafa a kagha ta tsa fitika sagha Lazglafta da kata kagha ya wu,» ka'a.

Ghzlay Yesu ta gwal dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-17, Mak 11:15-19, Yuh 2:13-22

⁴⁵ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta, ka zlraftá tsi ta ghzlagaptá gwal ta tsakala. ⁴⁶ Ka'a mantsa: «Vinda a ma deftera Lazglafta kazlay: Həga dá ná, həga maga du'a ya kə'a ra? Na kaghuni ná, ka niŋta ka galigha la ghali†?» ka'a nda həŋ. ⁴⁷ Ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta inda

---

† 19:46 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11.

fitik. Mbada gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu, nda la mali ta ghəŋa mnduha ka psa dzatá Yesu. ⁴⁸ Ama sna a həŋ ta tvi ka həŋ dza'a ḡhanavata wu, kabga dar fata mnduha ta vgha ka sna gwaḡani.

20

Wa ta vlanṭá tvi ta Yesu ŋa magay mantsa na?
Mat 21:23-27, Mak 11:27-33

¹ Ma sana fitik, ma tsa fitika tataghay Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta, ka mna Lfida Gwada ya, ka sli'adaghatá la mali mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, nda la galata mndu slanaghata. ² Ka həŋ mantsa: «Mnaŋnamna, ka wa ta mnaghatá maga na skwiha na, ka wa ta vlaghatá mbrakwa magay?» ka həŋ nda tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ka dawaghuna dawa i'i guli. ⁴ Lazglafta ta ghunagatá Yuhwana da maga batem re, ari mnduha a na? mnihawa mna,» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka nzatá həŋ ka dzrəkay mataba taŋ. «“Ka Lazglafta ya ta ghunagata” ka mu, “nu kul zlghaftá kuni ta gwaḡani ḡa,” ka'a dza'azlay nda amu. ⁶ “Ka mnduha ya” ka mu guli, dza'a zlrətsaku mu nda pala da inda mnduha ŋa pslatá amu, kabga nda sna inda taŋ kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ⁷ «Sna a aŋni ka wa ta ghunagaghata wu,» ka həŋ nda tsi. ⁸ Ka Yesu mantsa: «Ahaa! I'i guli ná, haḡ yu ta mnaghunata ka wa ta vlihatá mbrakwa maga tsa skwiha ya wu,» ka'a nda həŋ.

Sana mnda vwaha inabi ta sidi
Mat 21:33-46, Mak 12:1-12

⁹ Tahula tsa, ka zlraftá Yesu ta mna mahdihdi ɲa mnduha, ka'a mantsa: «Lagha sana mndu ka ɲabatá fuha inabi ma vwahani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi distaluwa ɲa nzdavata. ¹⁰ Magatá fitika daga yakwa fwa inabi, ka ghunaftá tsa mndu ya ta kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya, ɲa hlanaftá mayaka ɲani ma yakwa fu. Ka mbədanatá tsa gwal ta hva tsa vwah ya ta tsa kwalva ya nda dzə kul klanafta. ¹¹ Ka ghunglaftá tsi ta sana kwalvani, ka rəhaptá həŋ ta tsaya guli, ka rarazata, ka vriŋta kul klanafta. ¹² Ka ghungladaptá tsi ta mahkəna kwalvani, ka balanatá həŋ ta tsaya guli ka vzidiŋta. ¹³ Ka dani ma tsa vwaha inabi ya mantsa: “Waka yu dza'a magay? dza'a ghuna zwanja da dvu yu, yu. Tsatsi yeya dza'a vlə həŋ ta glaku ɲani,” ka'a. ¹⁴ Na ghur nghay tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya ta lagha tsa zwanja ya, gi ka həŋ mantsa: “Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya tane, dzamadza, ka nzakwa na fuha inabi na ka ɲa mu,” ka həŋ. ¹⁵ Ka tsəhaghatá həŋ di'ɪŋ nda tsa vwaha inabi ya, ka dzata.» Ka Yesu mantsa: «Mantsa tama ní, nu dza'a maganata dani ma vwaha inabi ta həŋ? ¹⁶ Dza'a laghala slanaghatá tsa gwal ta hva tsa vwaha inabi ya, ka pslatá həŋ. ɲa klaftani ta tsa fwa inabi ya, ka fanamta ma dzvu ta sanlaha ma mnduha,» ka'a nda həŋ. «Had tsaya dza'a magaku mantsa wu,» ka tsa mnduha ta sna gwada Yesu ya hlaftawi.

¹⁷ Ka naghadamtá Yesu da kuma taŋ, ka'a mantsa: «Nu klatá ghəŋa tsa gwada vindaf lu ma deftera Lazglafta kazlay:

Tsa pala wuɖidiŋ gwal ta ba həga ya,

ta nuta ka palaka tughwa hēga* kə'a ya?

¹⁸ Inda mndu dza'a nzeghwafta ta tsa pala ya, dza'a huruḅu huruḅa. Ka tsa pala ya ta dədanaghatá tsa mndu ya katsi guli, dza'a hu'anap hu'a ḡərdək,» ka'a.

Nda ra ka pla dzumna ḡa mghama Ruma ra?

Mat 22:15-22, Mak 12:13-17

¹⁹ Ma va tsa fitik ya, ka zbə la mali ta ghəḡa gwal dra skwi ḡa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, ta tva ksaftá Yesu, kabga nda sna həḡ kazlay: Ta ghəḡa taḡ ta mna Yesu ta tsa mahdihdi ya kə'a, ama ka zləḡaftá həḡ ta mnduha.

²⁰ Ka va dákwaṣ həḡ ta Yesu, ka ghunadaghatá həḡ ta sana mnduha ta nzakway manda va ya ḡərma mnduha ya, da dawa gwada da Yesu, ḡa dákwaṣa gwada da tsi, ḡa ksafta ka vlanṡá ḡumna.

²¹ Ka dawanṡá həḡ da tsi: «Mghama dá! Nda sna ḡni ta gwada ta gwadə ka, nda skwi ta taghə ka tdukwa nzakwani kə'a. Had ka ta gala mndu wu, tva nzaku kahwathwata manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə ka,» ka həḡ. ²² «Mnaḡnamna, nda ra re ra a wa a ka play mu ta dzumna ḡa mgham Sezar na?» ka ga ḡni. ²³ Tsatsafta Yesu ta tsa madḡwirmadḡwira taḡ ya, ka'a nda həḡ mantsa: ²⁴ «Yahawa ka nghanata yu ta tsa kwaḅu† ya. Fuwata wa nda hga wa na thaf lu tida na na?» ka'a. «ḡa mgham Sezar ya,» ka həḡ. ²⁵ «Ala plawa ḡa mgham Sezar ta ya ta nghanatá mgham Sezar. Plawa ḡa Lazglafta ta ya ta nghanatá Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Trid traptra həḡ ta ksaftá krughuvani ma

* **20:17** Ngha ta Zabura 118:22. † **20:24** Ngha ta Lukwa 15:8.

skwi ya ta mnə tsi ta kəma mnduha. Tsa zlgħawani yeya ta vlanťá ndərmimay ta həŋ katək, ka nzatá həŋ faflara.

Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ra?

Mat 22:23-33, Mak 12:18-27

²⁷ Ka gavadaghatá sanlaha ma la Sadukiya guli tavatá Yesu. Tsa la Sadukiya ya gwal ta mnay kazlay: Had sli'agapta ma mtaku nda hafu wu kə'a ya. Ka dawantá həŋ da Yesu. ²⁸ «Mghama dá! Ka Musa vindanənafta na: “Ka mamu sana mndu nda zwanamani ta klaftá marakw ka mtuta kul yatá zwan katsi, ka kla tsa mndu ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ɲa yanatani ta zivir ta zwanamani†,” ka'a. ²⁹ Tsaw mamu la zwanama ndəfán həŋ. Ka klaftá zumali ta marakw ka mtuta kul yatá zwan. ³⁰ Ka klutá mahis ta tsa wadgu ya, ³¹ mantša ya mahkən, ka raftá həŋ ndəfán ndəfán tida ka rwuta həŋ, had ya ta yatá zwan nda tsi wa. ³² Mantša ya guli ka mtanaghatá tsa marakw ya. ³³ Mantša tama ní, ɲa wa ɲa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya badu sli'agapta ma mtaku nda hafu, ya wya klukla tsa mnduha ya ndəfán ndəfán ka markwa taŋ na?» ka həŋ nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Ta kluvustá vgha zgwana nda mi'aha ma na ghəŋa hadik na, ³⁵ ama zgwana nda mi'aha gwal nghadap Lazglafta kazlay: Nda ra həŋ ka vragapta ma mtaku nda hafu, ɲa nzaku nda hafu ma mbədakwa luwa dazlay kə'a ya, had həŋ dza'a kluvustá vgha wa. ³⁶ Had həŋ dza'a mtəgəltá mtaku wu, kabga nda nza həŋ manda duhwalha

† 20:28 Ngha ta Zlrafta 38:8 nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6.

Lazglafta. Nda nza həŋ ka zwana Lazglafta, kabga sli'agapsli'a həŋ ma mtaku, ka nzata nda hafu. ³⁷ Kdiŋkda Musa ta mnata kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ŋa nzaku nda hafu kə'a. Ma vla gwada ta ghəŋa mubukw ta zlgħaku, ka hgə tsi ta Mgham, "ka Lazglafta Abraham, ka Lazglafta Izak, ka Lazglafta Yakubuŋ." ³⁸ Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wa, Lazglafta gwal ndiri ya, kabga inda taŋ demdem ŋani ta nzakwa həŋ nda hafu.» ³⁹ Rkau' tsu'uwaghu tsu'a sanlaha ma gwal tagha zlahu ta gwada, ka həŋ mantša: «Zda tsa gwada gha ya Mghama da,» ka həŋ, ⁴⁰ Walglaŋ a həŋ ta dawglaŋtá sana skwi da tsi wa.

*Kristi ná, Mghama Dawuda ya
Mat 22:41-46, Mak 12:35-37*

⁴¹ Ka Yesu mantša: «Kura ki lu ta mnay kazlay: Kristi ná, zwaŋa Dawuda ya kə'a na? ⁴² Wya mnamna vərda Dawuda ma deftera Zabura kazlay:

“Ka Mgham Lazglafta nda mghama da ná,
nzanza nda ga zeghwa da,

⁴³ ta nanaftá yu ta ghumaha gha ka skwa ta diŋlay
səla gha*” kə'a.

⁴⁴ Waka Kristi dza'a nzaku ka zwaŋa Dawuda, ya
wya “Mgham” ka Dawuda ta hgay?» ka'a.

*Yaha kuni maga skwi manda gwal tagha zlahu
Mat 23:1-36, Mak 12:38-40*

⁴⁵ Tata sna tsa gwada ta mnə tsi ya mnduha,
ka Yesu nda duhwalhani mantša: ⁴⁶ «Daswa ka
kuni nda gwal tagha zlahu zdəgana wawaku ta

---

§ 20:37 Ngha ta Sabi 3:2, 6. * 20:43 Ngha ta Zabura 110:1.

həŋ nda lgut zutututa ta kuma gagay lu ta zgu ŋa taŋ ta dawadawa ya. Vla nzaku ta kəma ŋa taŋ ta zbay ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma vla za skwa zay. ⁴⁷ Hahəŋ gwal ta tskugudunustá skwa mi'a wadgu. Ta slriŋsra həŋ ta maga du'a ŋa ghubu. Dza'a tsanaghatsa lu ta guma ta həŋ katakata,» ka'a.

21

Sana markwa wadgu ka pđu

Mak 12:41-44

¹ Kə'a ka Yesu fatá iri ná, ta pgha tsemi gwal gadghəl da akwata pgha tsemi ma həga Lazglafta. ² Ka nghanťá tsi guli ta sana markwa wadgu ka pđu ta pgha aneni his dida. ³ Ka'a mantsa: «Kah-wathwata ka yu ta mnaghunata ná, mal ya markwa wadgu ka pđu ya ta pghadatá tsemi ka inda sanlaha. ⁴ Tsa tsemi pghada sanlaha ya ná, ma fəta tani da həŋ kla'ata həŋ ka pghadata da tsa akwati tsemi ya. Ya marakw ya ná, kđavakta skwi ma ŋa zayni pghada tsatsi,» ka'a.

Dza'a tasiŋtasa lu ta həga Lazglafta, ka Yesu

Mat 24:1-2, Mak 13:1-23

⁵ Mbađa sana mnduha ka mna gwada ta ghəŋa đinakwa həga Lazglafta nda rkatarkani nda pala nda skwiha ta vlə lu ŋa Lazglafta. Ka Yesu nda həŋ mantsa: ⁶ «Tsəna skwi ta nghə kuni na ná, dza'a saghasa fitik ŋa kwal kul nghəglanťá nzugwatá pala ta sani, dza'a tasiŋtasa lu,» ka'a.

Skwi dza'a magaku ma kđakwa ghəŋa hadik

Mat 24:1-2, Mak 13:3-13

⁷ «Mghama dá! Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, mndəra wati n̄izla dza'a kəl lu ka snan̄tá magakwa tsa skwiha ya tama?» ka hən̄ nda tsi. ⁸ «Daswa ka kuni da nanaghunaftá lu, kabga nda ndgha gwal dza'a sagha ka klaftá hga dá ka mnay kazlay: "I'i Kristi, ndusakndusa fitik," ka hən̄ dza'azlay. Yaha kuni da dza'a mista tan̄. ⁹ Bađu da snan̄ta kuni ta mna gwada ta vulu ta vulu lu, nda ghazen̄zen̄ ta ghazen̄zen̄ lu ya, yaha n̄udufa ghuni da tđu, ya kďakwa ghəŋa hadik a tsaya karaku wa. Tkwe' ka tin̄laghuta tsa skwiha ya ta slata,» ka'a. ¹⁰ «Dza'a vulay mndəra sana mnduha ta vulu nda mndəra sana mnduha. Dza'a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham. ¹¹ Dza'a ghudzavafghudza hadik katakata. Dza'a mamu ďan̄waha, nda maya guli ma vliha kavghakavgha. Dza'a mamu skwiha ta gaga zlən̄, nda n̄izlaha dagaladagala dza'a saha ta luwa, ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

¹² «Ma kďaku tsa skwiha ya magaku dza'a kasay lu ta kaghuni, dza'a ghuyay lu ta ďan̄wa ŋa ghuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da həga tagha skwa la Yahuda, ŋa tsaghunaghatá guma, dza'a tsatsam tsatsa lu ta kaghuni ma gamak, dza'a hlay lu ta kaghuni ta kəma mghamha nda n̄umnaha, kabga nzakwa ghuni ka ŋa dá. ¹³ Dza'a slaghunaghasla tsa skwiha ya, ŋa maran̄ta ghuni ta nzakwa ghuni ka masləm̄tsəka dá. ¹⁴ Wya skwi ŋa famta ghuni ma ghən̄: Yaha kuni laghwi da ndanay ká kuni dza'a waraptá ghəŋa ghuni. ¹⁵ I'i, dza'a ndanaghu-naktá tva gwadaha nda d̄ifil ŋa ŋarapta ghuni ta ghumaha ghuni, ŋa trapta tan̄ ta skwi ŋa mbəďay.

16 Kulam nda dadaha ghuni tani, nda mamaha ghuni tani, nda zwanama ghuni tani, nda zbəha ghuni tani, nda graha ghuni guli tani, dza'a vlatá kaghuni ŋa pslanaghutá sanlaha mataba ghuni. 17 Dza'a husanḡhusa kuni ta həŋ demdem, kabga nzakwa ghuni ka ŋa da. 18 Ama dər turtuk had ya dza'a dədavaghuta ma swida ghəŋa ghuni wa. 19 Drusa ka kuni da nzata, ya tsaya dza'a kəl kuni ka kataftá htsiŋa ghuni,» ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá luwa Ursalima

Mat 24:15-21, Mak 13:14-19

20 «Badu da nghanḡta kuni ta wanafta sludziha ta luwa Ursalima ya, ya ndusa kdakwa gwada tida nda tsa. 21 Ka mantsa tsi katsi, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta ghwá. Ka sli'apta gwal ma luwa Ursalima guli. Yagha gwal tahula luwa da sagha ka lami da huda luwa. 22 Mantsa ya dza'a tsanaghata Lazglafta ta guma ta mnduhani, ŋa hđanamtá ghəŋa skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta. 23 Daŋwa ŋa mi'aha nda hudi dza'azlay, nda gwal nda zwanḡ ta ghuva taŋ ma tsa fitik ya, kabga dza'a mamu ghuya daŋwa dagala ma tsa fitik ya. Dza'a marananḡmara Lazglafta ta 6asa ŋudufani ta tsa mnduha ya. 24 Dza'a pslapsla lu ta həŋ nda kafay nda za, dza'a hlaghahla lu ta həŋ da ga vu'a mataba mndəra sana mnduha. Dza'a tasiŋtasa gwal kul snanḡtá Lazglafta ta luwa Ursalima, ha ka kdaghuta fitika gay taŋ ta mgham.»

Dza'a vragavra Zwanḡa mndu

Mat 24:29-31, Mak 13:24-27

25 «Dza'a nghanaku ŋizla ta fitik nda tili nda tek-watsa. Ta ghəŋa hadik guli, dza'a ghudzaga

drəf, ɲa vavalakwa imi, ɲa ksutani ta mnduha ka zləŋ katakata, snaŋta a həŋ ta skwi ɲa magay wa. ²⁶ Dza'a rwaku mnduha da zləŋa vəl ndana skwi dza'a magaku ta ghəŋa hadik, kabga dza'a ghudzavafghudza skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ²⁷ Ma tsaya dza'a nghanja lu ta Zwanja mndu ta saha ma mbrakwani nda glakwani dagala ma kusay. ²⁸ Ka zlafzla tsa skwiha ya ta magaku katsi, ka payavata kuni, ka kapaŋta kuni ta ghəŋ ya ndusakwa fitika mbakwa ghuni tsa,» ka'a.

Gwada ta ghəŋ ghuraf

Mat 24:32-35, Mak 13:28-31

²⁹ Wya ka'a granaftá həŋ guli: «Nghawangha ta ghuraf nda inda fuha 6a. ³⁰ Ka nda ngha kuni ta zlafta taŋ ta daku, gi nda sna kuni ndusa dəwiŋ kə'a. ³¹ Mantsa ya, ka nda ngha kuni ta magakwa tsa skwiha ya, ka snaŋta kuni ndusakndusa fitika ga mghama Lazglafta kə'a. ³² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had na mnduha gitana na dza'a rwuta demdem, makdaku inda tsa skwiha ya ka magaku wa. ³³ Dza'a lula luwa nda hadik, gwada da ná luta a dekdek wu,» ka'a.

Daswa ka kuni yaha kuni da hani

³⁴ «Daswa ka kuni da laghu kuni dzamtá ghəŋ ma skwi ɲa zay nda za, nda skwi ɲa say nda sa, nda ndana nzaku ma ghəŋa hadik, da sagha tsa fitika sagha Zwanja mndu ya ksaghunaghata dluk. ³⁵ Manda vza kadəŋ ya dza'a sagha tsi ta ghəŋa inda mnduha ta ghəŋa hadik tender. ³⁶ Hzleŋa ka kuni nzata, ka va maga kuni ta du'a dər ta wati luwa tsi, kada mutsafta kuni ta ndapta ma inda tsa

skwiha dza'a magaku ya, ɲa sladata ghuni ta kəma Zwaɲa mndu,» ka'a.

³⁷ Gifitik gifitik ya, ta tatagha skwi Yesu ma həga Lazglafta. Gahawu gahawu ya guli, laghwani hanə ta sana ghwá ta hgə lu ka ghwá zaytuɲ.

³⁸ Tsadakwa vli gasərdək ya, sli'adaghata inda mnduha da sna gwaɗa ta mnə tsi ma həga Lazglafta.

22

Kurata Zudas ta skwaptá Yesu

Mat 26:1-5,14-16, Mak 14:1-2,10-11, Yuh 11:45-

53

¹ Ka ndusagaghatá fitika za buradi kul had is mida ta hgə lu ka skala Pak. ² Ka zbə la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta tvi ɲa ksafatá Yesu ɲa dzata. Kəl hən ka psa tvi nda psa ná, kabga ta zləɲay hən ta mnduha.

³ Tsaw ka lami halaway da Zudas ta hgə lu ka Iskaryut ta nzakway mataba mbsaka gwal ghwanɲpɗə his. ⁴ Ka sli'aftá Zudas ka laghwi dzrafta nda la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la mali ta ghəɲa gwal ta ngha həga Lazglafta kə'a dza'a lavinjtá ksanaftá hən ta Yesu. ⁵ Ka rfu tsahaya ta rfu. Dza'a vlaghavla aɲni guli ta tsemi, ka hən nda tsi. ⁶ Tahula dzrafta taɲ, ka zbə tsi ta fitik ya dza'a kəl tsi ka vlanjtá hən ta Yesu kul snanjtá mnduha.

Payay Yesu ta gwaɗa ta skwa skala Pak

Mat 26:17-25, Mak 14:12-21, Yuh 13:21-30

⁷ Ka sagha tsa fitika za buradi kul had is mida ya. Tsa fitik ya ta kəl lu ka dzaɓa maɲazak ɲa

za skala Pak. ⁸ Ka ghunaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana: «Lawala ka dza'a kuni payamaftá skwa zaya Pak,» ka'a nda hən. ⁹ «Ga ta kuma ka ta dza'a ηni payamafta na?» ka hən nda tsi. ¹⁰ Ka'a nda hən mantsa: «Wya tsi, na lama ghuni da luwa ya, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani da tsa həga dza'a lami tsi ya. ¹¹ «Ga tsa vli ηa zay ηni ta skwa zay ηa skala Pak kawadaga nda duhwalha da ya na ka Mgham nda kagha?» ka kuni dazlay nda zə'ala həga ma tsa həga ya. ¹² Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi dagala ta ghəηa sana həga, nda payatá inda huzla mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwa zay ηa skala Pak,» ka'a nda hən. ¹³ Ka sli'aftá hən ka laghwi, ka slanaghatá hən ta tsa skwiha ya manda ya mnanaf tsi ta hən. Ka payaftá hən ta skwa zay ηa skala Pak hada.

Kwanaha zay Yesu ta skwi nda duhwalhani

Mat 26:26-30, Mak 14:22-26, 1Kwa 11:23-25

¹⁴ Na sagha tsa fitik ya, ka nzatá tsi ka za skwa zay kawadaga nda gwal ghunay. ¹⁵ Ka'a nda hən mantsa: «Ndada a kumafta yu ta zay da ta na skwa zaya skala Pak na kawadaga nda kaghuni ma kdaku yu ghuya danwa wa. ¹⁶ Mantsa nza-kwani, ka yu ta mnaghunata ná, had yu dza'a zəglanťá na skwa zay na dekdek ha ka sagha fitika dzatá ghəηani ma ga mghama Lazglafta wu,» ka'a. ¹⁷ Ka kapanťá tsi ta leghwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka'a mantsa: «Zlghawa ta na leghwa na, ka rafta kuni tida, ka'a. ¹⁸ Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, kwanaha say da nana ta ima

yakwa inabi dekddek, ha ka sagha fitika ga mghama Lazglafta.»

¹⁹ Ka kapaftá tsi ta buradi, tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka 6lanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha dá ya vla lu ɲa ghuni, ka maga kuni manda nana ɲa havay ghuni ta i'i,» kə'a ka vlanťá tsi ta həɲ.

²⁰ Tahula zuta taɲ ta skwa zay, ka kapaftá tsi ta leghwa manda tsaya guli, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, slər6atá zughu mataba mnduha nda Lazglafta ya nda ma usa dá ta pghuta ɲa ghuni.

²¹ Nghawa 6a! Nana mndu ta skwaptá i'i na ná, wana ta za skwi zay kawadaga nda i'i. ²² Wya te'uwa dza'a mtaku Zwanja mndu manda ya ghada Lazglafta ta mnata, ama ɗanwani ma mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzva mnduha ɲa dzata!» ka'a.

²³ Ka zraftá tsa duhwalha ya ta ɗaɗaway da sani nda sani ta tsa mndu mataba taɲ dza'a magatá tsa skwi ya.

Wa mali na?

²⁴ Ka sli'avafťá gwada duk mataba tsa gwal ghunay ya. Wa ta nzakway ka mali mataba mu na? ka həɲ zlerɗanafta. ²⁵ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Ta ga má mgham mghama taɲ mghamha kul snanťá Lazglafta ta ghəɲa mnduha taɲ. “Nərma mnduha,” ká lu má hga aɲni, ka tsa gwal ta ga mgham ta ghəɲa taɲ ya. ²⁶ Yaha ɲa ghuni da nzakway manda tsaya. Katək ná, ka nzanza tsa mndu ka mali mataba ghuni ya manda zwanj kwitikw. Tsa mndu ta kla kəma ya guli, ka nzanza tsi manda mndu ta dga skwi ɲa mndu. ²⁷ Wa mali katək na, mndu

ta nzata ka zay zay re? Ari mndu ta dgaydgay a na? mndu ta nzata ka zay zay mali kasi'i ki'e? Ala, wana i'i mataba ghuni manda mndu ta dgaydgay. ²⁸ Kaghuni, wana gdavagda kuni kawadaga nda i'i ma danwaha ghuyə yu. ²⁹ Manda ya payana Da da ta vla ga mghamani na da ya, manda tsaya ta payaghunata i'i guli ta kaghuni. ³⁰ Na nzata ghuni ka zay nda say ma ga mghama da, na nzanzafta ghuni ta dughurukwa má mgham mgham, na tsay ghuni ta guma ta ghəna mndəra la Isra'ila ghwanəpdə his.»

Mnay Yesu ta krughuva Simun Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Yuh 13:36-38

³¹ «Simun! Simun! Nda sna ka ra? dawafdawawa halaway ta mbraku na ktsida kaghuni manda hya ma dzelela*. ³² Tsaw magamaga yu ta du'a ta ghəna gha, kada kwala zlgay nda nudufa gha htuta dekdek. Badu vragaghuta gha da i'i ya, ka mba ka ta zwanama gha,» ka Yesu. ³³ «Mghama da, dər dza'a tsamta ma gamak lu ta kagha, dər dza'a dzata nda dza lu ta kagha, nda fa vgha i'i na dza'a mista gha,» ka Piyer nda tsi. ³⁴ «Piyer! ka yu ta mnaghata ná, makdaku vazak ka wahata gita'una ná, hkən səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu.

Payavawa paya na lmay

³⁵ Ka'a nda hən guli mantse: «Ma fitika ghwanaghata da ta kaghuni da vəl di'in da mna gwada, kul had tseidi, kul had zlibi, kul had baabah ya kay ní, mamu skwi pda kuni ra?» ka'a. «Had

* **22:31** Ngha ta Lukwa 3:17.

wa,» ka hən̄ zlgħanaftá wi. ³⁶ «Ndana tama, ka mamu tseḁa mndu, ka klafta tsi, ka mamu zliba mndu, ka klafta tsi guli, ka haḁ kafay da mndu wu katsi, ka skwapta tsi ta lguta huḁani ŋa skwata. ³⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, nana gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Tekw tsatsi mataba gwal pslatá mnduha† kə'a ya, ka nza tsi ta ghəŋa i'i manda tsa. Ndanana, wana tsa skwi mnaf lu ta i'i ya dza'a magaku,» ka'a. ³⁸ «Mghama ḁa, wana kafayha his,» ka hən̄. «Prək tsa tsa,» ka Yesu nda hən̄.

Magay Yesu ta du'a

Mat 26:36-46, Mak 14:32-42

³⁹ Ka sli'aftá Yesu ka sabi, ka laghwí ta ghwá zaytuŋ manda ya snu tsi ta magay, ka laghu duhwalhani mistani guli. ⁴⁰ Manda ḁhadagħatani da tsa vli ya, «magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda hən̄. ⁴¹ Ka tsaghutá tsi ta vgha ta vata hən̄ ka zaptá mtak prək ka mtaka wuḁadaptá pala. Ka tsəlbatá tsi ka maga du'a. ⁴² «Da! Ka má ta kumay ka, klagħukla ta na ghuya ḁaŋwa na ta ghəŋa ḁa! Tsaw yaha da nzakw manda ya ta kumə i'i, ka nza tsi manda ya ta kumə kagħa,» ka'a. [⁴³ Ka gi saha duhwalha Lazglafta daga ta luwa da vlaŋtá mbraku. ⁴⁴ Ma tsa tḁata ŋuḁufani ka ghuyay ya, ka ŋavatá tsi ka maga du'a, ka nuta visani manda palaka us, ka taḁaku ta haḁik.]

⁴⁵ Manda kḁakwani ta maga du'a, ka sli'aftá tsi ka lagħa slanagħatá duhwalhani ta hani kabga nda gurḁa ŋuḁufa taŋ katakata. ⁴⁶ «Kabgawu ta kəl kuni ka hani na? Sli'afwasli'a, magawamaga ta

† 22:37 Ngha ta Isaya 53:12.

du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Yuh 18:3-11

⁴⁷ Tata tsa gwaða ya Yesu, nda sli'adaghata mnduha vlundud' slanaghata. Tsa mndu ta hgə lu ka Zudas tekw mataba duhwalha ghwanpɔə his ya kay ta kəma taŋ. Ka lagha tsi tavata Yesu da brusay. ⁴⁸ «Ari Zudas! Nda ma brusay dza'a vlata ka ta Zwanja mndu ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ Nghay tsa gwal kawadaga nda Yesu ya ta skwi dza'a magaku ná, ka həŋ mantsa: «Mghama da! Ka tsa ŋni ta həŋ nda kafay ra?» ka həŋ. ⁵⁰ Ka gi tsanamta sani mataba taŋ ta kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləməŋa zeghwani. ⁵¹ «Zlanwazla prək tsa!» ka Yesu nda həŋ. Ka ksantá tsi ta sləməŋa tsa mndu ya, ka mbanafita.

⁵² Ka Yesu nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal nghanə həga Lazglafta, nda la galata mndu ta sli'adaghata da ksay ya mantsa: «Nya kəl kuni ka sli'akta nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak na, gənda yu ra?» ⁵³ Inda fitik yu si kawadaga nda kaghuni ma həga Lazglafta, zban a kuni ta ksaftá i'i wu, ŋa ghuni nda mghama na grusl ná, na fitik na gita tama,» ka'a nda həŋ.

Hkən səla Piyer ta mnay sna a yu ta na mndu na wu kə'a

Mat 26:57-58,69-75, Mak 14:53-54,66-72, Yuh 18:12-18,25-27

⁵⁴ Tahula ksafta taŋ ta Yesu, ka klaghatá həŋ da həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta.

Ka sli'i Piyer tahula taŋ tahula taŋ. ⁵⁵ Vanagha va lu ta vu ma takataka daɓa hɛga, ka lagha Piyer nzata ka slinay mataba gwal ta nzaku ta slinayslinay.

⁵⁶ Kə'a ka sana kwalva ka marakw ná, ta nzaku Piyer ka slina vu, ka faftá tsi ta iri tida ka vitsay. «Si kawadaga na mndu na guli nda tsa mndu ya,» ka'a. ⁵⁷ «Makwana, sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka Piyer ka waday. ⁵⁸ Bats nzda, ka nghanjá sana mndu guli ta Piyer. «Tekw kagha mataba taŋ tani,» ka'a nda tsi. «Gra! Nu gwada gha nda i'i tagha,» ka Piyer. ⁵⁹ Va rɔats nzda tahula tsa guli, «kahwathwata kawadaga na mndu na nda tsi, mnda la Galili ya,» ka sana mndu nda tsi nda mbraku nda mbraku. ⁶⁰ «Sna a yu ta na skwi ta kumə kagha ta mnay na gra wu,» ka Piyer. Tata tsa gwada ya Piyer, ma va tsa fitik ya, ka wahatá vazak. ⁶¹ Ka mbəɗavatá Mgham Yesu nghagapta ka Piyer ma kuma. Ka havaktá Piyer ta gwada mnana Yesu kazlay: Makɗaku vazak wahata gita u nana, hkən səla dza'a wadata ka kazlay: Sana a yu ta na mndu na wu kə'a nda i'i kə'a ya. ⁶² Ka saghu Piyer dzibil ka laghu hɛrɓa taw.

Dzay mnduha ta Yesu ka rarazay

Mat 26:67-68, Mak 14:65

⁶³ Mbaɗa tsa mnduha ta ŋanatá Yesu ya ka gagay, ka dɛŋzlay. ⁶⁴ Ka hbanamtá hɛŋ ta patak ma kuma. «Tsatsaf tsatsa ta mndu ta dɛŋzluɗghusta,» ka hɛŋ ka ɗaway da tsi. ⁶⁵ Ka vavazə hɛŋ ta rutsak tida ka rarazay.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Yuh 18:19-24

⁶⁶ Tsadákwa vli, ka tskavatá la galata mnduha mataba la Yahuda, nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ka klaghatá həŋ ta Yesu da vla tsa guma taŋ. ⁶⁷ Ka həŋ mantsa: «Kagha Kristi ra? Mnaŋnaŋ mna,» ka həŋ. Ka Yesu mantsa: «Dər ki mnaghunata yu, zlgħəta a kuni wa. ⁶⁸ Dər ki dawaghunata yu, tsu'uta a kuni ta wani wa. ⁶⁹ Daga ndanana, dza'a nzanza Zwaŋa mndu nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra.» Ka Yesu zlgħanaftawani ta həŋ. ⁷⁰ «Zwaŋa Lazglafta kagha nda yeya tama rke?» ka həŋ hlaftá wi. «Manda tsa nzakwani manda ya mna kuni,» ka'a nda həŋ. ⁷¹ «Mndəra wati gwada tata zbəgəлта mu, ya wya mnamamna vərda tsatsi nda wubisimani, nda sna sləməŋa amu?» ka həŋ.

23

Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Ka sli'aftá həŋ demdem, ka klaghatá Yesu da Pilat ta nzakway ka ŋumna. ² «Wana na mndu na, slanagha ŋni ta hwazlaḅa mnduha ŋni. Ma plə kuni ta dzumna ŋa mgham Sezar, i'i Kristi ta nzakway ka mgham, ka'a,» ka həŋ ka vaza rutsak tida. ³ Ka Pilat mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a dawənta da tsi. «Manda tsa mna ka ya nzakwani,» ka Yesu zlgħanaftá wani. ⁴ Ka Pilat mantsa: «Ksaf a i'i ta skwi prək ka tsanaghata da ta guma ta na mndu na wu,» ka'a nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda ya nda tsa dəmga ya. ⁵ «Ta hwazlaḅa mndu na mndu na nda skwi ta taghə tsi. Wa a zlrafta tsi ta hadika Galili,

ka raganaptá inda hadika Zudiya, ha ka sagha da hadna,» ka hən ndi'ata ka mnay. ⁶ «La Galili na mndu na ra?» Ka Pilat dawanta snər tsi ta kulantá Galili. ⁷ Santa Pilat kazlay: Sli'af ma luwa ta gə Hiridus ta mgham na Yesu kə'a, ka vrintá tsi ta Yesu da mgham Hiridus, kabga ma luwa Ursalima Hiridus ma tsa fitik ya.

Yesu ta kəma Hiridus Antipas

⁸ Manda vradanaghatá, ka rfu Hiridus ta rfu nghər tsi ta Yesu, kabga nda kda fitika zbayni ta nghanja, ta ghəja skwiha ta snə tsi ta mnay tida. Dza'a nghangha yu ta maga sana mazəmzəm su'u na, ka'a sizlay. ⁹ Ka va dadawu tsi ta skwiha kavghakavgha da Yesu. Sew had sana skwi zlgahanaf tsi ta wani wa. ¹⁰ Hada la mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha. Ka va ɲavatá hən ka vaza rutsak tida. ¹¹ Mbadá i Hiridus nda sludzihani ka dulay, ka gagay. Ka sudanavatá hən ta lgut kaka nda dinakwani, ka vrinta da Pilat ta nzakway ka ɲumna. ¹² Daga badu tsa, ksatá gra i Pilat nda Hiridus tsa kabga si manda la ghuma nzakwa tan.

Habaftá Yesu ɲa dzata

Mat 27:15-26, Mak 15:6-15, Yuh 18:39—19:16

¹³ Manda tskanata Pilat ta la mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda gwal tsa guma nda dəmga tani, ka'a nda hən mantsa: ¹⁴ «“Wana na mndu na ta hwazlaɓa mnduha,” ka kuni klakta da i'i, ka dawantá yu da tsi ta kəma ghuni, had skwi dər turtuk mataba tsa skwiha ta mnə kaghuni tida ya ksaf yu da tsi wa. ¹⁵ Ksaf a Hiridus guli ta sana skwi da tsi wu, kəl tsi ka vraganaghata da amu.

Wana guli had sana skwi maga na mndu na ta nza-kway præk ka dzata wa. ¹⁶ Wana yu dza'a sløvapta nda krupi ɲa zliɲta da,» ka'a. [¹⁷ Tsaw inda skala Pak ya ná, ta zliniszla tkwe' ta vu'a turtuk ma gamak ta həŋ.] ¹⁸ Ka həŋ mantsa: «Dzadza ta na mndu na ka zliɲnista ka ta Barabas,» ka həŋ hlaftá wi demdem ka skwa turtuk. ¹⁹ Tsaw tsa Barabas ya, tsamtsa lu ma gamak kabga vəl dzatá mndu ma sli'avaftha hwazlaɓaku nda ɲumna. ²⁰ Ta kumay Pilat má ta zliɲtá Yesu, ka gwadgəl ganatá tsi ta həŋ. ²¹ Ka həŋ mantsa: «Zlənɲafzlənɲa ta udzu! Zlənɲafzlənɲa ta udzu!» ka həŋ hlaftawi. ²² Ka Pilat nda həŋ ka mahkən mantsa: «Nu va na ghwadaka skwi na maga tsi na? Ya wana slanagha a i'i ta dmaku maga tsi præk ka dzata wa. Ala, wana yu dza'a slvapta nda krupi, ɲa zliɲta da,» ka'a. ²³ «Zlənɲaftá Yesu ta udzu,» ka həŋ va sganaghatá hlawi. Ka ɲraptá tsa hlawa taɲ ya ta Pilatus. ²⁴ Ka maganatá Pilat ta həŋ ta tsa skwi kumaɲ həŋ ya. ²⁵ Ka zliɲtá tsi ta tsa mndu si tsam lu ma gamak ta ghənɲa vəl dzatá mndu ma hwazlaɓaku nda ɲumna, ta dawu həŋ ya. Ka vlanɲá tsi ta həŋ ta Yesu manda ya kumaɲ həŋ.

Kla Yesu ɲa dzata

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Yuh 19:17-27

²⁶ Ta klayklay həŋ ta Yesu ka guyatá həŋ nda Simuɲ mnda la Sireɲ ta vrakta ma vwah. Ka ɲanatá həŋ, ka fanaghatá tsa udza zlənɲay ya ɲa klayni mista Yesu. ²⁷ Ka sli'i mnduha rutututa mistani, ta dza'a mi'aha nda taw ka ɲada ghənɲ guli. ²⁸ Ka mbəɗavata Yesu tvə tsa mi'aha ya, ka'a nda həŋ mantsa: «Ma taw kuni ta i'i

kwagha Ursalima, tawawa tawa ta ghəŋa ghuni nda zwana ghuni. ²⁹ Wya dza'a saghasa fitik dza'a kəl lu ka mnay kazlay: Rfu da gwal ka dzəghəŋ, kul tatá mndər, kul sanjá zwan ta u'a tan kə'a. ³⁰ «Zlagawazla ta ghəŋa aŋni,» ka mnduha dza'azlay nda ghwáha, «bukwanəŋawa bukwa,» ka həŋ dza'azlay nda kuđunurha! ³¹ Ka si manda nana maganata lu ta udza mkwenek ya ní, kighkigh dza'a slanaghata tsi ta ghwalatá udzu?» ka'a.

³² Mamu sanlaha ma ghwadaka mndu his guli ta hlu lu ŋa dza'a pslatá həŋ kawadaga nda Yesu.

Dalaftá Yesu ta udza zləŋay

³³ Bhadaghata tan da tsa vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghəŋ» ya, ka zləŋaftá həŋ hada, kawadaga nda tsa ghwadaka mnduha his ya kay. Pal sani nda ga zəghwani, pal sani nda ga zlađani. ³⁴ Ka Yesu mantsa: «Da! planapla ta dmakwa tan, kabga sna a həŋ ta skwi ta magə həŋ wu,» ka'a. Ka vzə həŋ ta vindima ŋa daguvustá lguthani. ³⁵ Ka nzatá mnduha hada ka nghay. «Mbambanaf a tsi ta sanlaha kay ra? Ka si Kristi zbatá ŋa Lazglafta tsi katək ya ní, ka mbanafmba tsi ta ghəŋani tama 6a?» ka gwal dagaladagala ta ghəŋa la Yahuda ka ghuđasa Yesu. ³⁶ Ka kladaghatá la sludzi guli ta imi masmasa ka vlay ŋani, ka ghuđasu həŋ. ³⁷ «Ka mghama la Yahuda ka katsi, mbanafmba ta ghəŋa gha, ka ghəŋa gha,» ka həŋ. ³⁸ «Nana na mghama la Yahuda,» ka lu vindafta skwi ka fagata nda ta ghəŋani.

³⁹ «Kristi a kagha kay ra? mbanafmba ta ghəŋa gha ka ghəŋa gha, ka mbanafmba ka,» ka sani ma tsa ghwadaka mnduha zlanaf lu ya, ka razay. ⁴⁰ Ka

sani dvanaghata mantša: «Wana kagha ta ghuyay ghuyay manda tsatsi, zləŋa a kagha ta Lazglafta ra? ⁴¹ N̄a u ná, rakwani tsa'uwaghatá guma, kabga nisəla slna u maga u ŋu u ta mutsafta. Tsatsi, had skwi ga tsi wu,» ka'a. ⁴² Ka'a ta hula tsa guli mantša: «Ka havapta ka ka i'i bađu saghar ka da ga mgham,» ka'a nda Yesu. ⁴³ Ka Yesu mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata na, gita u na dza'a kawadaga ka nda i'i ma luwa da,» ka'a.

Saba hafu ma Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Yuh 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Dək fitik ma ghəŋ, ka haftá skwi ta wa ira fitik, ka nutá vli ka grum ta inda tsa hadik ya, ha ka lagha ta fitik hawu. Ka tavaptá tsa zlala tamə lu ma həga Lazglafta ya tsəra' ma takataka. ⁴⁶ Ka Yesu mantša: «Da! Ma dzva gha ta vlaghata yu ta hafa da*,» ka'a wahata nda lwi dagala. Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka sabi hafu mida. ⁴⁷ «Kahwathwata si ŋərma mndu na mndu na,» ka mghama sludzi la Ruma nghər tsi ta tsa skwi ta magata ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ⁴⁸ Tahula nghan̄ta tan̄ ta tsa skwi ta magata ya, ka vraghutá inda tsa gwal si ta lagha nghay ya nda wuwuslika dzvu. ⁴⁹ Ka nzaktá inda graha Yesu, nda tsa mi'aha ta safi mistani daga ma Galili ya, ka ngha tsa skwi ta magaku ya.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Yuh 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Mamu sana ŋərma mndu tdukwa nzakwani, ta hgə lu ka Yusufu. Mnda la Arimate ya, sana luwa ta nzakway ta hadika la Yahuda.

* **23:46** Ngha ta Zabura 31:6.

Ta kzlaykzlay tsatsi ta sagha fitika ga mghama Lazglafta. Tekw tsatsi mataba gwal dagaladagala ta vla hidaku. Tsu'af a tsatsi ta tsa skwi tsiŋ lu ta ghəŋani ma guma ŋa magay, ka magata lu ya wa. ⁵² Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da Pilat ta nza-kway ka ŋumna da dawaftá tvi ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁵³ Ka laghu tsi klagatá mbla Yesu ta udza zləŋay, ka mbsamtá tsi ma wupay, ka laghu tsi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh ta kul famtá lu ta mbli mida karaku. ⁵⁴ Bađu luma madagala tsa fitik ya, ta ghwan a lu ka lami da Sabat wa.

⁵⁵ Ka sli'aftá tsa mi'aha si ta safi mista Yesu daga ma Galili ya mista Yusufu. Ka nghanatá həŋ ta vla tsa kulu ya, nda ya ka lu hananamtá Yesu mida. ⁵⁶ Ka vraghatá həŋ da luwa. Ka payaftá həŋ ta rdí nda urdi ŋa masay ta mbla Yesu. Ka nzaptá həŋ bađu Sabat manda ya ta mnə zlahu.

24

Sli'agapta Yesu ma kulu

Mat 28:1-10, Mak 16:1-8, Yuh 20:1-10

¹ Wrək tgha gasərdək bađu dəmas, ka klaftá tsa mi'aha ya ta tsa rdí nda urdi payaf həŋ ya kay, ka sli'afta ka laghwi ta kulu. ² Kə'a ká həŋ ná, taŋwalaghutaŋwala lu ta tsa klam kəl lu ka hunta ya. ³ Ka lami həŋ dida, ngha a həŋ ta mbla Mgham Yesu mida wa. ⁴ Trid, traptra həŋ ta skwi ŋa ndanay. Gi ka zlagaptá duhwalha Lazglafta his ta kəma taŋ nda sudatá lgut ta wudaku tilil ta vgha taŋ. ⁵ Ka ksafatá zləŋ ta həŋ katakata, ka dzadzatá həŋ ta ghəŋa taŋ nda ta hadik. Ka tsa duhwalha Lazglafta ya nda həŋ mantsa: «Ta zbə ŋaw kuni ta

mndu ndiri mataba gwal nda rwa na? ⁶ Ta had hadna wa, sli'apsli'a tsatsi nda hafu. Havakwa-hava ta skwi mnaghuna tsi ma fitika nzakwani ta ma Galili. ⁷ Ka'a mnata na: "Nda nza tkwe' ka klaftá Zwanja mndu ka fanamtá gwal dmaku ma dzvu, na dzata ta udza zlanay, na sli'agaptani nda hafu ma mtaku badu mahkəna fitik kə'a ya."»

⁸ Ka havaktá tsa mi'aha ya ta skwi ya si mnana Yesu ta həŋ. ⁹ Sli'afta tan ta kulu, ka laghu həŋ da rusanaftá inda tsa skwiha ya ta tsa duhwalha ghwanpdə nden ya nda pdakwa sanlaha. ¹⁰ Tsa mi'aha ta mna tsa gwađa ya na gwal ghunay ya ná, i Mari makwata Magdala, nda Yuwana, nda Mari mani ma Yakubu, nda sanlaha ma mi'aha ta dza'a mista tan ya həŋ. ¹¹ Ta nghə ka tsaβaku həŋ ta tsa gwađa ya, zlgħaf a həŋ ta gwađa tsa mi'aha ya wa. ¹² Piyer ya tani, sli'aftá tsatsi nda hwaya ka laghwi ta kulu, ka βukwadatá tsi, kə'a kə'a ná, wupay yeya nghan tsi nufuk ta hadik, ka vraghatá tsi dzaghani nda ndərmima tsa skwi ta magaku ya.

Yesu ta tva dza'a da luwa Imayus

Mak 16:12-13

¹³ Badu va tsa fitik ya, ka sli'aftá sana duhwalha his, ka dza'a da sani luwa ta hgə lu ka Imayus. Ta magay meli ghwanpdə nden matakataka tan nda luwa Ursalima. ¹⁴ Ka dza'a həŋ nda ghwa yiva ta ghəŋa skwi ta maguta. ¹⁵ Tata dza'a nda ghwa yiva ta ghəŋa tsa skwi ta maguta ya həŋ, ka ksafťá Yesu ta həŋ ka mbađa kawadaga nda həŋ. ¹⁶ Ka hanaftá skwi ta iri ta həŋ, tsəmaf a həŋ wa. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ta ghəŋa wu ta dza'a kuni nda ghwa yiva na?» ka'a nda həŋ. Gagərdzək sladaslada həŋ,

ka nzata sasgama. ¹⁸ Ka sani mataba taŋ ta hgə lu ka Kliyupas nda tsi mantša: «Si laghu diga kagha ta magaku skwi ma Ursalima ma na fitik na na?» ka'a. Ka Yesu mantša: «Nya ta magaku na?» ka'a nda həŋ. ¹⁹ Ka həŋ nda tsi mantša: «Sna a ka ta skwi ta maguta nda Yesu mnda la Nazaret ta nzakway ka anabi dagala, nda sgit ma gwađani, ta magata skwa mandərmimi ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma inda mnduha, ²⁰ klaf la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tsamatá guma, ka vlatá həŋ ŋa dzata, ka zləŋaftá həŋ ta udza zləŋay ra? ²¹ Tsatsi dza'a mbanaftá la Isra'ila ka ŋani sizlay, kulam nda tsa, hkən gita manda luta tsa skwiha ya. ²² Aŋ mndani, ta ndərmimi nda ndərmima ŋni ta gwađa sana mi'aha mataba ŋni ta sli'afta wrək tgha, ka laghu ta kulu. ²³ Ta lagha həŋ, slanagha a həŋ ta mblani wu, ka vraktá həŋ da mnay: "Maravamara duhwalha Lazglafta ta wa ira ŋni, ka mnə həŋ ŋaŋni kazlay: Sli'afslia nda hafu kə'a." ²⁴ Ka sli'aftá sanlaha mataba ŋni guli ka laghu ta kulu, ka slanaghatá həŋ ta tsa skwi ya manda va tsa mnə tsa mi'aha ya. Tsatsi, ngha a həŋ wu,» ka'a. ²⁵ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Mnduha kul had mahizl ma ghəŋa taŋ, ta daramay nda darama ta zlgha inda skwi mna la anabi! ²⁶ Nza a tkwe' ka ghuyay Kristi ta tsa daŋwaha ya makdaku tsi ka lami da glakwani ra?» ka'a nda həŋ. ²⁷ Ka zlaftá Yesu ta rusa gwađa ta ghəŋani manda ya mna i Musa nda inda la anabi ma deftera Lazglafta.

²⁸ Ndusadaghata taŋ nda tsa luwa ta dza'a həŋ ya, mbađa Yesu ka kđa mbađa manda mndu ta kuma dza'a da vla di'ŋ. ²⁹ «Nawanawa, nzanza

kawadaga nda aṅni, nda hləma fitik, ndusa rvidik,» ka həṅ nzafta tida, ka ṅanata, ka lamə tsi da həga ka nzata kawadaga nda həṅ. ³⁰ Ta zə tsi ta skwa zay kawadaga nda həṅ, ka klaftá tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta, ka ɓlanaptá tsi*, ka valaṅtá tsi ta həṅ. ³¹ Nzidid, tsalatsala ira taṅ ka tsəmaftá həṅ, gi lay nghəgla a həṅ tavata həṅ wa. ³² «Burbur a ṅudufa u ma fitika mnayni ta gwada ta rusu tsi ta skwi ma deftera Lazglafta ṅa u ta tvi kay ra?» ka həṅ mataba taṅ.

³³ Tahula tsa, gi ka sli'aftá həṅ ka vraghuta da Ur-salima. Bhadaghata taṅ, ka slanaghatá həṅ ta tskata vgha tsa duhwalha ghwaṅpɔdə ndeṅ ya, kawadaga nda gwal si ta dza'a mista taṅ, ³⁴ ta mnaymnay kazlay: Kahwathwata sli'agapsli'a Mgham Yesu nda hafu. Nda ngha Piyer kə'a. ³⁵ Ka rusu tsahaya guli ta skwi ta maguta ta tvi nda ya ka həṅ tsəmaftá Yesu, ma fitika ɓalanaptani ta buradi.

Maravata Yesu da duhwalhani

Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

³⁶ Tata rusa tsa gwada ya həṅ, ka gi maravata vərɔdaka Yesu mataba taṅ, ka'a mantsa: «Ka vlaghunavla Lazglafta ta zɔaku» ka'a ganaghatá zgu ta həṅ. ³⁷ Ka ksafatá tsi ta həṅ ka zləṅ, ka ghudzaku həṅ katakata, ba glamglam ya ka həṅ sizlay. ³⁸ Ka Yesu nda həṅ mantsa: «Nya ta ghudza kaghuni na? Nya ta kəl kuni ka dga ghəṅ?» ³⁹ Nghawangha ta dzvuha ɔa nda səlahə ɔa ɓa, va tsa i'i yeya. Ksihawaksa, ka vitsidivata kuni. Had slu'uvgha nda ghudzif ma glamglam manda tsa ta

* **24:30** Ngha ta Lukwa 22:19.

ndanu kaghuni ta ghəŋa i'i ya wu,» ka'a. ⁴⁰ Ta mnə tsi ta tsaya ná, ta marə tsi ta dzvuhani nda səlahani ŋa taŋ. ⁴¹ Ta graf a həŋ karaku wu, ta rfu həŋ katakata ka ndərmimay. Ka Yesu mantsa: «Mamu skwa zay da kaghuni hadna ra?» ka'a nda həŋ. ⁴² Ka vlanťa həŋ ta sulatá klipi ki'a. ⁴³ Ka zlgħaftá tsi ka zay ta wa ira taŋ.

⁴⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: «Wana na skwi si ta mnə yu ŋa ghuni ma fitika nzakwa da kawadaga nda kaghuni kazlay: “Inda skwi ya vindaf lu ta ghəŋa i'i ma deftera Musa nda ya ma deftera la anabi, nda ya ma Zabura ná, dza'a magaku kə'a ya kay,» ka'a nda həŋ. ⁴⁵ Ka gunanantá tsi ta mahizl ta həŋ ŋa snantá skwi vindaf lu ma gwada Lazglafta. ⁴⁶ Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Wya ka lu vindafta: Dza'a ghuyay Kristi ta danwa, ŋa sli'agaptani ma mtaku nda hafu bađu mahkən. ⁴⁷ Dza'a mnay lu tkwe' nda hgani ŋa inda mndəra mnduha ka mbəđanafta həŋ ta nzakwa taŋ, ŋa planata Lazglafta ta dmakwa taŋ. Tijəl ma luwa Ursalima dza'a zlrafta lu ta mnay. ⁴⁸ Kaghuni ta nzakway ka masləmstsəka tsa skwiha ya kə'a ya. ⁴⁹ Wya yu dza'a għungaghunatá tsa skwi taghunaf Da da ta imi ta sləmən ya. Kaghuni, ka nzata kuni ma huđa luwa ha ka saha mbraku daga ta luwa da mbraghunafta,» ka'a nda həŋ.

Sli'a Yesu ka zlanťa duhwalhani

Mak 16:19-20, Slg 1:9-11

⁵⁰ Ka hlaftá Yesu ta həŋ ma huđa luwa, ka laghu həŋ nda tvə luwa Betani. Bhadaghata taŋ da hada, ka kapaftá tsi ta dzvu ka tfanaghatawi ta həŋ. ⁵¹ Tata tfaytfay ta wi ta ghəŋa taŋ, ka

dgaghutá tsi ta vgha nda hən, ka klaghatá lu ta luwa. ⁵² Hahən, manda kɔ́akwa taŋ ta tsəlɔ́anató tsəlɔ́u, ka vraghatá hən da Ursalima nda rfu katakata. ⁵³ Ka gɔ́atá hən ta lagha da nzaku ma həga Lazglafta ka zləzlvay.

Deftera Lfiḍa Dzratawi New Testament in Hdi

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898